

WIADOMOŚCI UNIwersyteckie

10 lat WU

KWIECIEŃ 2001

4 (81)

PL ISSN 1233-216X

Rok 11 Egzemplarz bezpłatny

MIESIĘCZNIK • UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ

DRZWI OTWARTE

23-24 marca na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej odbyły się Drzwi Otwarte, w tym roku w nowej formie – na zasadzie targów. Inauguracji dokonał rektor prof. dr hab. Marian Harasimiuk witając przedstawicieli dyżurujących na stoiskach oraz licznie przybyłych kandydatów.

Dzięki życzliwości prof. dr. hab. Jerzego Węławskiego, dziekana Wydziału Ekonomicznego, przez dwa dni na parterze budynku Rektoratu wszystkie Wydziały na swoich stoiskach prezentowały ofertę edukacyjną. Kandydaci na studia mogli uzyskać szczegółowe informacje o zasadach przyjęć na poszczególne kierunki, zasięgnąć informacji o kryteriach kwalifikacji, porozmawiać z wykładowcami, a na niektórych Wydziałach ze swoimi już studiującymi kolegami. Na stoiskach dostępne były druki podań oraz opłat, ulotki i informacje dotyczące kierunków.

Niezależnie od informacji udzielanych na stoiskach odbywały się spotkania z kandydatami na Wydziałach, gdzie kandydaci mieli możliwość zapoznania się z programem studiów na poszczególnych kierunkach, mogli uzyskać informacje o perspektywach i możliwościach zawodowych po zakończeniu studiów, zwiedzić budynek, w którym prowadzone są zajęcia, wykłady czy laboratoria.

Oprócz stoisk wydziałowych zaprezentowały się: Akademickie Centrum Kultury „Chatka Żaka” z bogatą ofertą dla młodzieży zaintereso-

dokończenie na str. 2

KRONIKA REKTORSKA

1 III odbyło się podpisanie dokumentu powołującego Konfederację Szkół Wyższych Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W skład Konfederacji weszły szkoły niepaństwowe: Puławska Szkoła Wyższa, Wyższa Szkoła Zarządzania i Administracji z Zamościa, Wyższa Szkoła Zarządzania i Informatyki z Rzeszowa, Wyższa Szkoła Administracji i Zarządzania z Przemysła oraz Wyższa Szkoła Humanistyczno-Przyrodnicza z Sandomierza. Celem konfederacji jest stworzenie spójnego systemu nauczania, gwarantującego studentom ciągłość studiowania na poziomie magisterskim. UMCS będzie koordynatorem pracy naukowo-dydaktycznej w skonfederowanych uczelniach, opiekunem organizacyjnym i eduka-

Podpisanie aktu konfederacji

cyjnym. 2 III rektor Marian Harasimiuk i prorektor Jan Pomorski spotkali się z przedstawicielami firmy Budopol; przeprowadzono rozmowy na temat współpracy z naszą uczelnią. 7 III władze rektorskie UMCS, KUL i Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej powitały grupę studentów, doktorantów i magistrantów ukraińskich, którzy przez semestr letni będą studiować i uczyć się w Europejskim Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. Szerzej o tej uroczystości i o działalności kolegium można przeczytać w materiale zamieszczonym w bieżącym numerze. Tego dnia odbywało się posiedzenie Komitetu Redak-

Spotkanie z grupą studentów ukraińskich

cyjnego „Annales”, w którym uczestniczył Rektor. Wieczorem Rektor przywitał Wiesława Myślińskiego przed spotkaniem w cyklu „Wieczory Literackie”. 9 III rektor Harasimiuk brał udział w spotkaniu i wykładzie byłego premiera Włoch prof. dr. Romano Prodiego, który był gościem KUL. 13 III rektorzy i prorektorzy UMCS, KUL i dyrektor instytutu Europy Środkowo-Wschodniej złożyli wizytę prezydentowi RP Aleksandrowi Kwaśniewskiemu. Podczas spotkania przedstawione zostały problemy finansowe i organizacyjne związane z funkcjonowaniem Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów. Po zapoznaniu się z planem działalności i funkcjonowania Kolegium Prezydent, przyjmując z zadowoleniem fakt powstania Kolegium, obiecał daleko idącą pomoc i zainteresowanie dla spraw organizacyjnych i finansowych tej jednostki. 14

III Rektor przewodniczył obradom Komisji Organizacji i Rozwoju naszej uczelni. 16 III Rektor i prorektor Krzysztof Stępnik wyjechali do Biłgoraja na spotkanie z przedstawicielami miejscowej społeczności, wspierającej aktywnie działającą w Biłgoraju Kolegium UMCS. 19 III rektor Harasimiuk wyjechał do Rzeszowa, gdzie brał udział w konferencji prasowej zwołanej w związku z powstaniem w tym mieście uniwersytetu. W konferencji brali udział parlamentarzyści z tego terenu, władze województwa i miasta Rzeszowa oraz rektorzy uczelni, które mają wejść w skład przyszłego uniwersytetu. 20 III w Sali Senatu odbyła się konferencja prasowa, podczas której Rektor przedstawił zgromadzonym licznie dzien-

Konferencja prasowa

nikarzom propozycje limitów przyjęć na poszczególne kierunki studiów w roku akademickim 2001/2002; omówione zostały także założenia organizowanej po raz pierwszy dla całej uczelni imprezy promocyjnej „Drzwi Otwarte UMCS”. 21 III rektor Harasimiuk uczestniczył w posiedzeniu Senackiej Komisji Wydawniczej, a 23 III uroczystie zainaugurował „Drzwi Otwarte”. 23 III po południu Rektor brał udział w spotkaniu autorskim Pawła Huelle, które zorganizowane zostało w ramach cyklu „Wieczorów Literackich”. 28 III

Paweł Huelle w rozmowie z Rektorem UMCS i dyrektorem uczelnianego Wydawnictwa

odbywało się posiedzenie Senatu, któremu przewodniczył Rektor. 29 III rektor Harasimiuk brał udział w uroczystym posiedzeniu Rady Wydziału Prawa i Administracji, zorganizowanym z okazji jubileuszu 70-lecia prof. dr. hab. Jana Szreniawskiego. W tym dniu odbyło się także posiedzenie komisji, która wybrała redaktora naczelnego Akademickiego Radia Centrum. Funkcję tę komisja pod przewodnictwem Rektora powierzyła mgr. Jerzemu Piekarczykowi, pracującemu od paru lat jako dziennikarz w naszym radiu.

EMP

DRZWI OTWARTE

dokończenie ze str. 2

wanej uczestniczeniem w różnego rodzaju zespołach i grupach artystycznych z dziedziny muzyki, tańca, plastyki i teatru; Studium Wychowania Fizycznego i Sportu – prezentując trofea zdobyte podczas zawodów, zachęcając szeroką ofertą zajęć w sekcjach sportowych; Fundacja UMCS – oferując kursy językowe i kursy przygotowawcze na studia oraz studia podyplomowe; Koła i Organizacje Studenckie oraz Samorząd Studentów – przygotowując praktyczne informacje na temat życia studenckiego. Na stoisku Biura Targów dostępne były testy z poprzednich lat oraz informator o studiach w UMCS na rok 2001/2002.

Miłą atmosferę podtrzymywała muzyka z płyt Orkiestry p.w. św. Mikołaja.

Tegoroczna edycja Drzwi Otwartych spotkała się z ogromnym zainteresowaniem ze strony młodzieży, która ośmielona nową formą tłumnie odwiedzała stoiska, często całymi klasami, z Lublina i całego regionu. Młodzieży niejednokrotnie towarzyszyli rodzice z troskami (czasami bardziej od kandydatów) o przyszłość dzieci. Największym zainteresowaniem cieszyły się następujące Wydziały: Prawa i Administracji, Ekonomiczny, Politologii, Matematyki i Fizyki, Psychologii i Pedagogiki oraz Humanistyczny (filologia angielska, lingwistyka stosowana, archeologia, kulturoznawstwo). Ogółem liczba odwiedzających sięgała 10 tys. osób.

Mam nadzieję, że taka forma promocji naszej Uczelni wejdzie na stałe do kalendarza i co roku pod koniec marca podczas Drzwi Otwartych młodzież będzie mogła otrzymać kompleksowe informacje dotyczące studiów na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej.

Agnieszka Bilka
Zespół ds. Promocji UMCS

Zdaniem Blondynki

Zauważyłam ostatnio wzmogłą działalność moich „ulubionych” służb, mianowicie lubelskiej Straży Miejskiej, która w asyście policji nakładała blokady na koła aut parkujących wzdłuż ulicy Radziszewskiego.

Pomyślałam sobie natychmiast, że jeszcze przed paroma tygodniami, wczesnym zmierzchem, kiedy wracałam z pracy słabo oświetlonymi uliczkami naszej dzielnicy, nigdy nie spotkałam ani dzielnej straży, ani patrolu policyjnego.

BIBLIOTEKA
UMCS

GRATULUJEMY • GRATULUJEMY

Grupie studentów II roku filologii polskiej dla cudzoziemców ze studiów licencjackich Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS oraz prowadzącemu zajęcia z kultury żywego słowa mgr. Jackowi Brzezińskiemu pomysł i wspaniałej realizacji inscenizacji II części *Dziadów* Adama Mickiewicza. 21 marca aula i hall siedziby Centrum zamieniły się w północzną cmentarną kaplicę, gdzie odbywał się obrządek dziadów. Wszyscy aktorzy, i ci spełniający wiodące role, i cały chór zasługują na najwyższe pochwały. Dykcja, interpretacja, tempo inscenizacji były niemalże profesjonalne, a zaangażowanie aktorów, ich praca z rekwizytem, samodzielnie wykonane umowne dekoracje zasługują na wysoką ocenę, podobnie jak praca pana Jacka Brzezińskiego. Gratulując tego przedstawienia czekamy na następne spektakle, choćby zaprezentowanie pięknym, śpiewnym językiem *Zemsty* Aleksandra Fredry.

Wydawnictwu UMCS, którego monografia *Wenecja w Kulturze europejskiej* zdobyła kolejną nagrodę. Tym razem było to wyróżnienie przyznane podczas VII Wroclawskich Targów Książki Naukowej. W Targach uczestniczyło 70 oficyn wydawniczych z całego kraju, które do konkursu zgłosiły ponad setkę swoich najnowszych wydawnictw.

Panu **Plotrowi Kotowskiemu** za tegoroczne kolejne Studenckie Konfrontacje Filmowe, które odbywały się w dniach 6-22 marca w Akademickim Centrum Kultury „Chatka Żaka”. Widzowie mieli wyjątkową możliwość zapoznania się z najnowszymi produkcjami filmowymi, tymi nagrodzonymi już na prestiżowych festiwalach i tymi, które nominowane były do wielu nagród i wyróżnień. Kilkadziesiąt filmów, z egzotycznych kinematografii i o egzotycznej tematyce, wspaniałe ekranizacje, wyjątkowe role i kreacje aktorskie sprawiły, że miłośnicy kina mieli wyjątkową okazję zapoznania się z najciekawszymi dokonaniem, najbardziej znaczącymi obrazami ostatnich miesięcy. Życzymy panu Kotowskiemu i sobie równie udanych imprez w przyszłości.

Ekipie UMCS, która brała udział w Międzynarodowych targach edukacyjnych w Wiedniu w dniach 1-4 marca. Na adres rektora Mariana Harasimiuka wpłynęły podziękowania resortu edukacji Austrii, których tłumaczenie zamieszczamy:

*Szanowny Panie Rektorze,
Ministerstwo Oświaty, Nauki i Kultury pragnie Państwu serdecznie podziękować, również w imieniu austriackiego Ministerstwa Zatrudnienia za udział UMCS w tegorocznych Targach edukacyjnych BEST01 – Die Messe für Beruf und Studium, odbywających się w wiedeńskiej Stadthalle.*

Zaangażowanie UMCS w zakresie doradztwa i informacji leży u podstaw długoletniego sukcesu i atrakcyjności targów. Dla studentów austriackich BEST stały się pomocą, bez której trudno byłoby się obejść. Rozwój środowiska akademickiego jest uzależniony w coraz większym stopniu od kontaktów międzynarodowych, wzajemnej współpracy i wymiany. Udział w targach daje instytucjom takim jak UMCS możliwość zaprezentowania się publiczności austriackiej i nawiązania kontaktów i współpracy.

Będzie nam miło powitać Państwa jako wystawców na następnych Targach edukacyjnych w marcu 2002 roku.

KONFERENCJA W PRADZE

13-15 III prorektor **Jan Pomorski** przebywał w Pradze, gdzie uczestniczył w konferencji zorganizowanej przez dwie wielkie firmy IT – SIBEL i AVAYA na Uniwersytecie Masaryka, poświęconej wykorzystaniu najnowszych technik teleinformatycznych do zarządzania relacjami studenci – uczelnia (LRM) oraz nauczania na odległość. UMCS koordynuje prace nad wspólnym projektem 16 uniwersytetów z zakresu e-edukacji, promowanym pod nazwą Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego. Amerykańskie i europejskie doświadczenia w zakresie *distance learningu* prezentowane były także na 7 dorocznej konferencji EUNIS (European

University Information Systems), której gospodarzem był tym razem Uniwersytet Humboldta w Berlinie (27-30 III). Organizacja ta zrzesza blisko dwieście uniwersytetów, głównie europejskich i amerykańskich, zainteresowanych wykorzystaniem zintegrowanych systemów informatycznych do zarządzania uczelniami i wspomaganie tradycyjnych metod nauczania nowymi technologiami. Prof. Pomorski prowadził rozmowy na temat przystąpienia UMCS do EUNIS, a także uczestniczył w szkoleniach i prezentacjach przygotowanych przez LOTUS, CISCO, WebCity i Microsoft z zakresu e-edukacji.

CENTRUM DOKUMENTACJI
EUROPEJSKIEJ

28 lutego Senat Akademicki powołał Centrum Dokumentacji Europejskiej i uchwalił jego regulamin, na podstawie którego Rektor powołał Radę Centrum w składzie: prof. dr hab. Ziemowit J. Pietraś – przewodniczący (działan Wydziału Politologii), prof. dr hab. Henryk Chałupczak – członek (Wydział Politologii), prof. dr hab. Zdzisław Czarniecki – członek (działan Wydziału FiS), dr Andrzej Dumala – członek (Wydział Politologii), prof. dr hab. Jerzy Durczak – członek (Wydział Humanistyczny), prof. dr hab. Bogumiła Mucha-Leszko – członek (Wydział Ekonomiczny), dr Anna Przyborska-Klimczak – członek (Wydział PiA), dr Ewa Skrzydło-Teffelska – członek (Wydział PiA), prof. dr hab. Jerzy Węclawski – członek (działan Wydziału Ekonomicznego).

Mówi dziekan Wydziału Politologii prof. dr hab. Ziemowit Jacek Pietraś – przewodniczący Rady:

– Jak można zauważyć, w skład Rady powołani zostali pracownicy naukowcy, którzy już zaangażowani są w proces dydaktyczny i naukowo-badawczy związany z szeroko pojmowaną problematyką integracji i Unii Europejskiej. To interdyscyplinarne międzywydziałowe gremium ma za zadanie tworzyć i rozwijać nowo powstałą jednostkę uczelni, tak aby w przyszło-

ści mogła ona służyć wszystkim zainteresowanym problematyką unijną.

Dzięki zasobom Centrum powstawać będą w Lublinie, na UMCS, prace licencjackie, doktorskie a nawet habilitacyjne. Siedziba Centrum znajduje się na Wydziale Politologii, tu mamy bowiem odpowiednią strukturę kadr. Od lat pracuje na Wydziale Zakład Stosunków Międzynarodowych, gdzie często goszczą naukowcy z całego świata. Aktualnie aż pięciu pracowników Zakładu jest profesorami J. Monneta. Realizują oni zajęcia dydaktyczne wspierane finansowo przez tę fundację unijną.

Nasza jednostka weszła już w system informatyczno-organizatorski Brukseli, stamtąd trafiać będzie do nas regularnie całość wszelkich unijnych materiałów źródłowych. To rozwiązanie sprawi, iż jednostka ta z czasem przekształci się w placówkę badawczą, a może nawet w instytut. Centrum nie ograniczy swojej działalności do gromadzenia materiałów, ich opracowywania i udostępniania. Chcemy podjąć aktywną działalność promocyjną dla wszystkich zainteresowanych, także spoza uczelni, problematyką Unii Europejskiej.

NAJLEPSZE WITRYNY

5 kwietnia 2001 roku uroczyste zakończył się Website Festival – pierwszy ogólnopolski konkurs na najlepsze witryny internetowe w Polsce. Podczas wielkiej gali, która odbyła się w kompleksie kinowym Silver Screen w Warszawie, Kapituła Jurorów nagrodziła Złotymi Witrynami najlepsze polskie strony internetowe w 14 kategoriach. Do każdej z nich nominowanych było pięć witryn wybranych z ponad 1 800 zgłoszonych.

W kategorii „edukacja” nominację uzyskała również strona Komitetu Badań Naukowych. Kryteria oceny, jakimi przy wyborze nominowanych kierowała się Kapituła, to: treść, struktura i nawigacja, interaktywność i funkcjonalność oraz projekt graficzny i ogólne wrażenie, jakie witryna wywiera na odbiorcy.

Podczas gali nasza strona WWW została wyróżniona nagrodą specjalną miesięcznika „dotcom” – patrona medialnego konkursu.

Website Festival powstał z inicjatywy Telekomunikacji Polskiej S.A. i TP Internet Sp. z o.o. Celem festiwalu było wyłonienie z Internetu najlepszych i najwartościowszych polskich witryn.

Konkurs pod patronatem Komitetu Badań Naukowych: „Społeczeństwo za 30 lat: wpływ zmian technologicznych na wszystkie aspekty życia społecznego i prywatnego”. Więcej informacji na stronie: <http://www.getronics.pl/ght.htm>.

RZECZNIK PRASOWY
Komitetu Badań Naukowych

KSIĘGARNIA UNIwersYTECKA

Uprzejmie informujemy, że z dniem 31 marca 2001 zaprzestaje działalności księgarnia ORPAN na terenie naszego uniwersytetu. Powodem zakończenia współpracy Uczelni z księgarnią są, znane Państwu, kłopoty finansowe – faktyczna utrata płynności finansowej oraz narastające długi w stosunku do kontrahentów i Uniwersytetu.

Pragniemy jednocześnie poinformować, że od 1 kwietnia rozpoczyna działalność KSIĘGARNIA UNIwersYTECKA Spółka z o.o. będąca własnością Fundacji Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej.

Zapraszamy wszystkich wydawców i dostawców do nawiązania kontaktu z nową księgarnią, która była i, mamy nadzieję, będzie ważnym miejscem spotkania z książką dla studentów i pracowników naukowych naszej Uczelni.

Licząc na owocną i obustronnie korzystną współpracę pozostajemy z wyrazami szacunku.

Andrzej Peciak
Prezes Zarządu
Księgarni Uniwersyteckiej

Prof. dr hab. Marian Harasimiuk
Rektor UMCS
Prezydent Fundacji UMCS

Z PRAC KOLEGIUM REKTORSKIEGO

Władze naszego Uniwersytetu podczas swoich cyklicznych poniedziałkowych posiedzeń zajmowały się w ostatnim miesiącu, oprócz kwestii bieżących, sprawami finansowymi uczelni, w szczególności przygotowaniem i wdrożeniem tegorocznego budżetu oraz analizą przyznaných środków z budżetu państwa. Ponadto istotnym problemem były plany inwestycyjne i remontowe, zwłaszcza w odniesieniu do poprawy stanu akademików – ich wyglądu i zwiększenia funkcjonalności oraz wygospodarowania środków na ten cel. Kolejny punkt stanowił projekt zmian strukturalnych i organizacyjnych w Bibliotece Głównej UMCS. W kwestii tej wysłuchano raportu przedstawionego przez dyrektora Biblioteki dr. Bogusława Kasperka. Dyskutowano nad rozwiązaniami, które pozwolą na takie przekształcenie Biblioteki, by sprostała ona coraz większym wymaganiom stawianym przez użytkowników oraz wyzwaniom XXI wieku.

Biblioteka Główna Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, aby sprostać wymaganiom nowoczesnej uczelni wyższej i stać się atrakcyjnym miejscem pracy badawczej nie tylko dla studentów, ale także dla pracowników naukowych, wymaga w perspektywie najbliższych kilku lat zasadniczych przemian. Zgodnie z panującymi obecnie w bibliotekarstwie tendencjami optymalnym rozwiązaniem jest stworzenie biblioteki z wolnym dostępem do zbiorów, umożliwiającej jednocześnie szerokie korzystanie ze źródeł elektronicznych. Tego typu dostęp do zbiorów prowadzi do modyfikacji struktury organizacyjnej w kierunku zwiększenia jakości usług oraz umożliwia czytelnikom bezpośrednio korzystanie z reprezentatywnie dobranego i systematycznie ustawionego księgozbioru.

Wariantem optymalnym w zakresie zwiększenia funkcjonalności Biblioteki jest budowa nowego gmachu. Rozwiązanie to należy traktować jako perspektywiczne. Bieżące podniesienie funkcjonalności Biblioteki wymaga przedsięwzięć organizacyjnych i wymusza dokonanie adaptacji do nowych funkcji istniejących pomieszczeń Czytelni Humanistycznej i Matematyczno-Przyrodniczej. Pozwoli to podwoić liczbę woluminów w wolnym dostępie.

Kolejnym etapem unowocze-

śniania Biblioteki Głównej byłoby stworzenie biblioteki multimedialnej i włączenie jej tym samym w system nauczania na odległość tzw. *distance learning*. Inwestycja tego typu wymaga zaangażowania wysokich środków finansowych i technologii. Na początku tej inicjatywy wariantem wymagającym mniejszych nakładów jest stworzenie sali do dydaktyki medialnej wyposażonej w projektor multimedialny i kompletną infrastrukturę komputerową. Uzgodniono, że podjęte zostaną rozmowy w celu zdobycia funduszy ze środków pozabudżetowych na organizację Centrum Multimedialnego.

Istotne jest, iż wszelkie zmiany muszą być przeprowadzane ewolucyjnie, w sposób jak najmniej uciążliwy dla czytelników. Biblioteka jest bowiem agendą Uczelni, która musi funkcjonować sprawnie i nieprzerwanie oraz być stale dostępną.

Od 1998 roku stopniowo dokonywane jest przekształcanie funkcjonowania biblioteki, obejmujące usprawnienie zarządzania, zwiększenie dostępności zbiorów, podniesienie jakości i nowoczesności usług, efektywną politykę kadrową oraz racjonalne i efektywne gospodarowanie środkami finansowymi. Dokonano zmian struktury organizacyjnej, dzięki czemu wyodrębniono 10 oddziałów, 1 samodzielną sekcję i 1 pracownię. Istotne i bardzo trafne było powołanie przez dyrektora biblioteki Oddziału Wydawnictw Ciągłych. Realizuje on bardzo sprawnie gromadzenie i opracowanie czasopism, tworząc ich katalog komputerowy i obsługując Czytelnię Czasopism Bieżących. Natomiast likwidacja Oddziału Prac Naukowych umożliwiła bardziej sensowne wykorzystanie zatrudnionego tam uprzednio personelu i unowocześnienie form oraz metod szkoleń.

Przedstawione w raporcie dr. Bogusława Kasperka dalsze zmiany zmierzają do połączenia dwóch Oddziałów: Opracowania Druków Zwartych Nowych i Opracowania Rzeczowego, zwiększenia wykorzystywania technologii informacyjnych poprzez stworzenie dostępu do posiadanych baz danych na CD-Romach, rozwijania „biblioteki wirtualnej” i stworzenia serwisu sieciowego dla poszczególnych kierunków dydaktyki uniwersyteckiej.

Ponadto istotne jest tworzenie zespołu kadry bibliotekarzy dziedzinowych – wysoko wykwalifiko-

wanych pracowników bibliotecznych łączących wykształcenie kierunkowe z umiejętnościami praktycznymi i wiedzą bibliotekarską. W przyszłości podejmowałiby oni decyzje dotyczące selekcji materiałów napływających z egzemplarza obowiązkowego (EO) i współdecydowałiby o zakupach.

Rozważane jest przekształcenie Pracowni Reprografii w kierunku jej sprywatyzowania, co umożliwiłoby sprawniejsze i przynoszące większe efekty funkcjonowanie. Właściwe wydaje się także utworzenie introligatorni i pracowni konserwacji. Wykonywanie prac w zakresie oprawy i profesjonalnej konserwacji na miejscu jest konieczne.

Proponowane są zmiany w polityce kadrowej i płacowej w zakresie wyraźniejszego różnicowania pracowników na grupę o podstawowym znaczeniu dla funkcjonowania systemu bibliotecznego-informacyjnego oraz grupę pracowników pomocniczych o węższym zakresie obowiązków. Negatywną tendencją związaną z niedostatecznym poziomem wynagrodzeń jest odchodzenie wykwalifikowanych pracowników do lepiej płatnych miejsc zatrudnienia.

Ostatnim elementem proponowanych zmian jest określenie przyszłości bibliotek zakładowych. Obsługują one znaczną część ruchu czytelniczego. Obecnie funkcjonuje na Uniwersytecie 26 takich bibliotek, jednakże sens istnienia kilku z nich jako samodzielnych jest dość wątpliwy. Uwaga ta odnosi się do bibliotek, które posiadają niewielkie zbiory, a jednocześnie wymagają odpowiedniej obsady kadrowej. W przyszłości rysuje się możliwość powołania dużej biblioteki wydziałowej przy wznoszeniu nowego gmachu Wydziału Humanistycznego.

Dla oszczędniejszego gospodarowania finansami i efektywniejszego gromadzenia rozważane jest przejście na jednotorowy system gromadzenia i opracowania dla całej sieci bibliotecznej Uczelni. Aktualnie koniecznością jest większa koordynacja zakupów Biblioteki Głównej i bibliotek zakładowych oraz rozwijanie zasobu katalogu komputerowego.

Proponowane zmiany powinny zaowocować wyraźnym unowocześnieniem Biblioteki Uniwersyteckiej.

Paweł Sadowski

WIELKI JUBILEUSZ

Profesor dr Jaroslav Tejral z Instytutu Archeologii Czeskiej Akademii Nauk – Oddział w Brnie w środowisku badaczy okresu rzymskiego nazywany jest „Cesarzem okresu wędrówek ludów”. Nic dziwnego, bo jego dziełem jest konstrukcja schematu chronologii względnej tego okresu, a książki i liczące dziesiątki stron opracowania na ten temat należą do kanonu warsztatu archeologicznego. Aktywność naukowa tego uczonego wyrażona ogromną bibliografią, wspaniałymi wykopaliskami, m.in. pozostałościami obozów legionowych w okolicy miejscowości Musov, jak również kreacją świetnej serii wydawniczej poświęconej różnym problemom okresu rzymskiego, zjednały mu szacunek w całej Europie. Do tego należy dodać kilkanaście konferencji organizowanych wspólnie z naukowcami ze Słowacji, Austrii i Francji, a będziemy mieli właściwie nieomal kompletny portret tego badacza.

W roku 2000 Jaroslavovi Tejralovi „nieoczekiwanie” wybiły 65. urodziny. Na tę okoliczność trójka znakomitych uczonych: prof. Jan Bouzek z Uniwersytetu Karola w Pradze, prof. Herwig Friesinger – dyrektor Instytutu Archeologii Uniwersytetu w Wiedniu i dr Karol Pieta z Instytutu Archeologii w Nitrze przy pomocy Balasza Komoróczego zredagowali tom jubileuszowy złożony z 23 tekstów pisanych przez przyjaciół Jubilata. Do ich grona zaliczony został również prof. dr hab. A. Kokowski z Katedry Archeologii UMCS, który miał zaszczyt ofiarować swojemu znakomitemu partnerowi wielu kongresowych dyskusji tekst pt.: „S” – *förmige Schließhaken mit „Drachenköpfen” aus der Völkerwanderungszeit*, [w:] J. Bouzek, H. Friesinger, K. Pieta, B. Komoróczy (red.) *Gentes, Regens und Rom Auseinanderzertung – Anerkennung – Anpassung – Festschrift für Jaroslav Tejral zum 60. Geburtstag*, Spisy Archeologického Ústavu AV ČR Brno, t. 16:2000, s. 237-243).

Lubelska Archeologia dołącza się do wielu pięknych życzeń z nadzieją, iż znakomity Uczony zaszczyt swoją obecnością „Kozi Gród”.

KONKURS

STYPENDIUM W UNIVERSITY COLLEGE LONDON

Fundacja na Rzecz Nauki Polskiej rozpoczęła przyjmowanie wniosków do konkursu na roczne stypendium w SSEES w Londynie. Stypendium fundowane jest przez FNP oraz instytucje brytyjskie, a przeznaczone dla osób ze stopniem doktora, zajmujących się problematyką transformacji systemowych w Polsce. Tematyka stypendium w roku bieżącym: Local Citizenship and Local Government in Poland. Szczegółowe informacje oraz formularz wniosku na stronie internetowej:

FNP: www.fnp.org.pl

Termin składania wniosku upływa 14 maja br.

EUROPEJSKIE KOLEGIUM POLSKICH I UKRAIŃSKICH UNIwersYTETÓW

Marzec był miesiącem aktywnej działalności EKPU. Jak dotąd powołane w ubiegłym roku Kolegium istniało raczej tylko formalnie – w postaci zawartych umów pomiędzy uniwersytetami polskimi i ukraińskimi. Tym razem Kolegium zaistniało dzięki konkretnej działalności, która była związana z przyjazdem na staż naukowy do Lublina 29 studentów z Ukrainy.

Ukraińscy studenci reprezentują trzy uniwersytety – współzałożycieli Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, mianowicie: Uniwersytet im. Iwana Franki we Lwowie, Uniwersytet „Akademia Kijowsko-Mohylańska” oraz Uniwersytet im. Tarasa Szewczenki w Kijowie. Stypendium na trzymiesięczny staż dla studentów z Ukrainy przyznała Fundacja Rodziny Pruszyńskich. Trzy wymienione uczelnie ukraińskie skierowały na staż do Lublina głównie doktorantów (16 osób), ale też magistrantów (5) i studentów (8). Celem stażu naukowego jest kontynuowanie rozpoczętych na Ukrainie badań. Doktoranci i magistranci odbywają staż na UMCS i KUL, a prowadzą swoje badania w następujących dziedzinach: politologia, prawo, filologia polska, filozofia, dziennikarstwo, geografia, historia oraz lingwistyka stosowana. Najwięcej studentów zajmuje się filologią polską, szczególnie inspiracjami ukraińskimi w literaturze polskiej.

Stażyci mają zapewniony pobyt w Lublinie, opiekę naukowców z UMCS i KUL oraz dostęp do bibliotek. Przez pierwszy miesiąc pobytu w Polsce studenci EKPU zajmowali się nie tylko nauką, lecz mieli ciekawy i urozmaicony program. Oto kronika wydarzeń EKPU w marcu:

• 1 marca – przyjazd ukraińskich studentów do Polski.

• 7 marca – inauguracyjne spotkanie w Sali Senatu oraz uroczyste powitanie pierwszych studentów Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów przez rektorów UMCS Mariana Harasimiuka i Jana Pomorskiego, księży rektorów KUL Andrzeja Szostka i Franciszka Kampkę i dyrektora Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej Jerzego Kłoczowskiego z udziałem prasy i telewizji.

• 9 marca – spotkanie słuchaczy EKPU z prof. dr. hab. J. Kłoczowskim. Profesor Kłoczowski opowiedział o tym, jak zrodziła się idea powołania Uniwersytetu Polsko-Ukraińskiego w Lublinie, pierwszym etapem do urzeczywistnienia której jest Kolegium; o

współpracy historyków, politologów, socjologów, prawników, kulturoznawców i filozofów środkowoschodniej części kontynentu europejskiego, o działalności Wydawnictwa Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej etc.

• 12 marca studenci Kolegium byli obecni na Zebraniu Katedry Filologii Ukraińskiej, na którym wysłuchali referatu *Taras Szewczenko a literatura polska* wygłoszonego przez mgr Annę Chomę oraz uczestniczyli w dyskusji. Na tym zebraniu zgłosiliśmy chęć współpracy z filologią ukraińską, zaproponowaliśmy, nawiązać bliższy kontakt ze studentami w celu wspólnych spotkań i dyskusji.

• 13 marca Rektorzy UMCS i KUL przebywali z wizytą u Prezydenta RP Aleksandra Kwaśniewskiego. Przedmiotem rozmów było Kolegium polsko-ukraińskie, program jego działalności oraz możliwość dotacji finansowej z budżetu państwa.

• 16 marca nasi studenci-stażyci zwiedzili Kozłówkę, w tym Muzeum Zamojskich i Galerię Socrealizmu.

• 19 marca w cerkwi prawosławnej przy ul. Ruskiej odbyło się spotkanie studentów EKPU z prawosławnym biskupem lubelskim i chełmskim Ablem. Studenci poznali historię lubelskiej cerkwi poświęconej przez Piotra Mohylę, metropolitę kijowskiego; dyskutowali o problemach Cerkwi prawosławnej w Polsce i w Ukrainie, otrzymali w prezencie od biskupa książkę Andrzeja Gila *Prawosławna eparchia chełmska do 1596 roku*.

• 20 marca w Trybunale Koronnym na lubelskiej starówce odbyło się uroczyste wręczenie nagrody Wschodniej Fundacji Kultury „Akcent” ambasadorowi Ukrainy w Polsce Dmytrowi Pawłyczce, połączone z wieczorem autorskim, na którym byli obecni studenci Kolegium.

• 22 marca stażyci z Ukrainy zwiedzili cerkiew grekokatolicką,

gdzie odbyło się spotkanie z prof. dr. hab. Michałem Łesiewem i ks. Stefanem Batruchem. W cerkwi studenci wysłuchali interesujących informacji o losie grekokatolików w Polsce i Ukrainie oraz o powstaniu i działalności ukrainistyki lubelskiej. Przedłużenie spotkania odbywało się w domu parafialnym, gdzie studenci zostali gorąco przyjęci: czekała na nich herbata i słodki poczęstunek. Atmosfera spotkania była bardzo miła, a rozmowy i dyskusje interesujące.

• 23 marca odbyło się spotkanie studentów ukraińskich ze studentami polskimi, zorganizowane przez Samorząd Studentów UMCS. W drodze do akademika „Grzeń”, gdzie miało się odbyć integracyjne zebranie, spotkaliśmy olbrzymią procesję młodych ludzi. Żartowaliśmy sobie, że taki tłum idzie „zobaczyć Ukraińców”. Okazało się jednak, że zainteresowanie spotkaniem z nami było ... znikome: czy to ze względu na piątek i godzinę (19), czy to ze względu na małą atrakcyjność spotkania z Ukraińcami, czy z innych powodów – trudno wyczuć. Ze studentami polskimi dyskutowaliśmy o stereotypach i związanych z nimi problemach Ukraińców w Polsce, o obecnej sytuacji studentów ukraińskich.

• 27 marca część studentów EKPU uczestniczyła w posiedzeniu Koła Naukowego Ukrainistów, na którym mgr Marcina Kojdera wygłosił referat o socjolingwistycznych badaniach na terenach pogranicza polsko-ukraińskiego. Również na tym zebraniu wyszliśmy z propozycją współpracy ze studentami filologii ukraińskiej, organizowania wspólnych spotkań i dyskusji. Jednakże nasze próby zakończyły się właściwie niczym: do tej pory nikt ze studentów ani z pracowników filologii ukraińskiej nie zainteresował się współpracą z ukraińskimi studentami, a szko-

WIECZÓR AUTORSKI

20 marca br. w Trybunale Koronnym w Lublinie odbył się wieczór autorski **Dmytra Pawłyczki**, ambasadora ukraińskiego w Polsce, a także jednego z najwybitniejszych żyjących współcześnie poetów ukraińskich. Wieczór poprzedzony został wręczeniem poecie nagrody przyznanej przez kwartalnik „Akcent” za rok 2000: w dowód uznania za jego twórczość przepojoną głębokim humanizmem oraz wkład włożony w umacnianie współpracy między Polską i Ukrainą.

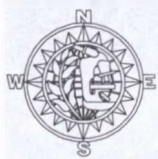
Uczestnicy mieli okazję usłyszeć wiersze: *Smok, Na boso, Fajka, Pies* w wykonaniu samego poety i Bohdana Zadury, autora przekładu. Nie obyło się również bez niespodzianki, którą niewątpliwie stała się prapremiera wierszy: *Muzeum, Papier, Konferencja, Dojrzewanie*.

Zważywszy na to, że Dmytro Pawłyczko jest nie tylko wybitnym poetą, ale i dyplomata, na spotkaniu poruszono również kwestię dotyczącą planów powstania konsulatu ukraińskiego w Lublinie i konsulatu polskiego w Odessie. Jesteśmy świadkami coraz bardziej wyraźnego ugruntowywania się współpracy między naszymi państwami. Niewątpliwie przyczyni się również do tego Festiwal kultury polsko-ukraińskiej, który odbędzie się z końcem maja. Pragnę dodać, że Dmytro Pawłyczko zasiądzie w Komitecie honorowym festiwalu.

Beata Klimek

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI

W GÓRACH RUMUNII – PRZYRODA I LUDZIE

13 marca otwarta została kolejna wystawa w wydziałowej galerii „Pod Palmą”. Swoje wrażenia z pobytów w górach Rumunii zaprezentował **Paweł Królikowski** – student III roku pedagogiki UMCS o specjalności animator i menedżer kultury. Na zdjęciach zobaczyć można urokliwe krajobrazy tych gór, bardzo rzadkie gatunki roślin tam rosnące, ale także rumuńskich górali i hodowane przez nich zwierzęta.

Prezentowane fotografie zostały wykonane podczas dwóch wyjazdów w góry Rumunii w 1998 i 2000 roku. Pierwsza wyprawa wiodła przez góry Paring i Căpâlni od Petroșani (La Cotul Jiețului) do Lotru, wchodząc na najwyższe szczyty Paringu Mare (2519 m n.p.m.) i Nedeia (2130 m), a w 2000 r. – cały Fagaras od Plaiul Foi po Olt, zdobywając większość głównych szczytów, w tym Moldovanu (2543 m). Paweł Królikowski jest laureatem kilku konkursów fotograficznych, m.in. Oikos i Koziołek. Od paru lat współpracuje z MDK nr 2 w Lublinie, co zaowocowało wystawami: autorską – „Silva rerum” (1996 r.) i licznymi zbiorowymi z cyklu „Lublin – 4 pory roku”, prezentowanymi także za granicą (Belgia, Holandia). Jego zdjęcia są w stałej ekspozycji w Hotelu Orbis. Na swoim koncie ma liczne publikacje w gazetach przyrodniczych i kalendarzach, również w albumie *Lublin w fotografii*. Od 1998 roku jest członkiem Związku Polskich Fotografów Przyrodniczych (Określ Lubelski). Od wielu lat z ogromną pasją poświęca się turystyce kwalifikowanej, co zaowocowało właśnie tą wystawą.

WYDZIAŁ CHEMII

PROFESURA

5 marca Centralna Komisja ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych zakończyła postępowanie w sprawie nadania tytułu naukowego profesora dr hab. **Małgorzacie Borówko**, kierownikowi Zakładu Modelowania Procesów Fizykochemicznych. Wniosek o nadanie tytułu naukowego przekazany został do Kancelarii Prezydenta RP.

HABILITACJE

Centralna Komisja ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych zatwierdziła: 26 lutego uchwałą Rady WCh z 19 września 2000 r. o nadaniu dr. **Władysławowi Januszowi** z Zakładu Radiochemii i Chemii Koloidów stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk chemicznych w zakresie chemii, fizykochemii powierzchni; 26 marca uchwałą Rady WCh z 27 listopada 2000 r. o nadaniu dr. **Mieczysławowi Józefowi Korolczukowi** stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk chemicznych w zakresie chemii, chemii analitycznej.

OTWARTE DRZWI

10 i 24 marca w sali „M” im. Włodzimierza Hubickiego w budynku Małej Chemii odbyły się spotkania dziekana, prodziekanów Wydziału Chemii oraz sekretarzy Komisji Rekrutacyjnych na poszczególne kierunki studiów z kandydatami na studia w naszym Wydziale w roku akademickim 2001/2002.

Dziekan prof. **Tadeusz Borowleki** oraz prodziekani prof. **Stanisław Chlbowski** i prof. **Jan Rayss** poinformowali zebranych o zasadach rekrutacji obowiązujących przy naborze na studia – w maju, przy maturach – w szkołach średnich oraz w lipcu – na Wydziale Chemii. Później odbyła się krótka dyskusja. Przewodniczący, sekretarze Komisji Rekrutacyjnych i pracownicy Wydziału Chemii odpowiadali na pytania z sali. Od nowego roku akademickiego uruchomiona zostaje w ramach kierunku „Chemia” nowa specjalność „Chemia informatyczna”, 3-letnie studia licencjackie. Informacje o programie tych studiów przekazała kandydatom prof. **Małgorzata Borówko**. W obu spotkaniach wzięli udział tegoroczni maturzyści Lublina i województwa lubelskiego. Kierunki studiów realizowane w naszym Wydziale od wielu lat cieszą się dużym powodzeniem.

23 i 24 marca br. zorganizowano „Dni otwarte uniwersytetu”, w ramach których Wydział Chemii przedstawił również kandydatom na pierwszy rok studiów swoją bogatą ofertę.

WYJAZDY ZAGRANICZNE

1-6.03 – prof. dr hab. **Jan Rayss** i dr **Janusz Ryczkowski** przebywali w ramach programu TEMPUS S-JEP-12228-97 w Open Manchester University (Wielka Brytania).

3-8.03 – dr **Jerzy Trocewicz** wygłosił wykład na międzynarodowej „The Pittsburgh Conference” w New Orleans, Louisiana (USA).

11-15.03 – dr **Ryszard Dobrowolski** wygłosił wykład w ramach „Colloquium Analytical Atomic Spectroscopy CANAS'01”, Freiberg (Niemcy).

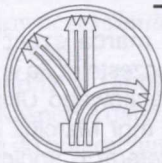
16-18.03 – dr **Robert Charmas** wziął udział w konferencji „Gesellschaft Deutscher Chemiker: CZ-PL-D-Younger Chemist Meeting 2001” w Regensburgu (Niemcy).

18-23.03 – dr **Robert Charmas** przebywał w Laboratoire Environnement et Mineralurgie CNRS w Nancy (Francja). Celem wyjazdu były konsultacje naukowe z dr. hab. Frederikiem Villerasem.

24-30.03 – doc. dr hab. **Piotr Staszczuk** przebywał na Uniwersytecie w Odessie (Ukraina), gdzie wziął udział w międzynarodowej konferencji „Problemy sboru, pierierabotki i utylizacji othodow”.

15.03-25.04 – dr hab. **Krzysztof Wollński** przebywał w University of Arcansas (USA), kontynuując współpracę naukową z prof. P. Pulayem.

1.03.2001-28.02.2002 – dr **Paweł Bryk** przebywa na rocznym stażu naukowym (tzw. postdoctoral position) w Max-Planck Institut für Metallforschung w Stuttgart (Niemcy) pod kierownictwem prof. S. Dietricha.

WYDZIAŁ MATEMATYKI I FIZYKI

HABILITACJA

26 marca Centralna Komisja do spraw Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych zatwierdziła uchwałą Rady Wydziału Matematyki i Fizyki UMCS o nadaniu stopnia naukowego doktora habilitowanego nauk fizycznych w zakresie fizyki – spektrometrii mas doktorowi **Krzysztofowi Bederskiemu**, adiunktowi w IF UMCS. Kollokwium habilitacyjne odbyło się 4 grudnia 2000 r. Temat rozprawy: *Masowo-spektrometryczne badania reakcji jonowo-molekularnych w gazach*. Recenzentami byli: prof. dr hab. Kazimierz Jeleń z AGH w Krakowie, prof. dr hab. Jerzy Zdanowski z Politechniki Wrocławskiej, prof. dr hab. Stanisław Hałas z IF UMCS.

WYJAZDY NAUKOWE

Prof. dr hab. **P. Mikołajczak** – Niemcy, udział w sympozjach zorganizowanych w ramach Międzynarodowej Wystawy Technologii Komputerowych CEBIT 2001; mgr **W. Suszyński**, mgr **K. Kuczyński** – Węgry, szkolenie instruktorów, CISCO Academy.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

DOKTORAT

11 kwietnia odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Anny Asyngier-Kozieł** *Integracja nauczania i wychowania w dziecięcym zespole teatralnym (na przykładzie polonistycznych zajęć pozalekcyjnych)*. Promotor: prof. dr hab. Janusz Plisiecki, UMCS, recenzenci: prof. dr hab. Józef Górniewicz, Uniw. Warm.-Mazurski, dr hab. Wiesława Pielasińska, UW.

WARSZTATY

Zakład Literatury i Kultury Amerykańskiej 9-12 lutego zorganizował w Puławach warsztaty dla nauczycieli przedmiotu „Wiedza o USA” z nauczycielskich kolegów języka angielskiego i anglistyk polskich. Tytuł konferencji „American Icons”. Wykłady na warsztatach wygłosili dr hab. **Joanna Durczak** i dr hab. **Jerzy Kutnik**. Uczestnicy konferencji otrzymali CD-ROM, specjalnie na tę okazję przygotowany przez mgr. Pawła Frelika.

KONFERENCJA

Mgr **Blanka Zarzycka** z Zakładu Literatury i Kultury Amerykańskiej na konferencji CAAR „The Meanings of Race for the 21st century”, zorganizowanej 21-25 marca na Sardinii, wygłosiła referat „Shackles of the Past. The Contemporary American South and its History”.

GOŚCIE

Na zaproszenie Zakładu Literatury i Kultury Amerykańskiej prof. **Jody Armour** (University of Southern California, Los Angeles) wygłosił wykład: „Hop hop-race-law”. Gościem Zakładu Literatury Angielskiej był prof. **Michel Morel** z Uniwersytetu Nancy II z Francji.

GRAJĄ SZEKSPIRA

Sekcja teatralna koła naukowego anglistów wystąpiła 24 marca na konferencji metodycznej w Puławach z przedstawieniem *A Tedious Brief Scene of Young Pyramus & His Love Thisbe* Williama Szekspira.

ETNOGENEZA SŁOWIAN

Od 30 do 31 marca miała miejsce w Uniwersytecie im I. Franki we Lwowie i w miejscowości Szkło (w sanatorium dla oficerów armii ukraińskiej) Międzynarodowa Konferencja na temat „Etnogeneza i wczesne dzieje Słowian – nowe koncepcje naukowe na przełomie tysiącleci”. Uczestniczyło w niej 45 archeologów i historyków z Ukrainy, Rosji, Mołdawii i Czech. Polskę reprezentował prof. dr hab. A. Kokowski z Katedry Archeologii UMCS. Organizatorzy postarali się, aby dyskutowane referaty zostały opublikowane przed konferencją i wręczone uczestnikom na obradach plenarnych (W.D. Bran et alli (red.) *Eetnochenez ta pannija istorija Słowjan: nowi naukowi koncepciji na zlamitisaczlit', L'wiv 2001*; na s. 110-119 tekst A. Kokowskiego). W tomie tym znalazły się również teksty archeologów: z Chorwacji, Bułgarii, Białorusi i Słowacji, którzy z różnych przyczyn nie mogli przybyć do Lwowa. Interesująca konferencja stała w przewadze na gruncie przekonania o głębokim, chronologicznym autochtonizmie Słowian, do których zaliczano również kulturę czerniachowską, w Polsce uważaną za relikw kultury Gotów. To „programowe” założenie zostało mocno zaznaczone w obradach plenarnych, zorganizowanych w przepięknej Sali Kryształowej Universitatis Leopoldianum. O ile referat prof. V. D. Barana bazował na

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

silnych podstawach źródłowych i prezentował spójną, logiczną całość, to występujący po nim rosyjski uczyony, prof. V. V. Sedov dał popis absolutnej ignorancji źródłowej i braku rozeznania w literaturze przedmiotu. Wypełniona po brzegi sala z głębokim zdumieniem słuchała karkołomnych tez tego autora. Wybór tego referatu był na szczęście jedynym potknięciem organizacyjnym znakomicie przygotowanej konferencji, toczącej się w niezwykle serdecznej i przyjacielskiej atmosferze. Złe wrażenie zrekompensowały w zupełności np. znakomite teksty Rostisława Terpitowskiego, Borysa Magomedova i dobre metodycznie opracowania Vasyła Ivanovskiego i Natali Steblij.

Wysitek organizacyjny konferencji wziął na swoje barki dyrektor nowo powołanego Instytutu Archeologii Uniwersytetu Lwowskiego, doc. **Mychałto Franczuk**. Jest to dobry prognostyk dla dalszego rozwoju ambitnej instytucji. Ponieważ przeprowadzono również szczegółowe rozmowy na temat przyszłej współpracy z Katedrą Archeologii UMCS w zakresie realizacji programów dydaktycznych i projektów naukowych – można powiedzieć, iż rodzi się interesująca perspektywa racjonalnej współpracy. Póki co, życzymy dyrektorowi Franczukowi wytrwałości i spełnienia naukowych marzeń.

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

KOLEJNY CYKL WYKŁADÓW

Po raz ósmy, na zaproszenie Dziekana oraz Stowarzyszenia Phi-Delta-Phi przebywał 1-31 marca 2001 r. na Wydziale Prawa i Administracji sędzia **John McClellan Marshall**, profesor Southern Methodist University w Dallas (USA). Od 5 do 16 marca prowadził cykl wykładów z amerykańskiego prawa konstytucyjnego i etyki prawniczej w ramach wykładu fakultatywnego

PIĄTY AMERYKAŃSKI PROCES SĄDOWY

Sędzia John M. Marshall, prawnicy amerykańscy reprezentujący amerykańskie firmy prawnicze: **Elisabeth Phifer**, **Andy Protogyrou**, **Michael Kmetz** oraz studenci uczestniczący w wykładzie fakultatywnym sędziego Marshalla przygotowali wspólnie pokazowy proces sądowy (23-25 marca). Studenci wystąpili następnie w procesie, wspólnie z prawnikami amerykańskimi, w roli oskarżyciela, oskarżonego, adwokata oskarżonego oraz członków ławy przysięgłych. Proces tym razem dotyczył prawa karnego i koncentrował się wokół kontrowersyjnego zagadnienia kary śmierci za zabójstwo. Ława przysięgłych, złożona w całości ze studentów, po autentycznych i burzliwych obradach nie wymierzyła jednak oskarżonemu kary śmierci (stosunek głosów 11 do 1), poprzestając na dożywotnim pozbawieniu wolności.

WYKŁADY PROFESORA MILLSA

19-24 marca przebywał na Wydziale prof. **Thomas W. Mills** z Southern Methodist University w Dallas (USA). Prowadził cykl wykładów (jako kontynuacja i uzupełnienie wykładów sędziego Marshalla) na temat konstytucyjnych regulacji procesu karnego w USA.

WYKŁAD PROFESORA SULLIVANA

1-2 kwietnia 2001 przebywał na Wydziale Prawa i Administracji na zaproszenie Dziekana oraz Międzynarodowego Bractwa Prawniczego „Phi-Delta-Phi” profesor **Barry Sullivan** z Washigton and Lee University w Lexington, Virginia, USA. Profesor wygłosił wykład na temat edukacji prawniczej w USA.

SESJA STUDENCKA

27 marca na Wydziale Prawa i Administracji odbyła się sesja na temat: „Prawne zabezpieczenia bankowych wierzytelności pieniężnych” zorganizowana przez Uniwersytecką Studencką Radę Prawną – Sekcję Prawa Cywilnego. Nad jej merytoryczną treścią czuwał opiekun Sekcji Prawa Cywilnego – dr **Jan Mojak** z Zakładu Prawa Cywilnego, a nad organizacją koordynator Uniwersyteckiej Studenckiej Poradni Prawnej dr **Wojciech Dziedział** z Zakładu Teorii Państwa i Prawa oraz **Magdalena Chraniuk** studentka IV roku prawa. Studenci IV roku prawa wygłosili sześć następujących referatów: Bankowa pożyczka pieniężna – **Magdalena Chraniuk**, Umowa o kredyt studencki – **Witold Sławiński**, Zabezpieczenia osobiste i rzeczowe – **Agnieszka Pleniązek**, Zabezpieczenia wekslowe – **Dariusz Furdzik**, Sądowy zastaw rejestrowy – **Monika Mydlak**, Bankowy tytuł egzekucyjny – **Tomasz Krasnodębski**.

WYDZIAŁ EKONOMICZNY

PROFESURA

Dr. hab. **Henryk Mamcarz**, kierownik Zakładu Rynków Finansowych i prodziekan ds. studenckich, został mianowany od 1 marca 2001 r. na stanowisko profesora nadzwyczajnego UMCS.

DOKTORAT

22 marca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Roberta Furtaka** *Zastosowanie marketingu partnerskiego w utrzymaniu długookresowych więzi banku z klientami*. Promotor: prof. dr hab. Genowefa Sobczyk, recenzenci: prof. dr hab. Mirosława Pluta-Olearnik, Wyższa Szkoła Handlowa we Wrocławiu, prof. dr hab. Jerzy Węclawski, UMCS.

WYJAZD

26-27 marca mgr **Agnieszka Piasecka** z Zakładu Ekonomiki Jakości i Zarządzania Wiedzą oraz mgr **Dorota Chmielewska-Muciek** z Zakładu Organizacji i Zarządzania uczestniczyły w kursie pilotowym „Probationary Academic Staff Training and Professional Development”. Kurs był organizowany przez Uniwersytet Śląski w Katowicach w ramach Activity 2.3 projektu TEMPUS JEP 14324-99 „SQUADS” – System of Quality of Administrative Services. Program kursu obejmował 20 godzin przeprowadzonych w formie zajęć warsztatowych. Przewidywany był głównie dla młodych nauczycieli akademickich, a na celu miał przygotowanie nauczycieli do pełnienia funkcji dydaktycznych. Zajęcia warsztatowe dotyczyły, między innymi, sposobów komunikowania się oraz motywowania do uczenia się, kształtowania postaw wobec nabywania wiedzy i umiejętności, zdobycia umiejętności z zakresu metodyki nauczania ludzi dorosłych.

STAŻE NAUKOWE

Mgr **Marlusz Sagan**, Zakład Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej, w dniach 22 stycznia – 20 lutego przebywał na stażu naukowym w University College Dublin (Irlandia) w ramach programu TEMPUS JEP-13420-98.

Mgr **Paweł Pasierbiak** z Zakładu Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej od 28 lutego do 31 marca odbył staż naukowy w European University Institute (EUI) we Florencji w ramach programu TEMPUS JEP-13420-98.

WYKŁAD MULTIMEDIALNY

Wydział przyjął zaproszenie British American Tobacco Polska do udziału w ogólnopolskiej edycji programu „inkuBATor wiedzy” poświęconego Unii Europejskiej. Tematyka ta jest na Wydziale od lat przedmiotem badań naukowych i działalności dydaktycznej. Zakład Gospodarki Światowej i Integracji Europejskiej uczestniczy w realizacji wielu programów naukowych i dydaktycznych z zakresu integracji europejskiej oraz publikuje szereg opracowań, w tym „Biuletyny Europejskie” poświęcone tej tematyce. Udział studentów w wykładach oferowanych w ramach programu „inkuBATor wiedzy” będzie znakomicie uzupełniał dotychczasową działalność w wymienionym zakresie. 19 marca zainteresowani studenci mieli okazję wysłuchać wykładu inauguracyjnego, transmitowanego za pośrednictwem Internetu z Auli Głównej SGH w Warszawie. Wykład poprowadził **Robert A. Mundell**, kanadyjski ekonomista wykładający na Uniwersytecie Columbia w Nowym Jorku, laureat Nagrody Nobla w dziedzinie nauk ekonomicznych. W najbliższym czasie planowane są również interesujące prelekcje autorów podręczników popularnych w Polsce, znanych praktyków biznesu, laureatów Nagrody Nobla, członków zarządu organizacji międzynarodowych.

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII

HABILITACJA

16 marca 2001 roku odbyło się kolokwium habilitacyjne dr **Ireny Kropińskiej** z Akademii Bydgoskiej. Temat: *Przekonania zdrowotne. W poszukiwaniu perspektyw pedagogicznych*.

WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII

AKREDYTACJA

23-26 marca kierunek filozofia WFiS był wizytowany przez Akademicką Komisję Akredytacyjną.

STANOWISKO PROFESORA ZWYCZAJNEGO

Senat UMCS 28 marca zatwierdził wniosek Rady Wydziału Filozofii i Socjologii o zatrudnienie prof. dr hab. **Jacka Pańniczka** na stanowisku profesora zwyczajnego w Zakładzie Logiki i Metodologii Nauk WFiS UMCS.

DOKTORAT

21 marca w Instytucie Filozofii odbyła się obrona rozprawy doktorskiej mgr **Moniki Mazur** *Teoria piękna Michała Sobieskiego i jej uzasadnienie w perspektywie estetycznej i kulturowej*. Promotor: prof. dr hab. Stanisław Jedynak, recenzenci: prof. dr hab. Czesław Głombik, UŚ, dr hab. Stefan Symotiuł prof. UMCS, dr hab. Tadeusz Szkołut prof. UMCS.

KONFERENCJA

Prof. dr hab. **Jacek Pańniczek** i mgr **Marcin Wolski** (Zakład Logiki i Metodologii Nauk) uczestniczyli w konferencji naukowej „German Polish Workshop”, która odbyła się w Uniwersytecie Drezdeńskim od 28 marca do 2 kwietnia.

WYKŁADY

Na zaproszenie Międzynarodowego Bractwa Prawniczego i Polskiego Towarzystwa Filozoficznego do Instytutu Filozofii przybył sędzia **John Marshall** (Teksas). Wygłosił on wykład „Ethics in the law and the modern society”.

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

Na zaproszenie WFIS oraz oddziału lubelskiego Polskiego Towarzystwa Semiotycznego dr **Krzysztof Zawisza** wygłosił odczyt „Nowe spojrzenie na paradoksy kłamcy”.

W Instytucie Filozofii ks. prof. **Michał Heller** przedstawił wykład „Relacje między fizyką a filozofią w XX wieku”.

lejnę pracowni jest wynikiem przemyślanej polityki władz Wydziału i służy potrzebom realizowanej dydaktyki oraz przygotowywaniu przez studentów prac magisterskich przy wykorzystaniu Internetu jako źródła wszechstronnej informacji.

WYDZIAŁ POLITOLOGII

PIERWSZA KATEGORIA

Podobnie jak w latach ubiegłych, Wydział Politologii UMCS został zakwalifikowany do pierwszej kategorii polskich placówek badawczych w roku 2001. Tym samym, Komitet Badań Naukowych docenił dorobek naukowy Wydziału.

DOKTORANCI Z UKRAINY

W semestrze letnim r. ak. 2000/1 gośćmi Wydziału Politologii są doktoranci Uniwersytetu imienia Iwana Franki we Lwowie, odbywający staże naukowe w ramach Kolegium Uniwersytetów Polskich i Ukraińskich: mgr **Natalia Bokalo** (temat badań: *Transformacja politycznych i socjalno-ekonomicznych systemów państwa czwórki Wyszehradzkiej*) i mgr **Bohdan Chuma** (temat badań: *Liberalizm europejski: źródła i geneza*). Opiekunem naukowym doktorantów jest prof. dr hab. Marek Pietraś. Ponadto, w ramach kolegium na Wydziale przebywa dwoje doktorantów z Akademii Kijowsko-Mohylańskiej.

WYJAZDY ZAGRANICZNE

W okresie od 23 do 31 marca prof. dr hab. **Marek Pietraś** z Zakładu Stosunków Międzynarodowych brał udział w międzynarodowej konferencji: „Rethinking Security for the 21st Century”, zorganizowanej przez 21st Century Trust z Londynu w Merton College w Oksfordzie (Wielka Brytania). Prof. M. Pietraś wygłosił referat na temat strategicznych priorytetów Polski w XXI w. Od 31 marca do 9 kwietnia br. dr **Hanna Dumala** i mgr **Piotr Tosiek** z Zakładu Stosunków Międzynarodowych wraz z grupą studentów Wydziału Politologii byli gośćmi Instytutu Nauk Politycznych Uniwersytetu Westfalskiego im. Wilhelma w Münster. Wizyta była realizowana w ramach corocznej wymiany studentów pomiędzy wspomnianym Instytutem a Wydziałem Politologii UMCS.

STOSUNKI MIĘDZYNARODOWE W SYSTEMIE ECTS

Na posiedzeniu w dniu 6 kwietnia br. Rada Wydziału Politologii podjęła decyzję o wprowadzeniu systemu ECTS na kierunku Stosunki Międzynarodowe.

ZASADY REKRUTACJI

Rada Wydziału Politologii na posiedzeniu w dniu 9 marca 2001 r., pozytywnie zaopiniowała propozycję ratyfikowania porozumienia między Konferencją Rektorów Akademickich Szkół Polskich a Ministrem Edukacji Narodowej z dnia 30 września 2000 r. oraz podjęła decyzję o wprowadzeniu nowych zasad rekrutacji na rok ak. 2002/2003 na kierunek Politologia i Stosunki Międzynarodowe. Nowa rekrutacja będzie prowadzona w oparciu o wyniki egzaminów maturalnych i jest związana z wdrażaniem programu „Nowa matura” z systemem przeliczeń punktowych.

WIĘCEJ KOMPUTERÓW DLA STUDENTÓW

Od 8 kwietnia br. dla studentów dziennych i zaocznych Wydziału Politologii dostępne są już dwie w pełni wyposażone (z dostępem do Internetu) pracownie komputerowe. Zgodnie z regulaminem pracowniami opiekują się sami studenci, pełniąc dyżury za ufundowane przez Wydział niewielkie wynagrodzenie. Otwarcie ko-

WYDZIAŁ ARTYSTYCZNY

GRAFIKA I RYSUNEK ROKU 2000

Szóstego kwietnia w Muzeum Lubelskim odbył się wernisaz pokonkursowej wystawy czternastej już edycji lubelskiego konkursu na najlepszą grafikę i rysunek 2000 roku. Konkurs Grafika i Rysunek to najważniejsza impreza środowiska dla artystów województwa lubelskiego, „dająca możliwość prezentacji najważniejszych osiągnięć twórczych w dziedzinie grafiki warsztatowej i rysunku” – zauważa w katalogu wystawy komisarzy konkursu **Krzysztof Szymanowicz**, grafik WA. „Do dnia dzisiejszego...” – powtarzamy dalej za K. Szymanowiczem – „...w konkursie wzięło udział 1118 prac graficznych i rysunkowych. Wysoki poziom imprezy i jej trwanie zawdzięczamy: Stanisławowi Bałdydze, **Grzegorzowi Dobiesławowi Mazurkowi**, **Piotrowi Lechowi**. Pełniąc funkcję komisarzy konkursu, w latach 1985–1997, włożyli oni wiele bezinteresownej pracy w organizację kolejnych edycji. Początkowo laureatami konkursu byli artyści o uznanym, ogólnopolskim i międzynarodowym dorobku: Stanisław Bałdyga, Piotr Kmieć, Piotr Lech, Marek Piątkowski, Grzegorz D. Mazurek. W 1992 roku zauważono potrzebę zapewnienia należytego startu młodym artystom, którzy nie przekroczyli 35 roku życia. Była to decyzja trafna, pozytywnie wpływająca na poziom konkursu. Zachowano także prezentację średniego i starszego pokolenia artystów zaproszonych indywidualnie. Młode pokolenie, wypromowane w wyniku wyżej opisanych działań, zaczęło odnosić znaczące sukcesy ogólnopolskie i międzynarodowe, byli to: Barbara Szeptuch, **Dariusz Dessauer**, **Zbigniew Liwak**, **Krzysztof Szymanowicz**, **Andrzej Węclawski**. W 1995 roku do konkursu została wprowadzona Nagroda Rektora UMCS za debiut dla studenta Instytutu Wychowania Artystycznego (od 1997 Wydział Artystyczny). Jest ona ważnym wyróżnieniem i silną motywacją dla dalszej pracy dla nagrodzonego studenta. Laureatami tej nagrody zostali: **Izabela Szczepińska**, **Edyta Jabłońska**, **Cezary Klimaszewski**, **Agnieszka Gozdór**, **Anna Wysocka**. Dodajmy, że nazwiska wyróżnione tłustym drukiem określają pracowników, studentów lub absolwentów WA. A ich liczbą najlepiej świadczy o zaangażowaniu w organizacyjną stronę konkursu, jak i aktywnym w nim uczestnictwie.

Waldemar Szysz, „Łzy Europy 2001/II”, II nagroda, grafika komputerowa

Na tegorocznej wystawie również nie zabrakło osób związanych z WA. Laureatem II Nagrody został **Waldemar Szysz** – adiunkt z Zakładu Grafiki. Nagrodę uzyskał za pracę „Łzy Europy 2001/II” wykonaną w technice grafiki komputerowej. III Nagrodę – za serigraficzną pracę z cyklu „Zwieża i Zwierzenia” – uzyskała **Maja Parfianowicz**, absolwentka z 2000 r. III Nagrodą oraz Nagrodą fundowaną Rektora UMCS uho-

Anna Perłowska-Weiser, „Nieznane Przewidywanie”, III Nagroda oraz Nagroda fundowana Rektora UMCS, akwaforta

norowano wykonaną w technice akwaforty pracę pt. „Nieznane Przewidywanie” autorstwa asystentki **Anny Perłowskiej-Weiser**. Nagrodę Dziekana WA UMCS otrzymał adiunkt II st. **Walenty Wróblewski** za wykonany technice mieszanej „Rysunek III”. Wśród wyróżnionych w konkursie znaleźli się zawiązani z WA: **Katarzyna Smykła**, **Sławomir Plewko** i **Cezary Klimaszewski**, a wśród jego uczestników: **Marek Andeja**, **Magdalena Bąk**, **Marcin Dąbski**, **Mariusz Drzewiński**, **Krzysztof A. Rukasz**, **Mariusz Stryjecki** oraz **Urszula Ślusarczyk**. Również spośród szesnastu gości zaproszonych do udziału w wystawie aż dziesięciu z nich to artyści WA: **Małgorzata Bałdyga-Nowakowska**, **Dariusz Dessauer**, **Romuald Kołodziej**, **Piotr Lech**, **Zdzisław Niedźwiedz**, **Artur Popek**, **Zbigniew Woźniak**, **Krzysztof Szymanowicz**, **Jacek Wojciechowski** oraz **Tomasz Zawadzki**.

WYSTAWY

W Galerii ES w Międzyrzeczu Podlaskim przez miesiąc (od 28.03 do 27.04) wystawiał swoje obrazy **Donat Kowalski**. D. Kowalski, adiunkt w Zakładzie Malarstwa, jest absolwentem krakowskiej ASP, członkiem ZPAP. Pochodzi ze Szczepieszyna, tam też mieszka. Wystawia od 1988 r. Jego prace można było oglądać na krajowych i zagranicznych wystawach, tak indywidualnych, jak zbiorowych. W swoim malarstwie łączy abstrakcyjną, malarską metaforę z inspiracją przyrodą i naturą ludzką.

SPOTKANIE Z EUGENIUSZEM RUDNIKIEM

Czwartego kwietnia gościem WA był **Eugeniusz Rudnik** – kompozytor, Laureat Prix Italia, Złotego Mikrofonu i wielu innych liczących się nagród, wieloletni pracownik Studia Eksperymentalnego PR i TV. E. Rudnik skomponował dźwięki do ponad 300 widowisk telewizyjnych i teatralnych oraz filmów (w tym np. do „Wesela” A. Wajdy). Pracował nie tylko w Polsce, ale i za granicą, m.in. w rozgłośniach w Kolonii i Paryżu. Przygotowywał również nagłośnienie stadionu dla hymnu skomponowanego przez Krzysztofa Pendereckiego podczas Igrzysk Olimpijskich w Monachium. Pendereckiemu poświęcił „Szkic do portretu mistrza”. Pracował nad nim 12 lat! W auli WA E. Rudnik opowiadał najpierw zgromadzonym gościom o sztuce tworzenia dźwięków, a następnie wykonał utwór „Annus Mirabilis” (Rok Cudowny). Warto dodać, że była to polska prapremiera tego dzieła. Spotkanie ze znakomitym gościem możliwe było dzięki nawiązaniu współpracy pomiędzy UMCS a Radiem Lublin.

UPRAWNIENIA

Rada Wyższego Szkolnictwa Artystycznego, Uchwałą nr 7/2001 z dnia 27 lutego 2001 r., przyznała Wydziałowi Artystycznemu UMCS w Lublinie uprawnienia do przeprowadzania przewodów kwalifikacyjnych I stopnia w dyscyplinie artystycznej: grafika.

KWALIFIKACJE

27 lutego r. Rada Wyższego Szkolnictwa Artystycznego zatwierdziła uchwałę Rady Wydziału Komunikacji Multimedialnej Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu z 10 października 2000 r. w sprawie nadania panu **Janowi Gryce** kwalifikacji II stopnia w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej: grafika.

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

27 lutego Rada Wyższego Szkolnictwa Artystycznego zatwierdziła uchwałę Rady Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Rytmiki Akademii Muzycznej im. I. J. Paderewskiego w Poznaniu z 29 września 2000 r. w sprawie nadania pani **Marzenie Zofii Bernatowicz** kwalifikacji II stopnia w dziedzinie sztuk muzycznych w dyscyplinie artystycznej: *prowadzenie zespołów wokalnych i wokально-instrumentalnych*.

22 lutego na Wydziale Malarstwa i Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych we Wrocławiu odbyła się obrona przewodu kwalifikacyjnego II stopnia w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej: malarstwo adiunkta **Tomasza Zawadzkiego**. Recenzenci: prof. Mieczysław Herman (UMCS Lublin), prof. Grzegorz

Pabel (ASP Warszawa), prof. Jerzy Zyndwalewicz (ASP Wrocław).

28 marca na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie, Filia w Katowicach odbyła się obrona przewodu kwalifikacyjnego II stopnia w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej: *grafika* adiunkta **Romualda Kołodzieja**. Recenzenci: prof. Grzegorz D. Mazurek (UMCS, Lublin), prof. Roman Kalarus, prof. Jerzy Hendermander (ASP Kraków, Filia w Katowicach).

28 lutego na Wydziale Rzeźby Akademii Sztuk Pięknych w Krakowie odbyła się obrona przewodu kwalifikacyjnego II stopnia w dziedzinie sztuk plastycznych w dyscyplinie artystycznej: *rzeźba* pana adiunkta **Jó-**

zefa Kierskiego. Recenzenci: prof. Bogusz Salwiński (ASP Kraków), prof. Maria Górecka (WSP Rzeszów), prof. Albert Zalewski (ASP Gdańsk).

21 marca 2001 r. na Wydziale Grafiki Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie odbyła się obrona przewodu kwalifikacyjnego I stopnia w dyscyplinie artystycznej: *grafika* mgr. **Krzysztofa Szymanowicza**. Promotor: prof. Maksymilian Snoch (UMCS Lublin), Recenzenci: prof. Grzegorz D. Mazurek (UMCS Lublin), prof. Andrzej Węclawski (ASP Warszawa).

KSIĄŻKI

Nakładem Wydawnictwa UMCS ukazała się książka pod redakcją Jana Jachymka i Waldemara Parucha poświęcona syntezie polskiej myśli politycznej lat 1918-1939. Publikacja przedstawia koncepcje najważniejszych i najbardziej wpływowych w II Rzeczypospolitej ruchów politycznych, jak: narododemokratyczny, ludowy, piłsudczykowski, socjalistyczny, chrześcijańskodemokratyczny, komunistyczny i konserwatywny.

Konstrukcja pracy ma charakter problemowy i składa się z siedmiu opracowań poświęconych poszczególnym nurtom politycznym. Całość poprzedza opracowanie Alicji Wójcik *Stan badań nad polską myślą polityczną II Rzeczypospolitej*. Autorka przedstawia aktualne kierunki badań oraz potrzeb i postulatów, jakie rysują się na płaszczyźnie badań nad myślą polityczną II RP, które przysłużą się ukazaniu jej bogactwa i specyfiki.

Włodzimierz Mich w artykule *Polscy konserwatyści* ukazuje rozbieżności i sprzeczności w tworzeniu koncepcji politycznych przez poszczególne ugrupowania konserwatywne. Różnice w poglądach wynikały z podziałów ideowych, niskiego stopnia zorganizowania nurtu i ogólnikowych programów czy deklaracji. Jednak myśl polityczna konserwatywistów oscylowała wokół wspólnych im kategorii, jakimi były: tradycja, rodzina, religia, wolność, własność prywatna, autorytet władzy, bezpieczeństwo państwa i idea wzrostu gospodarczego.

Przedmiotem zainteresowania Waldemara Parucha w artykule *Obóz piłsudczykowski (1926-1939)* jest piłsudczykowska myśl polityczna oparta na warstwie ideologicznej i zbudowana wokół

odpowiedniego wzorca. Autor opisał paradygmat ideologii piłsudczykowskiej, na który składają się: 1) aksjologiczny styl myślenia – obejmujący głównie dwie wartości: niepodległą Rzeczpospolitą i odpowiedzialność moralną za decyzje polityczne; 2) autorytarny charakter ideologii przejawiający się w określeniu suwerena, dróg dochodzenia do władzy, legitymizacji, ograniczonej autonomii społeczeństwa, ustroju politycznego, ładu aksjologicznego, kształtu własnego obozu. Przedstawił warstwę koncepcyjną i programową piłsudczykowskiej myśli politycznej opartą na tym wzorcu.

Ewa Maj w artykule *Narodowa Demokracja* ukazała myśl polityczną tego ugrupowania, która tworzyła spójny system poglądów na podstawowe kwestie istnienia niepodległej Rzeczypospolitej. Formułowała cele narodowe, wśród których znalazło się odrodzenie moralne, obudzenie się żywotnych sił narodu, naprawa ustroju politycznego Rzeczypospolitej, przebudowa struktury społecznej i ekonomicznej kraju, ustanowienie korzystnych dla Polski stosunków międzynarodowych. Myśl polityczna ND tworzyła przeświadczenie o ponadprzeciętności narodowców, czym wyróżniał się ten obóz od innych obozów politycznych.

W artykule Marcina Wichmanowskiego *Chrześcijańska Demokracja* opisana została myśl polityczna chadecji, która, oparta na zasadach chrześcijańskich, pod względem programowym wniosła do polskiej myśli politycznej rozbudowaną szeroko ideologię, zawierającą zarówno koncepcje filozoficzne polskiej filozofii narodowej, jak i elementy tomistyczne oraz maritainowskie. W całej ideologii chadecji fundamentalne

miejsce zajmowała katolicka doktryna społeczna. Zasadniczym celem stawianym sobie przez ten obóz była demokratyzacja życia politycznego, społecznego i gospodarczo-społecznego.

Jan Jachymek, autor artykułu *Ruch ludowy* przedstawił jeden z najbardziej wpływowych i masowych ruchów politycznych II Rzeczypospolitej. Agraryzm – jako szeroko rozumiana wizja ładu społecznego – to wypracowany światopogląd ludowców. Polska Ludowa była ideałem przyszłego państwa. Rozumiana jako państwo demokratyczne, łączące troskę o człowieka ze sprawnie funkcjonującym i silnym państwem, stanowiła cel działalności ruchu ludowego.

Studium Stanisława Michałowskiego *Polscy socjaliści* stanowi o wpływie myśli politycznej polskiego ruchu socjalistycznego na całą polską myśl polityczną II RP. Polska Partia Socjalistyczna jako jedyna wypracowała własną, oryginalną myśl polityczną, która zawierała trzy podstawowe kategorie: niepodległe państwo, demokrację i socjalizm. Własne państwo stanowić miało podstawę zapewnienia społeczeństwu przyszłego dobrobytu oraz zlikwidowania społecznych podziałów. Demokracja parlamentarna była wartością stałą i niezmienną. Miała być podstawą bezpieczeństwa państwa, a zarazem umożliwiać socjalistom zbudowanie ustroju sprawiedliwości społecznej – socjalizmu.

Krystyna Trembicka w artykule *Komunistyczna Partia Polski (1918-1938)* starała się zweryfikować, w jakim stopniu myśl polityczna KPP mieściła w sobie groźbę przeniesienia na grunt polski tych elementów władzy radzieckiej, które prowadziły do wynatu-

rzeń i zbrodni. Punktem wyjścia dla autorki była ocena koncepcji władzy państwowej, modelu gospodarki oraz modelu polityki.

Autorzy, których prace złożyły się na książkę, w sposób twórczy i zajmujący przedstawili myśl polityczną poszczególnych nurtów. Przyjęli jeden wzorzec badań oraz sformułowali katalog badawczy z zakresu myśli politycznej okresu międzywojennego, na który składają się: inspiracje historyczne, ideowe i pragmatyczne; wzorce ideologii; stosunek do przeszłości oraz do istniejącej rzeczywistości politycznej; pożądany ład polityczny obejmujący ustrój państwowy, model władzy i jej legitymizację; poglądy społeczne dotyczące kwestii narodowej i warstw społecznych; miejsce jednostki w państwie; ustrój gospodarczy; bezpieczeństwo państwa; postulowany model polityki oraz drogi realizacji myśli politycznej. Duże znaczenie dla oceny pracy ma bardzo staranna, wręcz wzorowa redakcja.

Książka *Więcej niż niepodległość. Polska myśl polityczna 1918-1939* stanowi wnikliwą syntezę myśli politycznej głównych obozów politycznych II Rzeczypospolitej. Dzieło skierowane do badaczy polskiej myśli politycznej, a także miłośników dziejów ojczyzny, będzie pomocne studentom różnych kierunków humanistycznych, jak: politologia, historia, prawo. Publikacja ta z pewnością zapisze się na stałe w historiografii polskiej myśli politycznej.

Więcej niż niepodległość. Polska myśl polityczna 1918-1939, praca zbiorowa pod redakcją Jana Jachymka i Waldemara Parucha, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2001, s. 406

Agnieszka Gębal

BADANIA NAUKOWE W UMCS

Przedstawiając Państwu informację o działalności naukowo-badawczej w roku 2000, chciałbym zwrócić uwagę na widoczny wzrost liczby grantów Komitetu Badań Naukowych w porównaniu z latami poprzednimi. Uważam, że uczelnia o naszym potencjale naukowo-badawczym powinna realizować około 100-200 grantów rocznie. Pomimo stosunkowo łatwego dostępu do finansowania badań na zasadzie grantów prorektorskich nie zauważyłem szczególnego wzrostu zainteresowania tą formą finansowania badań, mimo że kryteria oceny jakości wniosków są nieco łagodniejsze niż te, które stosuje KBN.

Chciałbym zwrócić uwagę Szanownych Czytelników na wykaz konferencji naukowych, realizowanych przez UMCS i służących popularyzacji naszych osiągnięć na forum krajowym i międzynarodowym. W ciągu ostatnich lat zauważalna jest pewna prawidłowość: ich liczba przechodzi w jakość, co mnie jako prorektora odpowiedzialnego za sprawę nauki i badań coraz bardziej satysfakcjonuje.

Zbigniew Krupa

FINANSOWANIE DZIAŁALNOŚCI STATUTOWEJ

Minister Nauki prof. Andrzej Wiszniewski poinformował, że Komitet Badań Naukowych, dokonując podziału środków budżetu nauki w 2001 roku, ograniczył udział środków na działalność statutową z 45% w 2000 r. do 40% w 2001 r. Jednocześnie Komitet ustalił wyraźną preferencję dla projektów badawczych i celowych (wzrost środków 2001 r. do 2000 r. wynosi około 28%).

Środki na badanie własne szkół wyższych zaplanowano również z preferencją finansową około 10% wzrostu 2001 r. do 2000 r.

Zwiększone zostało tegoroczne dofinansowanie działalności statutowej bez obniżania środków na projekty badawcze i celowe o ok. 155,5 mln zł, a więc blisko 13% rozdzielonej już kwoty 1 210 mln zł. Kwota wzrostu składa się ze środków zaplanowanych na wsparcie priorytetów Komitetu (101 mln zł) oraz środków, o które zmniejszono kwotę przeznaczoną na specjalne programy międzynarodowe (ok. 54 mln zł), po tym zwiększeniu łączna kwota na działalność statutową wyniesie ok. 1 365,5 mln zł (w 2000 r. – ok. 1 319,6 mln zł). W maju wiele jednostek otrzyma nowe decyzje, zwiększające im dotacje.

Minister Wiszniewski sugeruje pozyskiwanie środków na prowadzenie badań, w tym środków na projekty badawcze i celowe, od zleceniodawców zewnętrznych zainteresowanych wynikami badań, a także z zagranicy, a zwłaszcza z budżetu programów ramowych UE. Ważnym elementem polityki naukowej w Polsce – dodaje Minister – jest zasada konkurencyjności w dostępie do środków budżetowych. Ograniczony budżet nauki uzasadnia więc zwiększenie udziału tych strumieni finansowania, w których konkurencja jest najsilniejsza.

PROJEKTY BADAWCZE REALIZOWANE PRZEZ PRACOWNIKÓW UMCS W 2001 ROKU

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
I.	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI	
1	prof.dr hab.Zbigniew Krupa 6 P04C 064 15	Molekularne mechanizmy oddziaływania metali ciężkich na aparat fotosyntetyczny roślin wyższych - badania modelowe nad wpływem Cd i Cu na <i>Arabidopsis thaliana</i> L.
2	dr Marek Kucharczyk 6 P04G 102 15	Rola rzek niżowych w formowaniu się granic fitogeograficznych (na przykładzie środkowej Wisły).
3	prof.dr hab.Kazimierz Trębacz 6 P04C 042 18	Rola kanałów jonowych w transdukcji sygnałów u roślin.
4	prof.dr hab.Tadeusz Puszkarski 6 P04F 006 18	Ekologia behawioralna okresu opieki rodzicielskiej u perkoza rdzawoszyjowego (<i>Podiceps grisegena</i>).
5	mgr inż.Piotr Sugier 6 P04F 077 19	Uwarunkowania siedliskowe roślinności dołów potorfowych zlewni jezior Poleskiego Parku Narodowego i jego otuliny.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

2

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
6	mgr Janusz Kloskowski 6 P04F 066 20	Interakcje troficzne między perkozem rdzawoszyim (<i>Podiceps grisegena</i>) i karpim (<i>Cyprinus carpio</i>): od drapieżnictwa do konkurencji.
7	prof.dr hab.Nikodem Grankowski 6 P04A 019 14	Powierzchniowe białka rybosomowe i ich fosforylacyjna modyfikacja.
8	prof.dr hab.Anna Skorupska 6 P04A 058 18	Molekularna i funkcjonalna charakterystyka genów <i>pss</i> kontrolujących biosyntezę kwaśnego egzopolisacharydu <i>Rhizobium leguminosarum</i> <i>bv.trifolii</i> .
9	prof.dr hab.Wanda Małek 6 P04B 029 14	Fenotypowa i genotypowa klasyfikacja rizobii tworzących symbiozę z <i>Astragalus cicer</i> .
10	prof.dr hab.Wanda Małek 6 P04B 003 19 / <i>promotorski</i> /	Wielokierunkowa taksonomia mikrosymbiontów żarowca miotlastego (<i>Sarothamnus scoparius</i> .(L.))
11	prof.dr hab.Martyna Kandefor-Szerszeń 6 P04C 048 18 / <i>promotorski</i> /	Przestrzenne hodowle komórek nowotworowych i ich kokultury ze śródbłonkiem naczyń krwionośnych w badaniach mechanizmów przerzutowania.
12	mgr Jerzy Wielbo 6 P04B 001 18	Konstrukcja nowych kaset i wektorów zawierających geny markerowe, (<i>gusA</i> , <i>celB</i>) przeznaczonych do znakowania i mutagenezy bakterii.
13	mgr Adrian Wiater 6 P04B 028 20	Otrzymanie preparatu grzybowej mutanazy, jego oczyszczenie i wykorzystanie do enzymatycznej hydrolizy mutanu- biopolimeru płytki nazębnej.
14	prof.dr hab.Jerzy Łobarzewski 6 P04B 015 15	Nowa generacja keratynowych nośników do immobilizacji enzymów i chromatografii powinowactwa.

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
15	mgr Magdalena Jaszek 6 P04A 030 17	Synergistyczny efekt oddziaływania reaktywnych form tlenu i aktywności proteolitycznych na lakazę w warunkach stresu oksydacyjnego u wybranych gatunków grzybów białej zgnilizny drewna.
16	dr Magdalena Staszczak 6 P04A 027 17	Określenie roli proteolizy wakuolarniej i pozawakuolarniej w metabolizmie idiofazowym wybranych gatunków grzybów rozkładających drewno.
17	mgr Anna Matuszewska 5 P06A 030 18	Identyfikacja aktywności enzymatycznych odbarwiających <i>Remazol Brilliant Blue</i> i kwas karminowy w kulturach grzybów białej zgnilizny drewna.
18	prof.dr hab.Jerzy Rogalski 6 P04C 036 19 / <i>promotorski</i> /	Badania nad enzymami ksylanolitycznymi grzyba <i>Phlebia radiata</i> .
19	prof.dr hab.Maria Łanczont 6 P04E 031 15	Paleogeografia i stratygrafia plejstocenu Wschodniego Podkarpacia między Przemyślem i Kołomyją (w świetle badań reperowych profilów utworów glacialnych i peryglacialnych oraz stanowisk kultur paleolitycznych.)
20	dr Krystyna Balaga 6 P04E 025 17	Ewolucja ekosystemów jeziorno-torfowiskowych na tle zmian szaty roślinnej w późnym glacialu i holocenie na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim (Polesie Lubelskie).
21	prof.dr hab.Zdzisław Michalczyk 6 P04E 024 17	Rozmieszczenie i wydajność źródeł oraz ich reżim i rola w tworzeniu odpływu rzecznej Wyżyny Lubelskiej i Rostocza.
22	prof.dr hab.Marian Harasimiuk 6 P04E 033 18	Wpływ czynników lokalnych i regionalnych na sedymentację i erozję vistuliańskich i holocenijskich osadów w dolinach rzecznych Wyżyny Lubelskiej i Rostocza.
23	prof.dr hab.Marian Harasimiuk 6 P04D 047 18 / <i>promotorski</i> /	Dynamika współczesnych procesów stokowych w północno-zachodniej części Wyżyny Lubelskiej w świetle wyników badań metodą cezową (<i>Cs-137</i>).

BADANIA NAUKOWE W UMCS

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
24	mgr Paweł Zieliński 6 P04E 015 18	Rozwój procesów eolicznych w Kotlinie Chodelskiej.
25	prof.dr hab.Kazimierz Pękała 6 P04E 043 19 /promotorski/	Rozwój rzeźby litoralnej północno-zachodniej części Ziemi Wedela Jarlsberga (Spitsbergen).
26	prof.dr hab.Kazimierz Pękała 6 P04E 044 19	Funkcjonowanie geosystemów peryglacialnych w warunkach zmian klimatu i antropopresji (Spitsbergen).
27	dr hab.Andrzej Świeca 6 P04E 019 20	Przyrodnicze uwarunkowania dynamiki obiegu wody i natężenia transportu fluwialnego w zlewni górnego Wieprza.
28	dr hab.Stefan Bartoszewski 6 P04E 034 20	Hydrogeoklimatyczne uwarunkowania obiegu wody w wybranych ekosystemach polarnych.
II.	WYDZIAŁ MATEMATYKI I FIZYKI	
1	prof.dr hab.Kazimierz Goebel 2 P03A 029 15	Badanie różnych klas przekształceń nieliniowych w przestrzeniach liniowo-topologicznych.
2	dr Tomasz Komorowski 2 P03A 017 17	Twierdzenia graniczne dla dyfuzji w ośrodkach turbulentnych.
3	prof.dr hab.Wiesław Andrzej Kamiński 2 P03B 005 16	Jądrowe procesy egzotyczne.
4	prof.dr hab.Karol Izidor Wysokiński 2 P03B 106 18	Transportowe i elektromagnetyczne własności skorelowanych układów nieuporządkowanych.

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
5	dr Tomasz Durakiewicz 8 T10C 014 18	Nowy sposób względnego pomiaru pracy wyjścia metali.
6	prof.dr hab.Wiesław Gruszecki 6 P04A 002 19	Fotoizomeryzacja barwników ksantofilowych w regulacji fotosyntetycznego transportu energii i ładunku elektrycznego.
7	prof.dr hab.Mirosław Zaluźny 2 P03B 032 19	Elektrodynamika półprzewodnikowych studni kwantowych uwarunkowana wzbudzeniami podpasmo-podpasmo.
8	dr Andrzej Staszczak 2 P03B 021 19	Chiralny model średniego pola w zastosowaniu do badania stabilności najcięższych jąder atomowych.
9	prof.dr hab. Krzysztof Pomorski 2 P03B 115 19	Synteza i własności jąder atomowych dalekich od stabilności.
10	prof.dr hab.Mieczysław Jalołowski 7 T11B 049 20	Własności optyczne samoorganizujących tablic metalicznych nanodrutów.
III.	WYDZIAŁ CHEMII	
1	prof.dr hab.Tadeusz Borowiecki 3 T09B 007 15	Wpływ stanu powierzchni katalizatorów Ni-Mo/Al ₂ O ₃ na kinetykę i selektywność procesu reformingu parowego węglowodorów.
2	prof.dr hab.Stanisław Chibowski 3 T09A 034 15	Badanie mechanizmu migracji izotopów promieniotwórczych w środowisku naturalnym.
3	prof.dr hab.Kazimierz Pietrusiewicz 3 T09A 085 16	Stereoselektywna synteza nowych cyklicznych P-chiralnych ligandów fosfinowych dla potrzeb katalizy asymetrycznej.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
4	dr hab. Wiesława Ferenc 3 T09A 092 16 / <i>promotorski</i> /	Spektroskopowe, termiczne i magnetyczne badanie kompleksów kwasu 5-chloro - 2-metoksybenzoesowego z wybranymi pierwiastkami bloku d- i 4f.
5	prof.dr hab. Stefan Sokolowski 3 T09A 082 16	Struktura, właściwości termodynamiczne i przemiany fazowe płynów niejednorodnych.
6	prof.dr hab. Stefan Sokolowski 3 T09A 095 18 / <i>promotorski</i> /	Teoria i symulacje komputerowe adsorpcji płynów w porach.
7	prof.dr hab. Jacek Goworek 3 T09B 007 17	Synteza, badania fizykochemiczne i zastosowanie w chromatografii cieczowej porowatych polimerów fenolowo-formaldehadowych i melaminowo-formaldehadowych.
8	prof.dr hab. Andrzej Patrykiewicz 3 T09A 161 18	Struktury uporządkowane i przemiany fazowe w filmach adsorpcyjnych.
9	dr hab. Barbara Gawdzik 3 T09A 100 16 / <i>promotorski</i> /	Wpływ budowy chemicznej polimerowych wypełnień na właściwości chromatograficzne.
10	prof.dr hab. Władysław Rudziński 3 T09A 066 18 / <i>promotorski</i> /	Nowy opis teoretyczny kinetyki izotermicznej adsorpcji gazów na energetycznie niejednorodnych powierzchniach ciał stałych, oparty na Statystycznej Teorii Szybkości Transportu Międzyfazowego.
11	prof.dr hab. Emil Chibowski 3 T09B 089 18	Badania wpływu pola magnetycznego na właściwości układów zdyspergowanych ze szczególnym uwzględnieniem adhezji węglanu wapniowego do powierzchni ciała stałego.
12	prof.dr hab. Andrzej Dawidowicz 4 P05C 031 18	Badania zależności pomiędzy stężeniem propofolu we krwi i płynie mózgowo-rdzeniowym u chorych znieczulanych metodą anestezji całkowicie dożylniej.
13	prof.dr hab. Andrzej Dawidowicz 3 T09A 132 18	Badania nad przyczynami anomalnych relacji pomiędzy efektami cieplnymi procesów adsorpcji-desorpcji alkoholi na powierzchniach ciał stałych.

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
14	prof.dr hab. Jan.K. Różyło 3 T09A 053 18	Teoretyczne i praktyczne aspekty optymalizacji warunków rozdziału mieszanin substancji organicznych i nieorganicznych, również występujących w materiale biologicznym, metodami chromatografii planarnej (TLC, HPTLC, OPLC, EPC), z przeniesieniem na warunki cieczowej chromatografii kolumnowej.
15	dr Wojciech Rżysko 3 T09A 156 19	Badanie adsorpcji w materiałach porowatych. Mechanizmy i właściwości termodynamiczne.
16	dr hab. Wawrzyniec Podkościelny 3 T09B 029 19 / <i>promotorski</i> /	Nowe estry akrylowe pochodne eterów diglicydylowych jako główne składniki UV-utwardzalnych kompozycji.
17	dr Mieczysław Korolczuk 7 T09A 135 20	Woltamperometryczne oznaczanie śladów chromu i selenu w systemie "on-line".
18	prof.dr hab. Stanisław Chibowski 7 T09A 124 20 / <i>promotorski</i> /	Badanie wpływu grup funkcyjnych związków wielkocząsteczkowych na ich konformację na granicy faz ciało stałe-roztwór wodny.
IV.	WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY	
1	prof.dr hab. Jerzy Bartmiński 1 H01D 016 18 / <i>promotorski</i> /	Profile pojęcia "woda" w polszczyźnie ludowej i potocznej.
2	prof.dr hab. Teresa Skubalanka 1 H01D 017 18	Podstawy analizy stylistycznej.
3	prof.dr hab. Krzysztof Stępnik 1 H01C 029 18 / <i>promotorski</i> /	Kategoria niewinności w poezji romantyzmu krajowego.
4	prof.dr hab. Ryszard Tokarski 1 H01D 013 19	Przemoc w języku mediów.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
5	prof.dr hab.Jerzy Bartmiński 5 H01C 081 20	Zmiany rozumienia nazw wartości w latach 1990-2000.
6	dr Dariusz Trzeźniowski 5 H01C 033 20	Modernistyczna lektura " Biblii". Inspiracje Renanowskie.
7	prof.dr hab.Jan Pomorski 1 H01G 004 18	Doświadczenie historii. Kulturowy i społeczny wymiar mitu rewolucji.
8	prof.dr hab.Marek Mądzik 1 H01G 047 18	Działalność społeczno-kulturalna i polityczna na wschodniej Białorusi w latach 1905-1918.
9	dr hab.Stanisława Siwek 1 H01H 017 18	Kotlina Chodelska we wcześniejszym średniowieczu. Problem wspólnoty sąsiedzkiej na ziemiach polskich w okresie plemiennym.
10	prof.dr hab.Andrzej Kokowski 1 H01H 013 19	Krym i Kaukaz jako strefa konfrontacji kultury Sarmatów i Gotów.
11	dr Zdzisław Kurkowski 1 H01D 021 19	Zaburzenia mowy a percepcja słuchowa (uwaga, lateralizacja słuchowa, słuch mowny).
V.	WYDZIAŁ EKONOMICZNY	
1	prof.dr hab.Zbigniew Szeloch 1 H02D 012 14	Proces restrukturyzacji przedsiębiorstw.
2	prof.dr hab.Genowefa Sobczyk 1 H02D 029 18	Zastosowanie marketingu partnerskiego w utrzymywaniu długookresowych więzi banku z klientami.

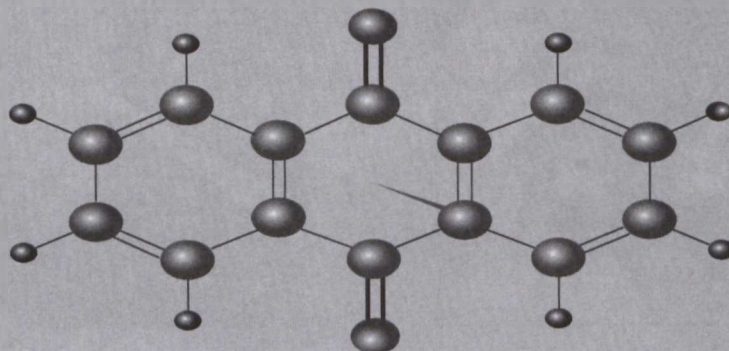
L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
3	prof.dr hab.Alicja Pomorska 1 H02C 034 19	Proces dostosowywania polskiego systemu podatków pośrednich do standardów Unii Europejskiej.
4	mgr Mariusz Kicia 5 H02C 030 20	Analiza czynników warunkujących decyzje inwestycyjne na rynku kapitałowym.
VI.	WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI	
1	prof.dr hab.Tadeusz Bojarski 1 H02A 013 14	Zasady traktowania nieletnich w świetle polskiego prawa karnego na tle europejskim.
2	prof.dr hab.Leszek Leszczyński 1 H02A 002 19	Problemy teoretycznoprawne w orzecznictwie sądów polskich i międzynarodowych.
VII.	WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII	
1	prof.dr hab.Jacek Pańniczek 1 H01A 002 15	Intencjonalność jako kategoria filozofii umysłu i filozofii języka.
2	dr hab.Krzysztof Kosior 5 H01A 008 20	Pojęcie Boga w hebrajskiej Księdze Henocha.
3	prof.dr hab.Maria Libiszowska-Żółtkowska 1 H02 E 027 16	Nowe ruchy religijne w Polsce. Diagnoza zjawiska, psychospołeczne uwarunkowania i konsekwencje uczestnictwa oraz społeczne reakcje.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

L.P.	JEDNOSTKA / KIEROWNIK I NR PROJEKTU	TYTUŁ PROJEKTU
1	2	3
VIII.	WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII	
1	prof.dr hab. Anna Herzyk 5 H01F 060 20	Neuropsychologiczna analiza relacji między pamięcią świadomą (explicite) i nieświadomą (implicite) u osób z wieloogniskowym uszkodzeniem mózgu.
IX.	WYDZIAŁ POLITOLOGII	
1	prof.dr hab. Marek Pietraś 5 H02E 007 20	Sprzężenia ekologii i polityki.

GRANTY PROREKTORA ds. BADAŃ NAUKOWYCH I WSPÓŁPRACY Z ZAGRANICĄ REALIZOWANE PRZEZ PRACOWNIKÓW UMCS W 2001 ROKU

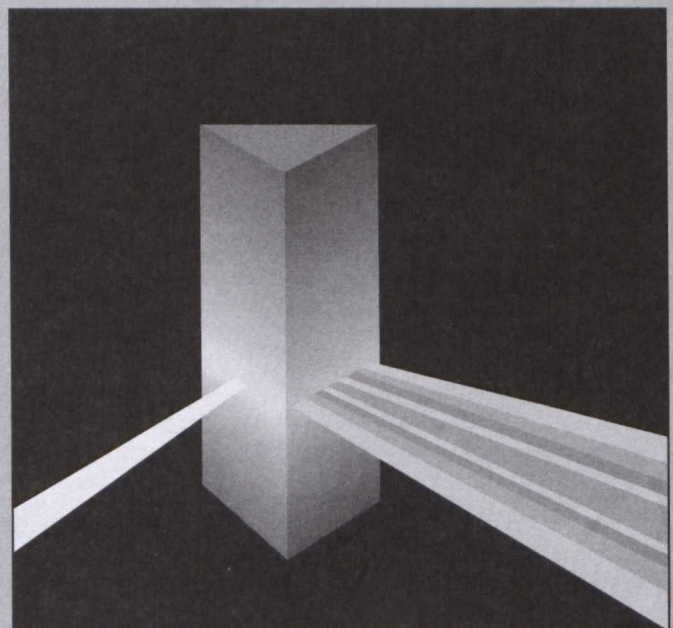
	Jednostka / Kierownik grantu	Tytuł grantu
I.	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI	
1.	dr Jarosław Krogulec (interdyscyplinarne)	Kompromis ewolucyjny między rozrodem a pierzeniem u perkoza rdzawoszyjnego (<i>Podiceps griseigena</i>) analiza konfliktu płci z zastosowaniem genetycznych znaczników molekularnych.
2.	prof. dr hab. Martyna Kandefer-Szerszeń (interdyscyplinarne)	Wykorzystanie niskocząsteczkowych antyoksydantów grzybowych do modulacji stresu oksydacyjnego w komórkach krwi ludzi chorych na nowotwory.
3.	dr Marek Turczyński (interdyscyplinarne)	Fazy zmian retencji w obszarach hydrogenicznym pojezierza Łęczyńsko - Włodawskiego.
II.	WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY	
1.	prof. dr hab. Andrzej Kokowski (interdyscyplinarne)	Monumenta Studia Gothica et Sarmatica (I)

BADANIA NAUKOWE W UMCS

Jednostka / Kierownik grantu	Tytuł grantu
III. WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII	
1. dr hab. Zofia Palak (indywidualny)	Sytuacja życiowa absolwentów zasadniczych szkół zawodowych specjalnych dla osób z upośledzeniem umysłowym w okresie przemian.
IV. WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII	
1. dr Marta Makara - Studzińska (indywidualny)	Analiza syndromu suicydalnego młodzieży w ujęciu psychologicznym - wybrane aspekty.
2. dr Marta Łacek (indywidualny)	Kształtowanie i dywersyfikacja roli zawodowej rolnika w okresie zmiany systemowej.
V. CENTRUM JĘZYKA I KULTURY POLSKIEJ DLA POLONII I CUDZOZIEMCÓW	
1. dr Robert Bubczyk (indywidualny)	Gry domowe w kulturze rycerskiej późnośredniowiecznej Anglii

Jednostka / Kierownik grantu	Tytuł grantu
VI. STUDIUM WYCHOWANIA FIZYCZNEGO I SPORTU	
1. mgr Krzysztof Krwaczyk (indywidualny)	Zależność między maksymalną mocą a maksymalną siłą kończyn dolnych młodzieży w wieku 19 - 24 lata.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

EFEKTY DZIAŁALNOŚCI NAUKOWO-BADAWCZEJ W ROKU 2000

Lp.	Wyszczególnienie	Ilość	Uwagi
1	2	3	4
I	<u>Zadania wykonywane w 2000 roku:</u>		
1.	Zadania badawcze <u>w ramach planów badań własnych i działalności statutowej (KBN).</u>		
2.	<u>Projekty badawcze:</u>	<u>90</u>	
	<u>w tym:</u>		
	a) projekty zwykłe i promotorskie KBN	84	
	b) projekty zamawiane	3	
	c) we współpracy z zagranicą	2	
	d) Fundacji na Rzecz Nauki Polskiej	1	
3.	<u>Tematy we współpracy z podmiotami gospodarczymi</u>	<u>2</u>	
4.	<u>Bezpośrednia współpraca z pg - zlecenia</u>	<u>52</u>	
5.	<u>Inne zadania:</u>	<u>42</u>	
	<u>w tym:</u>		
	<u>a) konferencje i sympozja naukowe zorganizowane przez UMCS</u>	38	
	<u>b) krajowe i międzynarodowe wystawy książek nauk.</u>	3	
	<u>c) inne</u>		
II.	<u>Publikacje naukowe (objęte wymogiem recenzji naukowych):</u>		
1.	<u>Prace opublikowane:</u>	<u>3.203</u>	
	<u>w tym:</u>		
	<u>- o zasięgu międzynarodowym (w językach kongresowych)</u>	867	

BADANIA NAUKOWE W UMCS

2.	<u>Prace oddane do druku:</u>	<u>1.665</u>	
	<u>w tym:</u>		
	<u>- o zasięgu międzynarodowym</u>	509	
3.	Liczne publikacje popularnonaukowe (nie objęte wymogiem recenzji naukowych).		
III. <u>Rozwój i kształcenie kadry naukowej</u>			
1.	<u>Ilość nauczycieli akademickich realizujących badania naukowe</u>	<u>1696</u>	
	- w tym: 33 osoby zatrudn. w niepełnym wymiarze czasu pracy		
2.	<u>Rozwój kadry naukowej - uzyskane stopnie i tytuły:</u>		
	a) stanowisko profesora zwyczajnego	10	
	b) tytuł profesora	12	
	c) stanowisko profesora nadzwyczajnego UMCS	22	
	d) stopień doktora habilitowanego	22	
	e) stopień doktora	48	
IV. <u>Czynny udział pracowników UMCS w konferencjach i sympozjach naukowych:</u>			
	a) w 322 zagranicznych - osób	<u>690</u>	
	b) w 528 krajowych - osób	<u>1357</u>	
V. <u>Ochrona prawna wyników badań:</u>			
	a) projekty wynalazcze zgłoszone do Urzędu Patentowego RP	5	
	b) uzyskane prawa wyłączne (patent)	1	
	c) prawa wyłączne utrzymane w mocy	6	
	d) sprawy w toku przed UP RP	20	

BADANIA NAUKOWE W UMCS

PLAN KONFERENCJI NAUKOWYCH ORGANIZOWANYCH W UMCS W ROKU 2001

Lp.	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA I TEMAT KONFERENCJI	TERMIN
1	2	3
I.	WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI	
	Instytut Nauk o Ziemi	
1.	Problematyka pomiarów i opracowań elementów meteorologicznych.	26 - 28.IX.
II.	WYDZIAŁ MATEMATYKI I FIZYKI	
	Instytut Fizyki	
2.	VIII Warsztaty Fizyki Jądrowej. Synteza i własności jąder atomowych dalekich od stabilności.	27 - 30.IX.
III.	WYDZIAŁ CHEMII	
3.	Effects of Surface Heterogeneity in Adsorption and Catalysis on Solids, ISSHAC-4.	27 - 31.VIII.
IV.	WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY	
4.	Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego Zaburzenia mowy. Teoria. Praktyka usuwania zaburzeń.	XI.
	Instytut Filologii Słowiańskiej	
5.	Motywy demonologiczne w literaturze i kulturze rosyjskiej XI - XIX wieku.	18 - 20.X.
6.	Wybrane zagadnienia z dialektografii słowiańskiej na pograniczach językowych.	04 - 07.V.
	Instytut Filologii Polskiej	
7.	Manipulacja w języku mediów.	25 - 28.X.
8.	Język polski. Historia - współczesność.	26 - 27.III.
9.	Język polski. Metody opisów językoznawczych.	15 - 16.V.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

2

Lp.	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA I TEMAT KONFERENCJI	TERMIN
1	2	3
10.	Bolesław Prus. Pisarz - publicysta - myśliciel.	11 - 13.X.
11.	Dworki - pejzaże - konie.	17 - 19.V.
	Instytut Historii	
12.	Nauki pomocnicze historii w kontekście przemian metodologicznych.	IX.
	Instytut Anglistyki	
13.	Conrad's Polish Footprints. III International Joseph Conrad Conference at Maria Curie - Skłodowska University Lublin. (Polskimi śladami Conrada. III Międzynarodowa Konferencja Conradowska).	29.V. - 01.VI.
14.	Recent Developments in Cognitive Grammar. (Najnowsze tendencje rozwojowe w gramatyce kognitywnej) - Wykłady z gramatyki kognitywnej prof. Ronalda Langackera.	23 - 24.IV.
15.	American Portraits and Self - portraits.	11 - 14.XI.
16.	What Is an American ?	19 - 23.IX.
V.	WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI	
	Instytut Administracji i Prawa Publicznego	
17.	Polska nauka prawa międzynarodowego w XX wieku - próba podsumowania.	X.
	Instytut Historii i Teorii Państwa i Prawa	
18.	Profesje prawnicze w Polsce u progu III tysiąclecia.	14 - 15 XII.
	Instytut Prawa Karnego	
19.	Nowe prawo karne po zmianach.	08 - 09.X.
	Filia UMCS w Rzeszowie	
	Zakład Prawa Publicznego	
20.	Jednostka wobec działań administracji publicznej.	21 - 23.V.
	Zakład Prawa Konstytucyjnego	
21.	Konstytucja RP a akcesja do Unii Europejskiej	31.V. - 03.VI.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

3

Lp.	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA I TEMAT KONFERENCJI	TERMIN
1	2	3
VI. WYDZIAŁ EKONOMICZNY		
	Instytut Ekonomii	
22.	X Jubileuszowe Międzynarodowe Sympozjum Banków Europy Środkowej i Wschodniej nt. Banki a współpraca w krajach Europy Środkowej i Wschodniej.	03 - 05.VI.
23.	Rozwój rynku finansowego w Polsce.	10 - 11.IX.
	Instytut Zarządzania i Marketingu	
24.	Ekonomiczno - finansowe i prawne instrumenty ochrony środowiska naturalnego w Polsce.	27 - 28.IX.
	Instytut Teorii Rozwoju Społeczno - Ekonomicznego	
25.	Ekonometryczne modelowanie danych finansowo-księgowych.	17 - 19.IX.
	Filia UMCS w Rzeszowie	
26.	Pomost bałtycko - czarnomorski w nowej architekturze geopolitycznej.	20 - 24.V.
VII. WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII		
	Instytut Pedagogiki	
27.	Wielowymiarowość integracji w teorii i praktyce edukacyjnej - wyzwania nowego stulecia.	20 - 21.IV.
28.	Współczesne dylematy animacji kulturalnej.	14.XI.
29.	Opieka i wychowanie - przyszłość wobec doświadczeń przeszłości.	11 - 13.VI.
	Instytut Psychologii	
30.	Neuropsychologiczne konsekwencje urazów głowy. Jakość życia pacjentów.	22 - 23.IX.
IX. WYDZIAŁ POLITOLOGII		
	Zakład Ruchów Politycznych	
31.	Ideologia, doktryna i ruch polityczny współczesnego konserwatyzmu.	08 - 10.XI.
	Zakład Myśli Politycznej XIX i XX wieku	
32.	Wizje i realia: Drogi realizacji polskiej myśli politycznej w XX wieku.	17 - 18.V.

BADANIA NAUKOWE W UMCS

4

Lp.	JEDNOSTKA ORGANIZACYJNA I TEMAT KONFERENCJI	TERMIN
1	2	3
33.	Zakład Stosunków Międzynarodowych Wymiary przestrzeni europejskiej.	20 - 22.IX.
34.	Chiny w stosunkach międzynarodowych na przełomie wieków.	27.IV.
CENTRUM JĘZYKA I KULTURY POLSKIEJ DLA POLONII I CUDZOZIEMCÓW		
35.	Rytualizacja w komunikacji społecznej i interkulturowej.	20 - 23.IX.

Z akademickich aren sportowych

HISTORYCZNY SUKCES BADMINTONISTÓW AZS UMCS

Gdy w 1993 r. w Klubie Uczelnianym AZS naszej uczelni powołano nową sekcję - badmintonu – nikt zapewne nie przypuszczał, iż stanie się ona wkrótce jedną z czołowych dyscyplin dostarczających regularnie medali na Mistrzostwach Polski Uniwersytetów. W tym roku po raz trzeci z rzędu badmintoniści wrócili z medalem. Po dwóch wcześniejszych brązowych krążkach, zdobytych w latach 1997 i 1999, doczekaliśmy się złotej drużyny. Jest to tym bardziej miłe, iż nastąpiło miesiąc po udanym występie na mistrzostwach narciarzy, którzy udanie zainaugurowali nową edycję Mistrzostw Uniwersytetów. Jednym słowem – trwa znakomita passa studentów-sportowców UMCS.

W dniach 29 marca – 1 kwietnia na gościnnych obiektach AGH Kraków rozegrano kolejne Mistrzostwa Polski Uniwersytetów XXI edycji. Tym razem do walki o medale stanęli specjaliści gry w badmintonu. W zawodach tych uczestniczyli po raz trzeci z rzędu reprezentanci Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej. W imprezie ostatecznie wystąpili reprezentanci 25 Wyższych Uczelni, w tym sześciu Uniwersytetów, które w pierwszych dwóch dniach walczyły między sobą o medale Mistrzostw Polski Uniwersytetów. W zawodach drużynowych każda uczelnia desygnuje do gry trzech mężczyzn oraz trzy kobiety. W każdym meczu rozgrywa się siedem pojedynków: dwie gry pojedyncze kobiet i mężczyzn, debel kobiet i mężczyzn oraz grę mieszaną, czyli miksta. Mecz może zakończyć się wcześniej, gdy jedna z drużyn pierwsza wygra 4 pojedynki: np. 4:0 lub 4:1. W większości przypadków jednak mecze kończą się po siedmiu grach wynikiem 4:3.

Do składu naszej ekipy ostatecznie zostali zakwalifikowani: Ewelina Noga (III r. europeistyki), Paulina Wojciechowska (II r. prawa), Anna Gąsienica (I r. ekonomii), Jacek Grzelak (III r. pedagogiki), Jarosław Nowosad (V r. ekonomii) oraz Robert Spoz (II r. administracji – studia zaoczne). Reprezentację naszej Uczelni do Mistrzostw przygotował trener mgr Janusz Krawczyk.

Siła naszej drużyny opierała się na grach męskich oraz mikście, którego grają u nas Ewelina Noga z Jackiem Grzelakiem. Pierwszego

dnia mistrzostw mieliśmy do rozegrania dwa mecze eliminacyjne z Uniwersyteciem Wrocławskim oraz Uniwersyteciem Jagiellońskim z Krakowa. W drugiej grupie eliminacyjnej rywalizowały ze sobą Uniwersytety z Olsztyna, Warszawy i Poznania. W pierwszym meczu przeciwko Uniwersytetowi z Wrocławia przegrywamy 2:4, grzebiąc szansę w przegranej grze podwójnej mężczyzn. W drugim naszym meczu wygrywamy zdecydowanie 4:1 i zajmujemy drugie miejsce w grupie eliminacyjnej. Wieczorem, gdy już wiemy, że w półfinale gramy z Olsztynem, który bardzo dobrze zaprezentował się pierwszego dnia, zmieniamy ustawienie zawodników. Chcąc wygrać, musieliśmy ich czymś zaskoczyć. Podejmujemy ryzykowną aczkolwiek chyba najbardziej optymalną wersję ustawienia do poszczególnych gier. Nasza taktyka polegała na takim ustawieniu, aby wygrać cztery ostatnie gry. Jednocześnie wiedzieliśmy, iż gdy przeciwnik będzie prowadził 3:0, na pewno go to rozkojarzy. I tak też się stało – studenci z Olsztyna po wygraniu dwóch singli i debła kobiet zaczęli już świętować awans do finału. Była to jednocześnie woda na młyn dla naszej taktyki. Maksymalnie skoncentrowani wygrywamy pierwszą grę w tym pojedynku – debel mężczyzn, w którym Jacek Grzelak wraz z Jarosławem Nowosadem nie dają szans rywalom, wygrywając zdecydowanie dwa sety, choć teoretycznie przed meczem zanosilo się na trzyszetową ciężką przeprawę. Dwa następne pojedynki to już gra „do jednej bramki”. W mikście nasza najlepsza para (E.

Złoci studenci UMCS wraz z trenerem mgr. Januszem Krawczykiem (drugi z prawej). Pierwszy z lewej Jacek Grzelak – lider zespołu, w środku Ewelina Noga

Noga, J. Grzelak) gromi rywali w dwóch setach (15:1, 15:2), a w singlu kobiet Ewelina Noga w podobnym stosunku ogrywa studentkę z Olsztyna. I tak ze stanu 0:3 robi się szybko remis 3:3. W decydującym pojedynku – singlu mężczyzn – Jarosław Nowosad wraz ze swoim rywalem serwują wszystkim oglądającym prawdziwy horror. Pierwszego seta wygrywa Jarek w stosunku 17:14, by drugiego przegrać 14:15. W decydującym secie waga się losy awansu do finału. Mocniejszy psychicznie i fizycznie okazał się na szczęście student V r. ekonomii UMCS, wygrywając seta w stosunku 15:9. I tak oto ze stanu 0:3 doprowadziliśmy do zwycięstwa 4:3 i pierwszego awansu do finału. A w meczu finałowym naszym przeciwnikiem są rywale z grupy eliminacyjnej – studenci Uniwersytetu Wrocławskiego. Po przegranych meczu w eliminacjach, w walce o złoty medal nasi wychodzą podwójnie zmobilizowani i umotywowani. Znając mocne i słabe strony przeciwnika ustawiamy tak skład zespołu, aby być pewnym wygrania czterech pojedynków. Mecz finałowy jest podobnie jak półfinał niezwykle zajęty. Po dwóch grach pojedynczych notujemy remis 1:1. Punkt dla naszej drużyny zdobywa Jacek Grzelak, który w całych Mistrzostwach nie przegrywa żadnego pojedynku, będąc „pewniakiem” naszego Uniwersytetu. Nie daje rady Paulina Wojciechowska, która przegrywa pierwszą

grę pojedynczą kobiet. W następnych dwóch grach znowu remis – my wygrywamy debła mężczyzn, a Wrocław debła kobiet. Jest remis 2:2 i w następnej partii, czyli grze mieszanej niezawodni Jacek Grzelak i Ewelina Noga wyprowadzają nasz zespół na prowadzenie 3:2. Do końca pojedynku pozostają jeszcze dwie gry pojedyncze. W pierwszej z nich Ewelina przegrywa zdecydowanie z zawodniczką wrocławską. I tak dochodzi do ostatniego pojedynku meczu finałowego, w którym Robert Spoz nie daje większych szans swojemu rywalowi, wygrywając zdecydowanie dwa sety (15:6, 15:1). Chwilę po wygraniu ostatniej lotki następuje ogromna radość i zadowolenie ze zdobycia pierwszych złotych medali w badmintonie. Przed nami najprzyjemniejsza część sobotniej nocy – świętowanie złotego medalu na Rynku Głównym w Krakowie we wcześniej upatrzonym lokalu.

Jednym słowem – tak trzymać! Czy reprezentanci naszego uniwersytetu z innych dyscyplin pójda w ślady badmintonistów? Przekonamy się o tym już niebawem.

Dariusz Wierzbicki

Kiedy jesienią 1980 roku przyjechałam do Lublina po rocznych studiach na uniwersytecie w Lizbonie, profesor Jerzy Falicki, ówczesny kierownik Zakładu Filologii Romańskiej, z radością powitał pomysł utworzenia pierwszego w historii UMCS lektoratu języka portugalskiego dla studentów romanistyki. I tak się zaczęło. Począwszy od roku akademickiego 1980/1981 słuchacze romanistyki, studiujący głównie język i kulturę francuską, otrzymali w ofercie programowej możliwość wyboru jako drugiego języka romańskiego, poza językiem włoskim i hiszpańskim, także język portugalski. I chociaż największym powodzeniem cieszył się wówczas język włoski, chętnych do nauki języka portugalskiego, tego tak rzadkiego i tak mało znanego języka, nie brakowało. Program lektoratu obejmował cztery lata

stycznym, które obecnie rozwijają się bardzo dynamicznie na naszej uczelni.

Lata dziewięćdziesiąte były okresem szczególnego rozwoju studiów iberystycznych w Lublinie. W 1992 roku prof. Jiri Cerny, z zaprzyjaźnionego Uniwersytetu w Ołomuńcu, zaproponował nam przyłączenie się do programu TEMPUS, którego był autorem. Realizacja tego programu przewidziana była na trzy lata i miała na celu rozwój studiów hispanistycznych i portugalistycznych w Ołomuńcu i w Lublinie. Do programu przystąpiło pięć uniwersytetów: Uniwersytet w Ołomuńcu, UMCS w Lublinie, Uniwersytet w Granadzie, w Madrycie i w Lizbonie. Uczestnictwo w nim otworzyło przed nami wiele możliwości, i śmiało można stwierdzić, iż w bardzo dużej mierze przyczyniło się do powstania studiów ibe-

lizacji portugalskiej przygotowują pracę magisterską w języku portugalskim, podobnie jak studenci specjalizacji hiszpańskiej w języku hiszpańskim.

Duże znaczenie dla rozwoju naszych studiów portugalistycznych miało nawiązanie kontaktów z partnerskim miastem Lublina w Portugalii – Viseu. Zorganizowanie spotkania z prezydentem tego miasta i zaprezentowanie mu naszych osiągnięć na polu języka i kultury portugalskiej zaowocowało fundacją corocznych stypendiów, które prezydent Viseu, p. Carvalho Ruas, oferuje naszym studentom. Już od trzech lat, dwóch najlepszych studentów specjalizacji portugalskiej spędza miesiąc wakacji w Viseu, gdzie strona portugalska organizuje zajęcia w tamtejszej uczelni, rozmaite wycieczki w celu poznania kultury tego kra-

STUDIA PORTUGALISTYCZNE W UMCS

studiów, w wymiarze czterech godzin tygodniowo, i oferował zajęcia nie tylko z praktycznej nauki języka, lecz także elementy kultury Portugalii. W pierwszych dwóch latach nauki kładziono szczególny nacisk na naukę języka, natomiast w okresie późniejszym studenci mieli okazję zetknąć się z najważniejszymi przedstawicielami literatury tego kraju, z jego muzyką, sztuką, a także zwyczajami i obyczajami dnia codziennego. W pierwszych latach funkcjonowania lektoratu, dzięki usilnym staraniom, udało mi się sprowadzić do Lublina, z Instytutu Języka i Kultury Portugalskiej z Lizbony (obecnie Instytut Camoesa), tzw. Biblioteka Pilota, która stanowiła zbiór najbardziej podstawowych książek i innych materiałów do nauki języka i kultury Portugalii. Przekazane nam w formie daru materiały stanowiły bazę książkową w pierwszej fazie rozwoju lektoratu.

Mimo iż przez 13 lat, aż do 1993 roku, język portugalski funkcjonował jedynie w formie lektoratu na romanistyce, zdołał zafascynować wielu studentów. Niektórzy z nich, po ukończeniu studiów, postanowili poświęcić mu nawet głębsze studia w uniwersyteckiej karierze naukowej. Nasi absolwenci właśnie tego lektoratu zasilili kadrę młodych luzytanistów nie tylko u nas w Lublinie, ale i w innych ośrodkach (np. w Krakowie). Jedną ze słuchaczek naszego lektoratu jest już po doktoracie z dziedziny literatury portugalskiej, dwie następne osoby przygotowują się do przyszłej pracy doktorskiej. Należy również podkreślić, że to właśnie ten pierwszy lektorat języka portugalskiego dał początek dojrzałym studiom luzytani-

stycznym na naszej uczelni. W ramach realizacji programu wielu studentów i nauczycieli akademickich naszej uczelni wyjechało na krótsze i dłuższe staże do Hiszpanii i Portugalii, zakupiliśmy bardzo wiele brakujących książek i innych materiałów dydaktycznych, kompletując nasze księgozbiory, mieliśmy możliwość zakupu sprzętu technicznego, niezbędnego do nauczania języków. Dzięki pomocy finansowej programu, obecnie nasz księgozbiór, liczący ok. 2000 woluminów, stanowi jedną z najbogatszych kolekcji książek portugalskich w skali kraju. To również dzięki programowi TEMPUS zostały podpisane umowy partnerskie z Granadą i z Lizboną.

W 1993 roku po raz pierwszy na naszym wydziale uruchomiono studia iberystyczne, które funkcjonują do dziś w ramach profilu na filologii romańskiej. Co roku przyjmowanych jest na nie około 15 studentów. Dwa pierwsze lata studiów są wspólne dla wszystkich studentów iberystyki, a ich program realizowany jest według bloków programowych obejmujących: praktyczną znajomość języka hiszpańskiego i portugalskiego, zajęcia z literatury obu krajów, zajęcia językoznawcze i cywilizacyjno-kulturowe. Na III roku studiów studenci mogą wybrać, według własnego uznania, jedną z dwóch specjalizacji: „hiszpańską” lub „portugalską”. Zależnie od dokonanego wyboru zmienia się w programie proporcja zajęć „hiszpańskich” w stosunku do „portugalskich”. Inne przedmioty przewidziane programem pozostają natomiast wspólne wszystkim studentom niezależnie od wybranej opcji (np. blok pedagogiczny). Studenci specja-

lizacji portugalskiej przygotowują pracę magisterską w języku portugalskim, podobnie jak studenci specjalizacji hiszpańskiej w języku hiszpańskim. Duże znaczenie dla rozwoju naszych studiów portugalistycznych miało nawiązanie kontaktów z partnerskim miastem Lublina w Portugalii – Viseu. Zorganizowanie spotkania z prezydentem tego miasta i zaprezentowanie mu naszych osiągnięć na polu języka i kultury portugalskiej zaowocowało fundacją corocznych stypendiów, które prezydent Viseu, p. Carvalho Ruas, oferuje naszym studentom. Już od trzech lat, dwóch najlepszych studentów specjalizacji portugalskiej spędza miesiąc wakacji w Viseu, gdzie strona portugalska organizuje zajęcia w tamtejszej uczelni, rozmaite wycieczki w celu poznania kultury tego kra-

ju. Studenci mają zapewnione doskonałe warunki pobytu, często indywidualne zajęcia, a prezydent Viseu funduje im nawet podróż samolotem. Tego typu wyjazdy stanowią dużą motywację dla studentów, którzy starają się uzyskiwać jak najlepsze wyniki w nauce. Od dwóch lat wśród uczących języka portugalskiego w Lublinie, mamy również lektora z Viseu, który za sprawą prezydenta miasta wspiera naszą luzytanistykę. Osobiście miałam przyjemność brać udział w międzynarodowej konferencji dla nauczycieli zorganizowanej w tym mieście, na którą zostałam zaproszona, by wygłosić referat na temat rozwoju studiów portugalistycznych w Lublinie. Po zapoznaniu się ze szczegółami naszej działalności zostaliśmy zapewnieni przez władze Viseu o wspieraniu naszych poczynań.

Warto chyba dodać, iż nasze środowisko portugalistyczne było już niejednokrotnie reprezentowane na różnych konferencjach naukowych za granicą, organizowanych przez Międzynarodowe Stowarzyszenie Luzytanistów, Stowarzyszenie Luzytanistów Niemieckich czy Stowarzyszenie Językoznawców Portugalskich. Ciekawie zapowiada się przyszłość naszych zamierzeń. Ostatnie kontakty z Instytutem Camoesa w Lizbonie zdają się być bardzo obiecujące. Może uda nam się zorganizować coś w rodzaju Centrum Języka i Kultury Portugalskiej w Lublinie? Nie wiadomo. To jeszcze daleka przyszłość. Jedno jest jednak pewne: nie zabraknie nam chęci i zapału, aby kontynuować rozpoczęte już ponad 20 lat temu dzieło!

Barbara Hlibowicka-Węglarz

YACHT CLUB

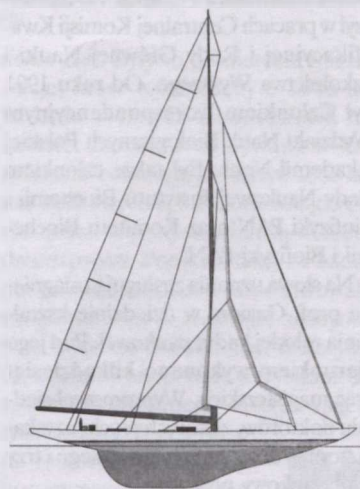
23 lutego 2001 odbyło się Walne Zebranie Sprawozdawczo-Wyborcze członków Yacht Club UMCS. Program obejmował wybór nowych władz YC UMCS, dyskusję dotyczącą dalszej działalności, spotkanie towarzyskie członków.

15 marca nowy Zarząd Klubu ukonstytuował się w sposób następujący: komandor – prof. dr hab. **Andrzej Machocki**, wicekomandorzy – mgr Stanisław Tomkowicz, dr Ewaryst Mendyk, sekretarz – dr Renata Kurpiel-Gorgol, skarbnik – mgr Jan Cytawa, członkowie – dr Krystyna Kotlińska, dr Maciej Kwiatkowski, dr Marek Reszka, dr Krystyna Marczak (rzecznik prasowy).

Tematem zebrania Zarządu były sprawy związane z wstępnym przygotowaniem do bieżącego sezonu żeglarskiego. Ostateczne ustalenia dotyczyły głównie organizacji rejsów: kolonijnego i pracowników UMCS na Wielkich Jeziorach Mazurskich, które odbędą się: rejs kolonijny 28 czerwca – 12 lipca (8 łodzi, 9-osobowa kadra, 25 osób załogi – wiek młodzieży 14-18 lat), rejsy pracowników 12 lipca – 13 września.

5 kwietnia odbyło się kolejne zebranie związane z przygotowaniem do sezonu żeglarskiego. Tym razem członkowie Zarządu obradowali w poszerzonym gronie, wspólnie z opiekunami łodzi. Głównym tematem były sprawy związane z przygotowaniem łodzi i sprzętu, wyposażenia do pełnej gotowości do sezonu (remonty, zakupy). Inne ustalenia dotyczyły: umożliwienia członkom Klubu pływania na Zalewie Zemborzyckim, a w związku z tym zakotwiczenia przy pomoście Ligi Morskiej 2 łodzi („Korweta” i „Karak”) na okres przed i po sezonie rejsów na Wielkich Jeziorach Mazurskich. Koordynację spraw związanych z realizacją postanowienia powierzono dr. Markowi Reszce.

Krystyna Marczak
rzecznik prasowy YC UMCS

ŚWIAT RODZINNYCH PAMIĄTEK

Na łamach „Wiadomości Uniwersyteckich” ukazało się dotąd kilka artykułów dotyczących biografii prof. dr. hab. Eugeniusza Gąsiora. Dlatego w tym artykule część biograficzną przedstawiam w bardzo skróconej formie. Napisałam natomiast więcej o prowadzonych przez Profesora badaniach naukowych; o tym, jak ważnych zagadnień one dotyczyły i o ciągłej ich aktualności.

Krótką nota biograficzna

Profesor Eugeniusz Gąsior urodził się 25 listopada 1929 roku w Podlesiu na Zamojszczyźnie. Po ukończeniu Liceum im. Hetmana Jana Zamojskiego w Lublinie w 1948 roku rozpoczął studia chemiczne na Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej. Bezpośrednio po ich skończeniu w roku 1952 podjął pracę w Katedrze Chemii Fizjologicznej Akademii Medycznej w Lublinie, kierowanej przez prof. dr. Janinę Opieńską-Blauth. Tutaj w 1960 roku uzyskał stopień naukowy doktora, a w roku 1966 doktora habilitowanego. Po habilitacji Profesor na stałe związał się z Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. Rozpoczął pracę na stanowisku docenta w Katedrze Mikrobiologii Ogólnej kierowanej przez prof. dr. Zbigniewa Lorkiewicza. Tutaj w ramach Katedry zorganizował Pracownię Chemii Bakteryjnej, która z inicjatywy Profesora w 1970 roku została przekształcona w Zakład Biologii Molekularnej. W okresie działalności naukowej w UMCS uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego w roku 1973, a profesora zwyczajnego w roku 1980.

Profesor Eugeniusz Gąsior wniósł ogromny wkład w organizację życia naukowego w ośrodku lubelskim i w kraju. W latach 1970-1977 był dyrektorem Instytutu Mikrobiologii. Na przełomie lat 1980/1981 pełnił funkcję prorektora ds. nauki i badań naukowych w ekipie rektora UMCS prof. dr. hab. Tadeusza Baszyńskiego. Od 1984 do 1987 roku był dziekanem Wydziału BiNoZ, a od roku 1990 do chwili śmierci w lipcu 1993 roku pełnił obowiązki rektora UMCS.

Ponadto prof. Gąsior pełnił funkcję przewodniczącego Lubelskiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Biochemicznego. Był członkiem Rady Redakcyjnej „Postępów Biochemii” i „Acta Biochimica Polonica”. Uczestniczył w pracach Centralnej Komisji Kwalifikacyjnej i Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Od roku 1991 był Członkiem Korespondencyjnym Wydziału Nauk Biologicznych Polskiej Akademii Nauk. Był także członkiem Rady Naukowej Instytutu Biochemii i Biofizyki PAN oraz Komitetu Biochemii i Biofizyki PAN.

Na słowa uznania zasługują osiągnięcia prof. Gąsiora w dziedzinie kształcenia młodej kadry naukowej. Pod jego kierunkiem wykonano kilkadziesiąt prac magisterskich. Wypromował siedmiu doktorów, z których pięciu uzyskało stopień doktora habilitowanego i trzy tytuły naukowe profesora.

Prace badawcze

W Akademii Medycznej – badania nad elongacją translacji

Początki pracy naukowej Profesora przypadły na okres narodzin nowej dyscypliny naukowej – biologii molekularnej. To właśnie w tym czasie (rok 1953) odkryta została dwuniciowa struktura DNA, w tym samym roku opisano cząstki Palade’a, które znamy obecnie pod nazwą rybosomów. W roku 1955 odkryto, że fosforylacja może zmieniać aktywność białek enzymatycznych, w latach 1958-1966 rozszyfrowano kod genetyczny. W Polsce badania w tym zakresie prowadzone były w nielicznych tylko laboratoriach. Profesor podjął niezwykle trudne i ambitne w tamtych czasach prace badawcze nad biosyntezą białka (translacja) w organizmach bakteryjnych, takich jak *Mycobacterium phlei* (prątek ptasi) i *Escherichia coli* (pałeczka okrężnicy) oraz na modelu zwierzęcym (wątroba szczura).

Badania dotyczyły poznania mechanizmu biosyntezy białka oraz izolacji, oczyszczania i charakterystyki biochemicznej enzymów uczestniczących w tym procesie, ze szczególnym zwróceniem uwagi na etap elongacji (wydłużania) łańcucha polipeptydowego. Tej problematyce poświęcona była praca doktorska „Aktywacja aminokwasów i peptydów w *Mycobacterium phlei*”, jak również praca habilitacyjna *Studia nad biosyntezą białka. Izolacja, oczyszczanie aminoacylo-tRNA transferaz z wątroby szczurzej*. Badania nad elongacją translacji prowadzone były zarówno w macierzystym zakładzie, jak i za granicą. Rozwijanie tak zaawansowanych specjalistycznych badań, przy słabym wyposażeniu w aparaturę naukową i braku odczynników chemicznych nie było możliwe w kraju. Po wielu staraniach udało się Profesorowi w 1964 roku uzyskać pozwolenie na wyjazd do USA w celu odbycia stażu podoktorskiego, w ramach stypendium z National Institute of Health. Pracował w Tufts University oraz Harvard Medical School w Bostonie w zespole Kivie Moldave’a, znanego specjalisty w badaniach nad enzymami uczestniczącymi w biosyntezie białka. Rozpoczęte we współpracy z K. Moldavem badania nad elongacją translacji kontynuowane były podczas drugiego pobytu Profesora w USA, już jako visiting professor na Uniwersytecie w Pittsburghu (1969/70).

Nawiązana z K. Moldavem współ-

PROFESOR EUGENIUSZ GĄSIOR

Państwo Gąsiorowie z rodziną, ok. 1959

Eugeniusz Gąsior z żoną, 1954

W USA, 1964

Z żoną i synami, 1964

Ponownie w USA, 1969

praca zaowocowała wieloma liczącymi się w świecie publikacjami w tak renomowanych czasopismach, jak „Journal of Biological Chemistry” czy „Biochimica et Biophysica Acta”. Do najważniejszych osiągnięć Profesora z tego okresu należy opracowanie warunków oczyszczania czynników elongacyjnych EF1 i EF2 z wątroby szczurzej oraz opracowanie testów oznaczania ich aktywności *in vitro*. Czynniki EF1 uczestniczy w przyłączeniu odpowiednio zaktywowanego aminokwasu (aminoacylo-tRNA) do tzw. miejsca A na rybosomie. Natomiast czynnik EF2 jest odpowiedzialny za translację, czyli przemieszczenie wydłużonego o jeden aminokwas peptydylo-tRNA z miejsca A do miejsca P na rybosomie. Wykazano, że obydwie fazy etapu elongacji związane z funkcjonowaniem EF1 i EF2 wymagały dostarczenia energii z hydrolizy GTP. Wyniki tych badań znalazły trwałe miejsce w światowym piśmiennictwie naukowym. Warto podkreślić, że ponad dwadzieścia lat po ich opublikowaniu, ukazała się obszerna charakterystyka osiągnięć Profesora w tym zakresie w *Methods in Enzymology* 182, 809 (1990) w artykule *Discovery, Resolution, Purification and Function of Elongation Factors*.

W Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej – badania nad inicjacją translacji

Po przejściu na UMCS, translacja w dalszym ciągu pozostawała w kręgu zainteresowań badawczych Profesora. Etap elongacji w syntezie polipeptydów był już w tym czasie dość dobrze poznany, dlatego też szczególna uwaga została zwrócona na etap inicjacji translacji. Ponadto skupiono się na badaniach struktury i funkcji rybosomów oraz nad wybranymi aspektami regulacji procesu biosyntezy białka. Zmianie uległ także organizm modelowy – stały się nim drożdże piekarnicze *Saccharomyces cerevisiae*. W opinii Profesora drożdże jako proste, jednokomórkowy organizm eukariotyczny, stosunkowo dobrze poznany pod względem genetycznym i łatwy do hodowania w ściśle kontrolowanych warunkach, wydawały się być dobrym modelem do badań dotyczących mechanizmu oraz regulacji translacji. Głównym zamierzeniem tych badań było otrzymanie układu translacyjnego *in vitro* (poza komórką), w którym można byłoby selektywnie syntetyzować tylko takie białka, jakie „dyktowałyby” wprowadzony do układu mRNA (messenger RNA – matryca do syntezy białka).

Zdobyte wcześniej umiejętności pozwoliły na szybkie opracowanie warunków cząstkowych reakcji zachodzących podczas translacji, takich jak aminoacylacja a także elongacja łańcucha polipeptydowego. Z dużą wydajnością można było otrzymywać polifenylalaninę syntetyzowaną na bazie syntetycznego mRNA – kwasu poliurydylowego (poliU). Uzyskane

zostały także aktywne frakcje zdolne do przeprowadzania niektórych reakcji istotnych w procesie inicjacji biosyntezy białka. Tym niemniej nie udało się otrzymać pełnego układu zdolnego do translacji naturalnych mRNA. Tak więc mimo pozornie łatwego modelu, jakim wydawały się drożdże, nie udało się do połowy lat osiemdziesiątych ani w Lublinie, ani w żadnej pracowni na świecie pokonać trudności związanych z izolacją układu inicjującego biosyntezę białka w drożdżach. W 1978 roku profesor Gąsior wyjechał po raz kolejny jako visiting professor do laboratorium K. Moldave'a, który w tym okresie przeprowadził się do Uniwersytetu Kalifornijskiego w Irvine. Podjęte próby, w ciągu kilku miesięcy eksperymentowania zakończyły się pełnym sukcesem. Opracowano warunki otrzymywania aktywnego układu translacji *in vitro*. Klucz okazał się niezwykle prosty. Pierwszy etap polegał na odwirowaniu, przy odpowiednio dobranej sile odśrodkowej, komórkowych mRNA aktualnie ulegających translacji (odwirowanie polirybosomów), a następnie degradacji mRNA nie zaangażowanego w translacji przy użyciu rybonukleazy z *Micrococcus lysodeicticus*. W takich warunkach na pozostałych wolnych rybosomach mogła się rozpocząć translacja na takim mRNA, który był wprowadzony do układu. To zaskakująco proste rozwiązanie odbiło się szerokim echem na świecie. Wyniki zostały opublikowane w renomowanych czasopismach, takich jak *Journal of Biological Chemistry* i *Biochem. Biophys. Res. Commun.* Warto tutaj zaznaczyć, że system ten jest w dalszym ciągu, w różnych modyfikacjach, stosowany w laboratoriach badawczych oraz programach kształcenia studentów i doktorantów na świecie.

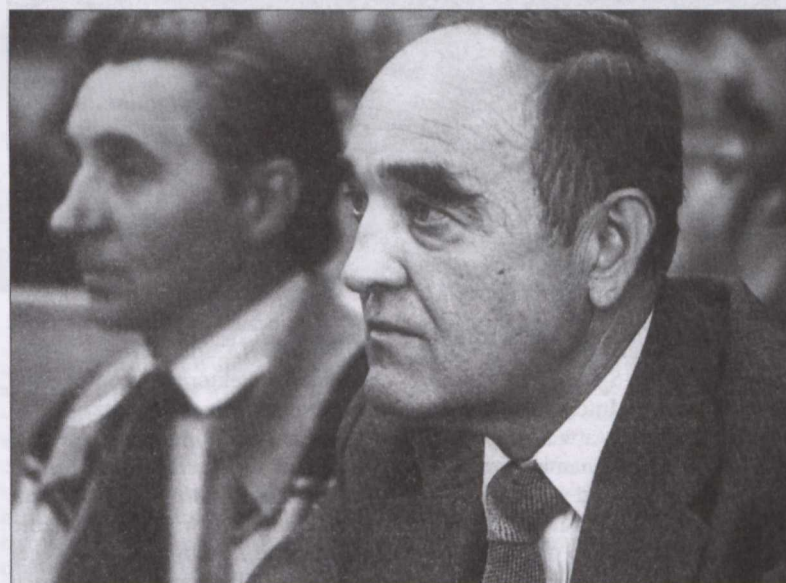
Badania nad fosforylacją modyfikacją białek

Podstawowym elementem wchodzącym w skład aparatu translacyjnego wszystkich komórek organizmów pro- i eukariotycznych są rybosomy. W Zakładzie Biologii Molekularnej UMCS Profesor kierował pracami nad strukturą i funkcją tych makromolekuł, złożonych z kilku rodzajów kwasów rybonukleinowych oraz kilkudziesięciu różnych białek. Opracowane zostały metody oczyszczania rybosomów, warunki ich dysocjacji na podjednostki, zastosowano techniki jedno- i dwuwymiarowego rozdzielania elektroforetycznego białek rybosomalnych w żelach poliakrylamidowych. To z kolei stanowiło narzędzie do identyfikacji białek ulegających fosforylacji *in vivo*, jak również *in vitro*, w obecności radioaktywnych trifosfonukleotydów ATP i GTP i zapoczątkowało kolejny etap w badaniach Profesora związany z zagadnieniami fosforylacyjnej modyfikacji białek.

Jako ciekawostkę warto tutaj wspomnieć, że badania nad funkcją rybosomów przeżywają obecnie swój re-

W Japonii, 1985

Lata osiemdziesiąte

Rok 1989

nesans. Dopiero w tym roku wykazano, że rolę katalityczną w tworzeniu wiązania peptydowego pełnią kwasy nukleinowe (rybozomy) a nie białka rybosomu. „Ribosomes are ribozymes – it's official!” – piszą o swoich wynikach odkrywcy z laboratorium Toma Steitza w Zakładzie Biofizyki Molekularnej i Biochemii z Yale University. Jeśli zaś chodzi o podjęte przez Profesora badania nad fosforylacją początkowo uwaga została skierowana na fosfobiałka bakteryjne. Uzyskane wyniki wskazywały wyraźnie na istnienie mechanizmu fosforylacyjnej modyfikacji białek w *Esche-*

richia coli. Były to pionierskie obserwacje, które wyprzedziły o kilka lat badania w innych laboratoriach na świecie. Jednakże wykrywana w komórkach bakteryjnych aktywność kinaz białkowych była kilkadziesiątkrotnie niższa w porównaniu z systemem drożdżowym. Ponadto fakt, że badania procesu translacji koncentrowały się głównie na *S. cerevisiae* zdecydował, że dalsze badania nad fosforylacją odnosiły się przede wszystkim do systemu drożdżowego. Wiele uwagi w tych badaniach poświęcono fosforylacji białek rybosomowych. Wykazano,

ŚWIAT RODZINNYCH PAMIĄTEK

Lata dziewięćdziesiąte

ze spośród ponad siedemdziesięciu indywidualnych molekuł, intensywnej fosforylacji *in vivo* ulega kilka białek kwaśnych dużej podjednostki rybosomowej (kompleks $PO[P1/P2]_2$) oraz zasadowe białko S_6 małej podjednostki rybosomowej. Intensywność fosforylacji tych białek, a w szczególności białka S_6 ulegała dynamicznym zmianom w zależności od warunków środowiska – w szybko rosnących komórkach przy intensywnie przebiegającej syntezie białek, S_6 ulegało fosforylacji, natomiast w warunkach niesprzyjających, np. podczas szoku cieplnego szybkiej defosforylacji. Realizacja ambitnych planów badawczych Zakładu Biologii Molekularnej była możliwa dzięki nawiązaniu przez Profesora szerokiej współpracy z licznymi ośrodkami badawczymi na świecie. Dla podopiecznych stworzyło to możliwości odbywania krótko- i długoterminowych staży naukowych za granicą. Należy tu wymienić kontakty z Uniwersytetami: Teksańskim w Austin, Kalifornijskim w Riverside, w Pittsburghu, Glasgow, Padwie, z Instytutem Friedricha Mieschera w Bazylei, Instytutem Chemii w Kyoto, Instytutem Genetyki Człowieka Uniwersytetu w Homburgu / Saar oraz Centrum Biologii Molekularnej Uniwersytetu w Madrycie.

Wiele uwagi w tych badaniach poświęcono oczyszczaniu i charakterystyce kinaz białkowych uczestniczących w fosforylacji białek aparatu translacyjnego. Kilka z nich oczyszczono do stanu bliskiego homogenności. Można tu wymienić takie enzymy jak: CK1, CK2, PK60S, PKA. Wyniki prac były publikowane w czasopiśmie o szerokim obiegu. Są znane i cytowane w literaturze specjalistycznej. Ta wciąż rosnąca lista zidentyfikowanych kinaz białkowych zaczęła budzić u Profesora pewne wątpliwości i niedowierzanie, tym bardziej, że dla niektórych z nich trudno było

znaleźć fizjologiczne substraty fosforylacji, określić znaczenie w komórce. W przyszłych planach widział Profesor konieczność podjęcia badań na poziomie DNA, identyfikację genów kodujących niektóre kinazy. Obecnie te wątpliwości nie miałyby uzasadnienia. W trzy lata po śmierci Profesora, w 1996 roku poznany został genom drożdży *S. cerevisiae*. Analiza sekwencji nukleotydów w DNA wyraźnie wskazuje, że z liczby ponad 6000 genów zidentyfikowanych w drożdżach aż 113 przypada na geny kodujące kinazy białkowe. Jak dotąd na poziomie białka poznano zaledwie połowę z nich.

Warto podkreślić, że badania nad odwracalną fosforylacją białek (fosforylacja/defosforylacja) od wielu lat znajdują się w centrum zainteresowań naukowych na świecie. Świadczy o tym między innymi przyznanie jej odkrywcom – E. G. Krebsowi i E. Fischerowi w 1992 roku Nagrody Nobla w dziedzinie fizjologii i medycyny. Obecnie wiadomo, że fosforylacja białek jest, oprócz glikozylacji, najbardziej rozpowszechnioną modyfikacją białek w przyrodzie. Odgrywa istotną rolę w regulacji większości procesów zachodzących w żywych komórkach. O tym jak istotny jest udział kinaz w prawidłowym funkcjonowaniu komórki, świadczyć może liczba chorób u ludzi, począwszy od cukrzycy a skończywszy na nowotworach, u podłoża których leżą mutacje w genach kodujących kinazy białkowe.

Na zakończenie należy dodać, że rozpoczęte przez Profesora badania są kontynuowane przez zespoły badawcze jego uczniów zarówno w macierzystej uczelni, jak również w innych ośrodkach naukowych w kraju i za granicą.

Teresa Jakubowicz

SAMORZĄD STUDENTÓW

CIĘŻKIE BRZMIENIE W „CHATCE ŻAKA”

3 marca bieżącego roku w ACK „Chatka Żaka” Zarząd Uczelniany Samorządu Studentów zorganizował koncert, na którym zagrały muzyczne zespoły studenckie. W składzie czterech występujących kapel: PROROCK, IMTERATYW, ONE EYE CLOSED, OIOM, swoje umiejętności zaprezentowali studenci filozofii, fizyki oraz socjologii UMCS.

Przed rokiem, tj. 2 marca 2000 roku, również w „Chatce Żaka” na imprezie zorganizowanej z inicjatywy Samorządu Studentów Wydziału Filozofii i Socjologii, oprócz IMPERATYW-u zagraли: ABUSSIVENES, MOIST VAGINA oraz HEAD LINE. Na obu koncertach prezentowany repertuar muzyczny był bardzo szeroki: od rocka, przez hard – rock, grunge, punk-rock, heavy

metal, po black, death – metal. Nie zabrakło oczywiście utworów inspirowanych legendarnymi gwiazdami muzyki, takimi jak: Metallica, Deep Purple czy Black Sabbath. Wszystkim fanom, a zwłaszcza sympatykom ruchu punk mogą zdradzić, że na tegorocznej edycji Dni Kultury Studenckiej „Kozienalia” zaprezentuje się gwiazda polskiej muzyki punkowej, zespół - KSU.

W imieniu Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów UMCS zapraszam także wszystkich miłośników „ciężkiego brzmienia” na kozienaliowy przegląd zespołów muzycznych.

Jarosław Joniec
III rok filozofii

INTEGRACJA

Czy potrzebne są spotkania studentów polskich ze studentami z innych krajów, którzy przyjechali do Polski, aby tu zgłębiać wiedzę? Okazuje się, że tak.

Najpierw był telefon od pani dr Nadziei Tkaczyk z pomysłem zorganizowania tego typu spotkania z młodzieżą ukraińską, a później Komisja ds. Współpracy Akademickiej Zarządu Uczelnianego Samorządu Studentów poszła już tylko za ciosem. I tak 23 marca br. młodzież polska i ukraińska spotkały się w sali klubowej DS „Grześ” w celu integracji. Na początku było „drętwo” i zarówno Polacy, jak i goście z Ukrainy trochę się krępowali, ale sytuacja szybko się rozluźniła i zrobiło się całkiem wesoło. Zebranie otworzyła i poprowadziła Przewodnicząca Komisji ds. Współpracy Akademickiej Magdalena Stefańska z dużą pomocą swojego kolegi z Zarządu Krzysztofa Puchacza – przewodniczącego Komisji Prawnej. Dzięki takim „prowodyrom” całe spotkanie przebiegało całkiem sprawnie. Studenci zadawali pytania, a Magda i Krzysiek rozwiewali wszelkie wątpliwości, udzielając wyczerpujących odpowiedzi dotyczą-

cych chociażby problemów typu: co student może, czego nie może i jakie prawa mu przysługują. Entuzjastyczna dyskusja dotyczyła rozmaitych tematów: od kultury polskiej i ukraińskiej, życia studenckiego po literaturę a nawet politykę.

W spotkaniu uczestniczyli także doktoranci Akademii Kijowsko-Mohylańskiej, odbywający staże naukowe w ramach Kolegium Uniwersytetów Polskich i Ukraińskich. Frekwencja polskich studentów była zadowalająca, pojawili się reprezentanci wydziałów: Filozofii i Socjologii, Prawa i Administracji, BiNoZ, PiP i Humanistycznego.

Rozmowy nie skończyły się wraz z zamknięciem spotkania, trwały jeszcze za drzwiami sali klubowej, być może zawiązały się jakieś sympatie...? Przecież o to chodziło zarówno stronie ukraińskiej, jak i polskiej. Spotkanie się odbyło, cel został osiągnięty i, jak widać, idea zebrań integracyjnych sprawdza się. To tak na przyszłość.

Katarzyna Stefańska

DZIEŃ INTERNETU – INTERNET DAY

Czwartek 22 marca przyniósł kolejną imprezę organizowaną przez Koło Naukowe Ekonomistów. Tym razem było to seminarium marketingowe o tytule „Internet Day”. Projekt składał się z dwóch części: wykładów otwartych i zadania konkursowego „Jak uratować portal od zagłady”. Jako pierwszy o godzinie 10.00 rozpoczął Paweł Niedźwiadek z lubelskiego serwisu Komnata.pl, wprowadzając uczestników w tematykę portali ze szczególnym uwzględnieniem rynku lubelskiego. Następnie przedstawicielki z Jobpilot.pl opowiedziały o specyfice i możliwościach pozyskiwania pracy przez Internet. Na koniec, około 11.30 przedstawiciele witryny Student.pl udzieliли cennych wskazówek, jak rozkręcić biznes internetowy, przy okazji prezentując zalety swojego przedsięwzięcia.

Po takim wstępie uczestnicy, uzbrojeni w pokaźny zasób fachowej wiedzy, mogli już rozejść się z koordynatorami projektu i zasiąść w grupach do rozwiązywania zadania konkursowego. Należało się zmieścić w niecałych trzech godzinach. Około 15.30 przedstawiciele KNE zabrali grupom ich prace. Po wyłożonym wysiłku przyszedł czas na krótki odpoczynek. Wszystkim uczestnikom, biorącym udział w konkursowych warsztatach, Koło Naukowe Ekonomistów dzięki wsparciu finansowemu władz dziekańskich mogło zapewnić obiad w stołówce UMCS.

Po posiłku i powrocie na Wydział Ekonomiczny każda grupa wydelegowała swojego przedstawiciela (regulamin przewidywał niestety tylko jednego) do prezentacji przed jury zgromadzonym w auli rozwiązania case'u. Podczas pięciominutowego wystąpienia z użyciem głosu, rzutnika i plakatów jury musiało zostać przekonane, iż to właśnie ta grupa, a nie inna, stworzyła najlepszy program naprawczy. Na koniec, po burzliwej naradzie, wybrano trzy najlepsze drużyny. Poziom był bardzo wysoki, więc zadanie trudne. Nagrodami były darmowe godziny w kafejce internetowej Entercafe, ufundowane przez firmę Enterpol, książki o tematyce marketingowej, ufundowane przez Dziekana Wydziału Ekonomicznego, oraz koszulki i gadżety patronów projektu – portali Jobpilot.pl i Student.pl.

Konkursy marketingowe chyba na stałe weszły w grafik imprez studenckich na Wydziale Ekonomicznym UMCS. Kolejny konkurs już pod koniec kwietnia. Tym razem zajmiemy się analizą rynku usług bankowych na przykładzie Banku Przemysłowo-Handlowego. Oprócz wiedzy (teorii i praktyki) uczestnicy konkursu jak zwykle wyniosą też nagrody o wartości łącznie ponad tysiąc złotych.

Krzysztof Kozieł
III rok Ekonomii

DRZWI OTWARTE

Piątek i sobota 23-24 marca przebiegały na UMCS pod znakiem Drzwi Otwartych. Po raz pierwszy zorganizowano tę imprezę w formie targów. Wszystkie wydziały i organizacje studenckie prezentowały się na specjalnych stoiskach, które znajdowały się na parterze Wydziału Ekonomicznego UMCS. Forma ta okazała się bardzo wygodna dla maturzystów, gdyż w jednym miejscu mogli zacerpnąć wszystkich informacji, a także zaopatrzyć się w odpowiednie formularze, informatory czy testy z lat ubiegłych.

Bardzo dużym zainteresowaniem (nie tylko mediów) cieszyło się stoisko Wydziału Ekonomicznego. Przez dwa dni przedstawiciele Dziekanatu i Samorządu Studentów udzielali informacji na temat zasad rekrutacji oraz wydawali przygotowane na tę okazję formularze. Studenci, bazując na swoich doświadczeniach, informowali o trudności egzaminów oraz zaletach studiowania na Wydziale Ekonomicznym UMCS.

Ponadto w piątek i sobotę organizowane były wycieczki po Wydziale. Po raz pierwszy przeprowadzono akcję tego typu. Główne uderzenie skierowane zostało na spotka-

nie władz dziekańskich z maturzystami. Z dwustu osób, które przyszły w tym czasie do Auli I, dziesięciu przedstawicieli Samorządu oprowadziło stu pięćdziesięciu chętnych. Podczas dwu dni imprezy w sumie oprowadziliśmy po budynku ponad trzysta osób. Maturzyści mogli podziwiać sale komputerowe, bibliotekę, barek i dwie wystawy fotografii zorganizowane przez studentów Wydziału, jedna specjalnie z okazji Drzwi Otwartych. Przy aulach na pierwszym piętrze przedstawiono życie codzienne Wydziału: imprezy studenckie, wykłady gości, nadawanie honorowych doktoratów. Znalazły się tam oczywiście zdjęcia władz dziekańskich i rektorskich oraz autoportret twórców wystawy. Na szczęście wystawa nie została zdjęta po dwóch dniach i będzie uzupełniana. Do dzisiaj przyciąga wzrok tak studentów, pracowników, jak i gości Wydziału. To kolejny dowód, że Wydział Ekonomiczny może być nie tylko budynkiem, w którym się uczymy, ale też drugim domem.

Krzysztof Łątka
III r. Zarządzania i Marketingu

WERNISAŻ W „CHATCE ŻAKA”

Dnia 22 marca w galerii AIG w Oddziale AIG Polska w Lublinie, przy współpracy Pracowni Działań Plastycznych ACK UMCS Chatka Żaka, miało miejsce wernisaż prac Sylwii Grudy, absolwentki Wydziału Artystycznego UMCS.

O MALARSTWIE SYLWII GRUDY

Prace artystki układają się w cykle: „Drzewa”, „Mury”, „Wisła” i, doprawdy, nie trzeba dużej porcji wyobraźni, żeby w – pozornie obojętnych – tytułach doszukać się sugestii. Może to dziwne, rozpoczynając lekturę obrazów od tytułów, ale najwyraźniej malarka sama zadbała, aby pewne skojarzenia nie przepadły. One też narzucają określone interpretacje. Pójźmy tym tropem.

Dostęp do każdej pracy zapośredniczony jest w dwóch planach. Pierwszy, ogólny, pozbawiony krzty realizmu, sprawia wrażenie abstrakcyjnej kompozycji. Powierzchnia większości prac to twarda, niepokojąca, „męska” faktura: ostro zarysowane plamy kolorów frapują, zgrzytają w umyśle, ale... nadal jest to tylko powierzchnia. Dwuwymiarowa, płaska niczym tafła lodu. I równie obojętna. Dopiero bliższe wejście odsłania kolejny, właściwy plan. Oko z tych gryzących się kształtów wydobywa konkret: drzewa, mur, Wisła. Obraz nieoczekiwanie nabiera przestrzenności, pnie drzew odjeżdżają w trzeci wymiar i nawet mury okazują się chropawe, pełne zakamarków i wgłębień, kaleczące wzrok. Rozsypujące (ze starości?).

No właśnie. Artyście nie jest trudno rozpędzić kolory tak, aby przestrzeń zaczęła pulsować; komu jednak z takim dynamizmem udaje się na obrazie potraktować... czas? Gdy oglądam obrazy Sylwii, odbieram przede wszystkim nie konkretne przedmioty (wiadomo jakie), nie abstrakcyjną grę znaczeń, lecz ów subtelny, choć wszędzie się wciskający, nastrój całkowitej degrengolady, do której zdolny jest tylko czas, w swojej zdegenerowanej postaci, to znaczy w przemijaniu. Cóż z tego, że drzewa (brzozy) mają białe pnie, a wokół kwitną kolory? W najlepszym razie są to kolory jesieni lub kolory zmierzchnia. Przeczy temu jednak obecne tu przecucie nieuchronności: świat po katastrofie lub tuż przed. Cisza i spokój są zwodnicze – to cisza przed ostatecznością. Starość? Śmierć? Koniec świata? Mury też nie są w najlepszym stanie. Ich czas świetności minął dawno, dawno temu, zanim jeszcze Sylwia się urodziła. Skąd to zainteresowanie przemijaniem? Dlaczego młoda, pięk-

na dziewczyna maluje starość? Gdyby same tytuły nie orientowały uwagi odbiorcy na czas i przemijanie, byłyby najbanalniejszą rzeczą pod słońcem. Po cóż mur podpisywać „Mur”? Albo drzewa „Drzewa”? Przemijanie – oto (mój) klucz do odczytania obrazów Sylwii. Z łatwością więc mogę sobie wyobrazić, jak skądinąd trwała farba, spływa z jej obrazów, ukazując pod spodem prawdziwy, przerdzewiały, starzejący się świat. Z łatwością wyobrazić sobie mogę odsłoniętą w ten sposób pustą, martwą przestrzeń, w której nic się nie dzieje. W której przemijanie wchłonięte zostało przez wieczność. Nieuchomą, bezlitosną, opuszczoną przez Boga i – co gorsza – przez człowieka.

Pytanie, co artystka chciała wyrazić w swoich pracach, jest, rzecz jasna, pozbawione sensu, ale jeżeli chciała powiedzieć, iż świat nie jest wcale taki miły i przyjemny, jak nam się wydaje, to w stu procentach się z nią zgadzam.

Zgoła odmienna – rewelacyjna – jest praca przedstawiająca ścianę, a na niej żyrafę skradającą się w stronę gniazda elektrycznego. Moja ulubiona praca. Absurd takiego przedstawienia, w połączeniu z nieuchronnym losem żyrafy, daje efekt elektryzujący. Wiadomo, co czeka naiwne zwierzątko: ciśnięte bezlitosnym ruchem pędzla malarki, nie ma szans, żeby ominąć śmiertelną pułapkę. Egzekucja jest kwestią... czasu. Tutaj czas potraktowany został jako epitaforium życia; każdy z nas podać może dokładną godzinę śmierci żyrafy. Napięcie, obecne na tym obrazie, różnie w miarę oglądania. Z chwilą, gdy osiągnie 220 V, oglądający stanie się jednoosobowym plutonem egzekucyjnym. Sylwii udało się w przedziwny sposób zbudować tutaj fabułę; jest to opowieść w pigułce. Wystarczy rozpuścić ją w wyobraźni i napawać się tragicznym losem egzotycznego czworonoga.

Wystawę oglądać można w Lublinie w siedzibie AIG przy ul. 1 Maja 14 do końca czerwca b.r.

Jacek Zalewski

Podróżny przybywający do Zamościa, stając na największym miejskim placu – choćby panował przenikliwy ziąb i hulały częste tu wiatry – pojmie od razu, że obcuje ze słoneczną myślą Południa. Miasto obleczone w kontury renesansu, tak czystymi liniami wyrysowane w tym odległym zakątku Europy, gdzie słońce rzadko zagłada i na krótko, wyczuwa się, skrywa jakiś niezwykły kaprys. Dzieło ekscentrycznej, chimery egotysty, który obrał sobie za tworzywo swoich fantazji kamień? Od razu stajemy przed zagadką, przecuciem historii jakby żywcem wyjętych z *Kronik włoskich* Stendhala, a umieszczonych między prowincjonalnym Chełmem a Hrubieszowem. W Zamościu – tak udatnie naśladowującym bogaty kostium Wenecji, Padwy czy Florencji.

Jak to wszystko ściśle odmierzone. Wielka płachta placu obramowana w zwarty czworobok koronkowych kamienic podjętych jednakowej wielkości szczytami filarów. Możemy przechadzać się w cieniu arkad bez końca, a w najstraszliwszą ulewę suchą stopą obejść cały rynek, mając potężne złudzenie kroczenia bezkresną kolumnadą. Sklepienia wyłobione w misterne konchy tworzą nam nad głową rodzaj wytwornego baldachimu, a piaskowcowe kolumny, niczym ażurowy parawan, wpuszczają w podcienia równo odmierzone plamy światła. Rzędy takich samych kamiennych baldachimów porozpinane na dziesiątkach i setkach kolumn toskańskich, zdradzają jakąś żelazną wolę ujęcia przestrzeni w kamienne dystychy i heksametry. Wyszukano doskonale miary i uwięziono je w szlachetnym kruszcu, i naprawdę nie znajdzie się cienia dysonansu w tej cudownej harmonii boskich proporcji. Bujna bryła ratusza rozparta w szpalerze kamienic jest niby brosza, którą spięto ten kamienny haft. Piękno geometrycznej formuły, właśnie to w Zamościu uczuwa się najsilniej.

Miasto, jakżeby inaczej, powstało w sposób arcydziwny. Na początku XVI stulecia to samo miejsce, gdzie teraz stajemy olśnieni wielością na włoską modłę ukształtowanego kamienia, zajmował drewniany dworek zwany Skokówką. W tym wcale nie wielkopańskim a wręcz skromniutkim siedlisku szlacheckim, przyszedł na świat przyszły wielki kanclerz i hetman koronny Jan Zamojski herbu Jelita. Jakiś czas potem w Warszawie zjawił się wenecki architekt Bernardo Morando, któremu kanclerz zaproponował – ni mniej ni więcej – zbudować od podstaw całe miasto. Nie dziw, że wzięty architekt porzucił precz wszystkie inne projekty i

na przeszło ćwierć wieku związał się z Zamoyskim. A więc po prostu wykarczowano całe lasy, spiętrzone rzeki i bez stanów pośrednich, przekształcając, pośród gołych pól zająśniało miasto, tak jakby wyrosło spod ziemi albo opuściło się z chmur.

Zamoyski, wychowany na klasykach rzymskich, wielbiciel Wergiliusza, uciekał się do sprawdzonych wzorów, choć nie byłby sobą, gdyby nie starał się zaćmić swoich poprzedników. Sławni założyciele miast zaczęli dużo skromniej: Romulus granice Rzymu wytyczał pługiem, przyszłą Kartaginę Dydo-

ników. Sprowadził znających od podszewki handel wschodni Ormian, portugalskich Żydów zaopatrujących pół Europy w najlepszą małmazję, kretańskich Greków trudniących się wyrobem doskonałego safianu, świetnych rzemieślników Szkotów oraz Włochów, Anglików, Madziarów, Turków i paru Persów, wypełniających te rylcem wykreślone ulice pstrokaczną burmusów, szarawarów i galabii. Szybko wyjednał pozwolenie papieża na otwarcie Akademii, trzeciej uczelni wyższej w kraju, która śmiało konkurowała z podupadłą wówczas wszechnicą krakowską i wileńską.

FANTAZJE ZAMOJSKIE

na obwiodła skórą wołu pociętą na cienkie paski, a dumny kanclerz po prostu hojnie sypaną grosem i największy ówczesny budowniczy powołał do życia gród niepodobny do innych. Zamość bowiem powstawał z linijką w ręku, mając być już w swoim założeniu miastem idealnym, jakiego wizje snuli swego czasu Platon i Tomasz Morus. Przy czym, o ile musieli oni zadowalać się przenoszeniem swych wizji na papier, Zamoyski robił to naprawdę. Morando pod jego kierunkiem wytyczał szachownicę ulic, zaprojektował jednolite kamienice, place, kościoły, budynki publiczne, obwiodł miasto bastionami, a kiedy wszystko było gotowe, zapobiegliwy Zamoyski postarał się o najlepszych osad-

Powołał niezawisłe sądy, dla kościoła wystarał się o godność kolegiaty, a wreszcie zorganizował własną armię, od stóp do głów odzianą w błękit. Miasto stało się samowystarczalne, ukuła się nawet nazwa „Państwo Zamojskie” i nie było w tym zgola przesady.

Sławną stała się zwłaszcza drukarnia zamojska, wydająca dzieła najwybitniejszych uczonych starożytnych i współczesnych, które kupcy rozwozili po świecie, przydając Zamościowi i Akademii nimbu uczoneści i tolerancji. Do zorganizowania Akademii zaprzęgnął Zamoyski jednego z najbardziej utalentowanych poetów krajowych, Szymona Szymonowica, który – mówiąc na marginesie – pragnął

swę lwowskie korzenie podbarwić nieco na modłę antyczną i pisał się zawsze jako Simonides, nawiązując do świetnego poety greckiego opiewającego przed wiekami Leonidasa ze Sparty. Naśladował też jego panegiryki tworzone na użytek protektora w Zamościu. Szymonowicz doprowadził uczelnię do rozkwitu, acz dopiero po śmierci swego potężnego mecenasa, który widać eksploatował poetę nad miarę, stworzył swoje opus magnum, czyli „Sielanki”, wytłoczone zresztą po raz pierwszy właśnie w drukarni zamojskiej. Zamoyski bowiem doskonale posiadał zdolność używania ludzi do swoich celów i zaprzęgnięcia ich do własnego rydwanu.

Kim był wszechmocny kanclerz, który królewskim gestem kazał wznosić miasta na piaskach? Starożytni przeżywali takich ludzi homo novus, uchodził za takiego cesarz Wespazjan, który pojawił się znikąd, w odpowiednich okolicznościach odznaczył się talentami i został cesarzem. Z Zamoyskim było cokolwiek podobnie. Obaj wysłani byli na krańce ówczesnego świata: Wespazjan, by uśmierzyć powstanie, Zamoyski, by uśmierzyć ojcowskie ambicje. Po kilku latach obaj powrócili dobrze wyekwipowani na przyszłość – jeden bogaty w wojsko gotowe iść za nim w ogień, drugi – w cenne przyjaźnie i najlepsze referencje.

W XVI stuleciu do tysiąca Polaków przybyło na studia do gościnnej Padwy. W tej liczbie skromny syn łowczego chełmskiego Jan Zamojski. Chlubę łacinnikom w Krasnymstawie, gdzie szlachetka Zamoyski terminował, przynosić musiał poziom ich wychowanka, skoro to właśnie ledwie 20-letni Zamoyski – przebywający w Padwie od roku – wyznaczony został do ułożenia i odczytania mowy łacińskiej na pogrzebie sławnego padewskiego profesora. Mowa ta z miejsca zyskała mu popularność, rychło zresztą wydano ją drukiem, i mija kolejny rok, a Zamoyski obdarzony już zostaje honorową godnością rektora uniwersytetu prawników. Była to funkcja delikatna – pośrednika między władzami uczelni a wielonarodową hałastrą zakonów, ale Zamoyski dyplomatą się urodził. Cóż bowiem innego mogłoby sprawić, że młokos dwudziestokilkuletni, o nazwisku nic jeszcze nie znaczącym, zadziełga sobie w Padwie cenne naoczas przyjaźnie, dostaje się do łask doży weneckiego, wylewa jakiś sobie tylko znany balsam na stale w tamtych czasach rozpalone frakcyjnymi konfliktami umysły studenckie. Po czym tryumfalnie wywozi z Padwy dyplom doktora obojga praw oraz list polecający Rzeczypospolitej Weneckiej (Padwa była jej posiadłością) do

króla Zygmunta Augusta, gdzie znalazło się nawet sformułowanie: „w przedziwny sposób pozyskał sobie życzliwość”. Gołowas nie bez obaw opuszczający drewnianą Skokówkę, obarczony surowym prowincjonalnym preceptorem, powracał z najwziętszego ówczesnego uniwersytetu w glorii. Droga kariery stała przed młodzieńcem otworem, choć o własnym państwie zapewne nawet jeszcze nie marzył.

Fortuna jednak szła za nim krok w krok: czego się dotknął, wydawało owoce. Młody Zamojski szybko bowiem puszcza się na polityczne głębie i jak powiedzieliśmy, szczęście mu sprzyja. Osobisty sekretarz Zygmunta Augusta, uchodzi za jego ulubieńca. Po śmierci króla bierze na elekcji stronę Henryka Walezego, który niespodzianie wygrywa, obsypując łaskami właśnie młodego sekretarza. Wysłany w misji dyplomatycznej do Paryża, dzięki znakomitej łacinie i znajomości francuskiego – choć najmłodszy błyszczącej najjaśniejszej. Obrrotny i złotousty, a nadto świętny prawnik, nadaje wydarzeniom kierunek, a gdy sprawy nie idą po jego myśli, umie ustawić się tak, że powstaje wrażenie, iż to on stoi za wszystkim. Jednym słowem, nawet swe porażki potrafi przekuć w sukcesy. Przy Batorym ma już stanowisko kanclerza: pilnuje etykiety, tłumaczy, przyjmuje poselstwa, koresponduje z księżętami, wreszcie tworzy zaczątki własnej fortuny. Cyceron czy Demostenes, których nauk słuchał pilnie w Krasnymstawie a potem w Padwie, mieli w nim zdolnego naśladowcę. Magnetyzm Zamojskiego musiał być przemożny i talent do owijania sobie ludzi wokół palca nie mniejszy, skoro słuchają Zamojskiego padawscy żacy, masy szlacheckie na kolejnych elekcjach, a wreszcie radzą się go kolejni monarchowie: Zygmunt August, Henryk Waleczy i Stefan Batory. Górujący wykształceniem nad większością współczesnych, nie dościgły mówca i statysta polityczny, olśniewał słuchaczy czy to stając na mównicy pośród tysięcznych rzesz prostej szlachty, czy to na tajnych naradach z ambasadorami obcych dworów. Być może przerażał talentem Makiawelowego Księcia, w skórze lisa i lwa czuł się tak samo dobrze; oczywiście świetne wykształcenie i obycie w świecie sprawiały, że jako lis był daleko skuteczniejszy.

Sztachetka bez znaczenia Zamojski, budował swą karierę nadzwyczaj mądrze. Jako prawa ręka Batorego był pożądanym dla potężnych Radziwiłłów politycznym sprzymierzeńcem i, mając to na względzie, oddali mu rękę młodzieńczej Krystyny, a zaślubiny te umiał już Zamojski dla podniesie-

nia swojego nazwiska wyzyskać. Wezwano z Czarnolasu Kochanowskiego, przed królem i dworem wystawiono z pompą od kilkunastu lat spoczywającą w rękopisie *Odprawę posłów greckich*, i zaraz w kancelarii kanclerskiej opublikowano dramat zaopatrzonej w przedmowę poety dla Zamojskiego. Tym samym dobijające się dopiero znaczenia nazwisko złączone zostało z nazwiskiem potężnych magnatów i talentem wielkiego poety. Nie inaczej było z Szymonowicem. Zamojski wyrobił mu nobilitację, a nawet doprowadził do tego, że Zygmunt III zamianował mieszczanina lwowskiego Poetą Królewskim, ale też oczekiwał w zamian wierszy okolicznościowych, laudacji, panegiryków, a nakłady poety rosły proporcjonalnie do popularności kanclerza. Zamojski lubował się w zawieraniu podobnych kontraktów, jakie obu stronom przynosiły same korzyści. W życiu kanclerza wszystko było starannie zaplanowane, wyreżyszerowane i choć byli wcześniej i potem zdolniejsi stratedzy wojenni, to w strategii budowania swojej kariery Zamojski pozostał niedościgły.

Aby jednak nie powstało wielce krzywdzące dla kanclerza mniemanie, iż był to tylko zręczny polityk, dyplomata czy dworak, powiedzmy od razu, że i w ferworze bitewnym był równie mocno sobą, jak był sobą na mównicy. Nie na darmo nosił tytuł hetmana. Twardą żołnierską ręką kierował wojskami przy obleganiu Pskowa, stał na czele armii podporządkowanej Rzeczypospolitej Mołdawii, jeszcze jako mąż 60-letni dowodził zwycięską kampanią w Inflantach. Największym jednak z militarnych sukcesów Zamojskiego było rozgromienie wojsk pretendenta do korony polskiej – austriackiego arcyksięcia Maksymiliana, którego osobiście wziął do niewoli po bitwie pod Byczyną. Wielkiego sukcesu nie omieszkął uwiecznić w sposób oryginalny. Otóż bramę (tzw. lubelską), przez którą przywiódł karmazynowego jeńca do Zamościa, nakazał na pamiątkę tego wydarzenia zamurować i opatrzyć marmurową inskrypcją po łacinie i wierszem. Jeszcze dwieście lat po tych wydarzeniach wszyscy przybywający do Zamościa od strony Lublina musieli nadkładać drogi, niechybnie młąc przekleństwa na dziwaczne pomysły niegdyśiejszego kanclerza.

Zamojski to nie tylko wybitny polityk, mąż stanu, olbrzym ugniatający w dłoniach historię niczym glinę, ale i znakomity żołnierz, tak samo jak mówca, łacinnik, prawnik, dyplomata, mecenas czy budowniczy. W końcu nie miałym sukcesem był Zamość – miasto na skalę europejską, obleczone w kamień marze-

nie wielu pisarzy, którzy zdobyli sobie sławę samą tylko ideą, w jakiej spełnienie być może nie bardzo w ogóle wierzyli. Niewielu było w historii ludzi o tak rozlicznych talentach i stąd może owa mgiełka niechęci, jaka unosi się nad Zamojskim od czasów najdawniejszych. Zanim to błyszczał, nazbyt postać jego przesłaniała horyzont. Stawał miastem od podstaw, pisał konstytucje, wojował i szarogęsił się w całym kraju, ze wszystkiego umiając wyciągnąć dla siebie profity. A pamiętać mu zawsze, że zaczynał od niczego.

Spośród potomków wielkiego kanclerza postacią równie prawie barwną okazał się jego wnuk, także Jan, zwany Sobiepanem. Nie żywił politycznych ambicji swego dziada, zresztą sam nadany mu przez współczesnych przydomek najlepiej świadczy, że udziałem państewko zamojskie wystarczało mu zgoła do szczęścia. A jeśli mowa o ambicjach, to przejawiał takowe jedynie wobec płci pięknej, czego przykładem znany epizod u Sienkiewicza tyżący – rzeczywistej czy nie – z pewnością jednak niezwykle urodziwej Anusi Borzobohatej-Krasieńskiej. Znacznie ciekawsza jest jednak inna związana z Sobiepanem a opisana przez Sienkiewicza historia. Potężna twierdza zamojska stanęła na drodze Karola Gustawa, który obawiając się odchodzić stąd w niesławie, posyła tam generała Forgella, ofiarowującego Zamojskiemu województwo lubelskie w dziedziczne władanie, w zamian za poddanie Szwedom Zamościa. Wtedy to pada owa wspaniała, iście królewska riposta, w której Sobiepan ofiarował Jego Królewskiej Mości, Niderlandy. Co prawda koncept był pana Zagłoby, ale że taki statysta znalazł się u boku Sobiepana, dowodzi tylko, że Zamojski gust miał w doborze doradców znakomity. Fantazję Pana na Zamościu wspierały cyklopowe mury i Szwedzi dotkliwie to na własnej skórze odczuli – i nie oni pierwsi – parę lat wcześniej na tych samych murach połamały sobie zęby kohorty Chmielnickiego. Dwie najpotężniejsze ówczesne potęgi, kozacka i szwedzka, jak koła młyńskie miażdżące wszystko, przed sobą, pod Zamościem okazały się bezsilne, co najlepiej świadczy o tym, jak genialne to były fortyfikacje, nie mające sobie równych w tej części świata.

Po wielkich marzeniach starego kanclerza, i nieco skromniejszych jego potomków, coś w Zamościu pozostało, co widać w osobach jego późniejszych, znanych skądinąd, mieszkańców. Fantazja trwale zagnieździła się w murach miasta, stał się Zamość wylęgarnią niezwykłych konceptów, choć były to już fanta-

zje całkowicie odmienne od tych, które swego czasu żywił Zamojski. Przez lat trzynaście zamieszkiwał tu Bolesław Leśmian, dość wzięty rejent, który właśnie w renesansowym Zamościu tworzył lirykę przesiąkniętą mistycyzmem, panteizmem i ludowym folklorem. Nijak nie przemawiało mu do wyobraźni wietrzne renesansowe piazzolo przemierzane w tę i nazad, nic nie znaczyła wyborna szkatuła ratusza dzień w dzień mijana obojętnie. Pośród renesansowych budowli wymyślał Leśmian istoty dziwaczne, pozbawione konturów i nierzeczywiste, owe rozmaite Świdrygi, Midrygi i Dusiołki, od jakich roją się jego zamojskie wiersze. Zresztą jakże odmienne to były natury: mający coś z roroga lub jastrzębia kanclerz i Leśmian, który, jak pisze Słonimski, posiadał fizys myszy polnej i niewiele był od niej większy.

W Zamościu mieszkał też jeden z trójcy klasyków piszących w języku jidysz, dramaturg i nowelista Icchok Lejb Perec. I on także wybiegał myślą daleko ponad zwyczajne, utarte szlaki. W najlepiej znanym swoim utworze przedstawia cadyka silącego się swym ekstatycznym tańcem i śpiewem bez końca przedłużać sobotę, pragnącego w ten niezwykły sposób dzień świąteczny rozciągnąć na wszystkie dni tygodnia i całą wieczność. Im bardziej dzień zmierzcha, tym intensywność cadykowego tańca i śpiewu się wzmacnia. Oblany potem, nie dający za wygraną cadyk chce uczynić świat niekończącym się świętem, nie chce przerwać na doczesność, na sen, posiłek, zajęcia gospodarskie, wychowywanie dzieci, marne życie i podłe umiarnie. Życie ma być wiecznym tańcem, weseleniem się, chwałą Pana nie milknącą ani na chwilę.

Zakończmy fantazję najwiewszą choć wcale nie najskromniejszą. Tuż przed wojną gimnazjalny nauczyciel przyrody, Stefan Miller, zamyslił sobie urządzenie w prowincjonalnym mieście prawdziwego zoologu. Na własną rękę począł gromadzić w budynku szkoły i w domu ptaki, małe gryzonie, wreszcie kupuje niedźwiedzia. Metodą faktów dokonanych dopiął swego – dziś są w Zamościu lwy, tygrysy, wielbłądy i pelikany. Stare, średniowieczne jeszcze bestiariusze – mające, co ciekawe, moralizować na przykładach zwierząt – właśnie pelikana przedstawiały jako doskonały okaz poświęcenia. Samica tego ptaka miała potężnym dziobem rozcinać sobie pierś, aby własną krwią gasić pragnienie piasku. Nikt dzisiaj tym fantazmatom nie daje wiary, ale nie wiedzieć czemu pelikany w Zamościu rozwijają się nad wyraz pięknie.

Łukasz Marcińczak

LUBLIN LITERACKI

Wielki znawca Magicznych Przestrzeni, Władysław Panas, z okazji 98 urodzin Józefa Czechowicza, uczczonych głównie przez młodzież szkolną i dzieci w marcu 2001 r. zauważył, że smutkiem, że Lublin nie jest miastem poezji przychylnym. Nie dość bowiem, że wydał, jak dotąd, jednego naprawdę Wielkiego, to jeszcze nie potrafi ani uszanować, ani odpowiednio upamiętnić jego osoby. Rzeczywiście, nie sposób nawet ustalić dokładnie miejsca urodzenia Józefa Czechowicza – Panas

nym, tak jak to się przydarzyło Herbertowi czy Miłoszowi. I wówczas tworzą sobie swoją własną „przestrzeń wewnętrzną”, w której odbudowują już na wieczność owo miasto. Niosą je – w sobie.

Tym niemniej, miejsce rzeczywistych narodzin poety zostaje, też na zawsze, naznaczone jego śladem. Bez względu na zrównanie z ziemią jego domu, zapomnienie grobu, brak pomników czy muzeów, fakt ten odnotowuje się i wpisuje wg *genius loci*, ową niepochwytą atmos-

PAMIĘTAJMY O „OGRODACH” (I „OGRODNIKACH”)

wykazuje na podstawie swych magicznych badań, że w tym miejscu znajdują się obecnie jakieś magazyny dawnych domów „Centrum”. W okolicy owego domniemanego domu Poety, obok którego zresztą dościsła go objawiona w poetyckim jasnowidzeniu („bombą trafiony w stallach”) śmierć, ustawiono, owszem, pomnik, który jest wszakże bardziej pomnikiem szpetoty i braku gustu, niż autora *Poematu o Mieście Lublinie*.

Nikt tak jak Czechowicz nie potrafił zachwycić się Lublinem i utrwalić ten zachwyt w wierszach; nikt tak jak Lublin nie potrafi zignorować swego – jak się dawniej mówiło – piewcy. Losy wędrownego i póki co niedostępnego Muzeum im. Czechowicza (które znakomicie prosperowało pod kierownictwem założyciela – także zresztą poety – Józefa Zięby) są jeszcze jednym przyczynkiem do tezy Panasa o braku poetyckiego słucho i gustu mieszkańców naszego miasta, które nie bez przyczyny ma w herbie kozła, zwierzę może i sympatyczne, ale prozaiczne.

Ale – czy naprawdę patronuje ono wszystkim lublinianinom, czy też tylko kolejnym władzom i biurokratom, od których wyborcy nie wymagają znajomości literatury i potęgi smaku? I – czy wielcy poeci rzeczywiście bywają (i potrzebują bywać) „własnością” miasta, w którym przyszli na świat? Raczej jest tak, iż do ich losu należy bycie wygnanym z miasta, miasta pozbawio-

ferę, jaka oddziałuje i przemawia do tych, którzy „mają uszy do słuchania” a „oczy do patrzenia”. Do tych, którzy obdarzeni metafizycznym słuchem potrafią odczytywać Jaspersowskie „szyfry transcendencji”. Albowiem, tak naprawdę, pomnikami Poety są jego utwory i ich magiczne promieniowanie także i na tych, którzy ich nie znają.

I chociaż, rację ma Władysław Panas, iż Lublin, jak dotąd, niepodzielnie należy do Czechowicza (aczkolwiek Karol Dedecius podczas uroczystości nadania mu przez KUL doktoratu *honoris causa* w swym przemówieniu wymienił Trzech: Biernata z Lublina, Józefa Czechowicza i Wacława Oszańcę), to nie jest z naszym słuchem poetyckim aż tak źle, jak to widzi mój szanowny Kolega.

Bo istnieje zjawisko irracji jego poezji (mowa o Czechowiczu), które objawia się w nasyceniu środowiska naszego miasta *miłośnością do poezji*. A dowodem i świadectwem są grupy poetyckie, odradzające się w prawie każdym powojennym pokoleniu. Tyle tylko, że na zasadzie „cudze chwalicie, swego nie znacie”, niewiele o nich wiemy (i chcemy wiedzieć) w swym syndromie prowincjonalizmu i niewyleczonym po dzień dzień kompleksie niższości.

„Prowinja – noc”, możnaby z odcieniem ironicznym powtórzyć za Czechowiczem. A w nocy – gorzej widać, jak to swego czasu odkrywczo zauważył Janusz Głowacki.

Lepiej widać za to – chwała Bogu – z daleka i w biały dzień. Ewa Głębińska, autorka imponującej pod względem zakresu, rzetelności i objętości księgi (756 stron!) *Grupy literackie w Polsce 1945-1989* (wydanej przez Wiedzę Powszechną, Warszawa 2000, drugie wydanie, pierwsze – 1993) dostrzegła w perspektywie krajowej – Lublin jako „poetyckie zagłębie”.

W szczególności – jako miasto, w którym powstały w latach siedemdziesiątych dwie znaczące grupy poetyckie: „Samsara” i „Ogród” (wpiery Ogród I, a od 1980 r. Ogród II).

Zwłaszcza dokumentacja Ogrodów zajmuje wiele miejsca (ss. 432-445), pewnie dlatego, że zadbali o to także byli i obecni „Ogrodnicy” tacy jak Lech „Lele” Przychodzki, który na dobrą sprawę nigdy nim nie przestał być. Obecnie zresztą uprawia podobną aktywność, wydając „samizdatową, poetycko-ekologiczno-polityczno-zwariowaną gazetkę „Ulica Wszystkich Świętych”. Wiele miejsca poświęca w niej też przywoływaniu tamtych, ogrodowych czasów, wskrzeszaniu tamtej atmosfery, pieczołowitemu strzeżeniu pamięci o zmarłych i nieobecnych towarzyszach pióra, pędzla i saksofonu. Bowiem działalność tamtego pokolenia miała charakter wybitnie i n t e g r a c y j n y i i n t e g r a t y w n y. Ogrodnicy, zrzekając się nazwisk na rzecz grupy (w zamian operując pseudonimami) pragnęli budować poezję Czasu i Miejsca bardziej, aniżeli po prostu – pisać wiersze. I chociaż historia i losy porozrzuciły ich po różnych innych miastach, krajach, a nawet kontynentach, ich młodzieńcze porywy jakoś wpłynęły na *genius loci* Lublina. Choć mało kto o nich pamięta (mimo np. publikacji Bożeny Tokarz *Wspólnota i anonimowość. O poezji, grupy Ogród/Ogród 2* (Wiadomości Uniwersyteckie nr 2, 1999, s. 25-28), przecież i w kulturze nic nie ginie.

Bez wątpienia ktoś, kto przeszedł przez Ogród, nawet jeśli z niego wyszedł, nigdy nie zatrzśnie do końca jego furtki. Dzisiejsi poważni redaktorzy, jak Grzegorz Józefczuk czy Mirosław Haponiuk (także filozof), nie mówiąc o „Lele” Przychodzkiem, chcą tego czy nie chcą, wiedzą o tym, czy nie wiedzą, unoszą się na „lekkim obłoczku poezji”, cokolwiek czynią.

To zadziwiające, że ta fala, „nowa fala” przetoczyła się przez Lublin także w szarych, nudnych, małostkowych czasach... komunizmu. Może zresztą to właśnie duch kolektywizmu w nie wpisany sprawił, iż indywidualiści chcieli i umieli zrobić coś wspólnie.

Dziś, gdy każdy może sobie wydać swój własny tomik własnym sumptem, poezja także ulega „reprzywatyzacji”. Trochę szkoda, bo nie sprzyja to kulturowaniu atmosfery fascynacji poezją, choćby poprzez spory, kłótnie i dążenie do wybicia się ponad konkurentów, nie mówiąc już o znajomości tego, co robią inni. W jakimś sensie, o paradoksie, tamte antypoetyckie czasy były bardziej przyjazne dla sztuki niż nasze, różnobarwne i pstre, zagonione za sukcesem.

UMCS, a zwłaszcza poloniści i filozofowie, mimo całego naszego zgrzebnego konsumeryzmu, w jakiś sposób jednak dziedziczą tradycję swoich starszych braci. Parę lat temu powstała grupa poetycka „Papuasi” z Bogusławem A. Łukasikiem na czele. Jacek Zalewski ma swoje wiersze w almanachach młodej poezji krajowej. Piotr Rządowski i Tomek Rokosz pracują nad almanachem poezji ukraińsko-polskiej.

Jeszcze poezja nie zginęła...

Łącznikiem między generacjami pozostaje „Lele” Przychodzki, opowiadając o Ogródach, umieszczając w swojej gazecie „Duble Travel” z Ulicy Wszystkich Świętych wiersze najmłodszych, debiutantów. Więc może jednak nie jest tak źle... Może kiedyś doczekamy się spośród nich Poety-Rektora. Jak wiadomo (poetom i ich miłośnikom) prawdziwą poezję cechuje r e a l i z m. To znaczy: szacunek do „studium przedmiotu” oraz czułość do bytu. Tak, czułość. Do „kamienia, do ptaków i ludzi”, jak u Herberta.

Chrońmy więc Ogrody Poezji i najwierniejszych Ogrodników.

JAM

PORTUGALSKIE ATENY – UNIWERSYTET W COIMBRZE

dokończenie z str. 4 okładki

wybitnych osobistości, jak Kartezjusz czy Leibnitz. Najsłynniejszym studentem Coimbrzy tamtych czasów był najwybitniejszy portugalski poeta Luis de Camões.

W XVI i XVII w. funkcjonowały w Coimbrze cztery wyższe kolegia-wydziały: Teologii, Prawa Kanonicznego, Prawa Cywilnego i Medycyny, oraz siedem niższych kolegiów: Matematyki, Muzyki, Sztuk, Hebrajskiego, Greki i Łaciny. Na uniwersytecie nauczano także przedmiotów podstawowych. Tak więc w tej dość niezwykłej uczelni można było przechodzić wszystkie stopnie nauczania, od podstawowego przez średnie do wyższego.

Nowy okres w dziejach uniwersytetu wyznaczają czasy tzw. w Portugalii „oświeconego despotyzmu”, którego symbolem stał się markiz Pombal. Po usunięciu z kraju jezuitów wprowadzono w 1772 r. nowy statut dla uczelni i dokonano reorganizacji jej struktury. Pombal utworzył także nowe fakultety: nauk matematycznych i filozofii naturalnej, a także „teatr anatomii” czyli laboratorium medyczne. Ściągnął wielu cudzoziemców do obsady nowo powstałych katedr. Uniwersytet w Coimbrze zyskał wtedy prawo nadzorowania oświaty w całym kraju.

W wieku XIX władze kilkakrotnie próbowały uniwersytet reformować, przywiązana jednak do autonomicznych tradycji społeczność akademicka zamiarom tym przeciwstawiła się. Z ważniejszych zmian tego czasu na uwagę zasługują połączenie fakultetu prawa z prawem kanonicznym w jeden wydział i powiększenie liczby katedr nauk ścisłych. Szczególnie dobry okres przeżywał fakultet prawa, przygotowując dla całego kraju przyszłe kadry administracyjne i rządowe. Wszyscy przedstawiciele ówczesnych elit pragnęli tu kształcić swoje dzieci.

W Coimbrze studiowała większość intelektualistów należących do słynnej grupy „Pokolenie 1870”, na czele z najwybitniejszym pisarzem Portugalii Eca de Queiros. Tu rodziły się nowoczesne nurty polityczne związane z tzw. kwestią coimbryską. Społeczność akademicka Coimbrzy opierała się nazbyt liberalizującym politykom z przełomu wieków, próbując bronić tradycyjnych i podstawowych wartości, fundamentu dotychczasowych kilkusetletnich dziejów uniwersytetu. Liberalne władze republiki, by osłabić pozycję uniwersytetu w Coimbrze, założyły w 1911 r. dwa nowe uniwersytety: w Lizbonie i w Porto. Otwarto w Lizbonie przede wszystkim konkurencyjny Wydział Prawa, a w Coimbrze, w miejsce zniszczonego Wydziału Teologii utworzono Wydział Humanistyczny, który następnie lewicujące władze republikańskie próbowały zlikwidować w 1919 r., ale uczelnia do tego nie dopuściła. W 1912 r. grupa katolickich intelektualistów pod przywództwem Oliweiry Salazara stworzyła tu Centrum Akademickie Demokracji Chrześcijańskiej, które program budowało na encyklikach papieża Leona XIII, w szczególności na *Rerum Novarum* z 1891 r. Salazar był profesorem ekonomii na wydziale prawa uniwersytetu w Coimbrze. Kiedy objął rządy w kraju i realizował swoje idee „Nowego Państwa” zyskał wsparcie większości ciała profesorskiego uniwersytetu. W ramach robót publicznych, jakie zarządził, zbudowano nowe miasteczko uniwersyteckie. Wykładał tu także uczeń Salazara Marcello Gaetano.

Dzisiaj Coimbra mimo powstania w Portugalii wielu nowych uczelni pozostaje jednym z najważniejszych ośrodków uniwersyteckich w kraju, a w zakresie studiów humanistycznych liczącym się ośrodkiem w Europie. W 80-tysięcznej Coimbrze studiuje około 30 tysięcy osób.

Na spotkaniu z 15-tysięczną społecznością uniwersytecką Coimbrzy 15 maja 1982 r. z okazji nadania pierwszego w historii jego pontyfikatu doktoratu honoris causa, papież Jan Paweł II, przybrany w myśli miejscowej tradycji w czarna

pelerynę, stwierdził, iż uniwersytet w Coimbrze był zawsze centrum ideałów chrześcijańskich, bastionem nauki i wiary.

Studenci Coimbrzy stanowią od wieków bardzo ważną i barwną część tutejszej społeczności, wywierając znaczny wpływ na życie miasta. Do dzisiaj pielęgnują wykształcone przez 700 lat piękne tradycje zakładowe. Mają swój kodeks, który jak przed setkami lat mówi młodym doktorom, co to jest tradycja ich szkoły, co im wolno, a czego nie, co jest przywilejem starszych roczników, a co wzbronione nowicjuszom. Do tradycji należy komponowanie pieśni miłosnych i brzdąkanie na gitarze fado w gaju nad rzeką Mondago. Nakłania kodeks do rozmyślań i refleksji filozoficznych, umacniania chrześcijańskich wartości, gdyż w wierze i nauce jest duch Coimbrzy. Od setek lat każdy rok akademicki rozpoczyna się uroczystą Mszą świętą w akademickiej kaplicy św. Michała, w której uczestniczą tłumy studentów. Noszą tradycyjne, eleganckie stroje, których nieodzownym elementem jest czarna peleryna. Co roku jej poly są rozdierane w innym miejscu („na szczęście”), a ramiona zdobią kolorowe wstążki – symbole wydziałów: przyszłych prawników – czerwone, lekarzy – żółte, studentów literatury – granatowe.

Studentów z Coimbrzy łączy nie tylko strój czy wielość zwyczajów, jak chociażby zakładanie „Republik” (mieszkańcowskich wspólnot, w których kiedyś realizowano ideały „wolności, równości i braterstwa”) – dziś natomiast jest to sposób na łatwiejsze utrzymanie się dzięki wspólnemu gospodarowaniu), ale przede wszystkim wielowiekowa tradycja uniwersytetu.

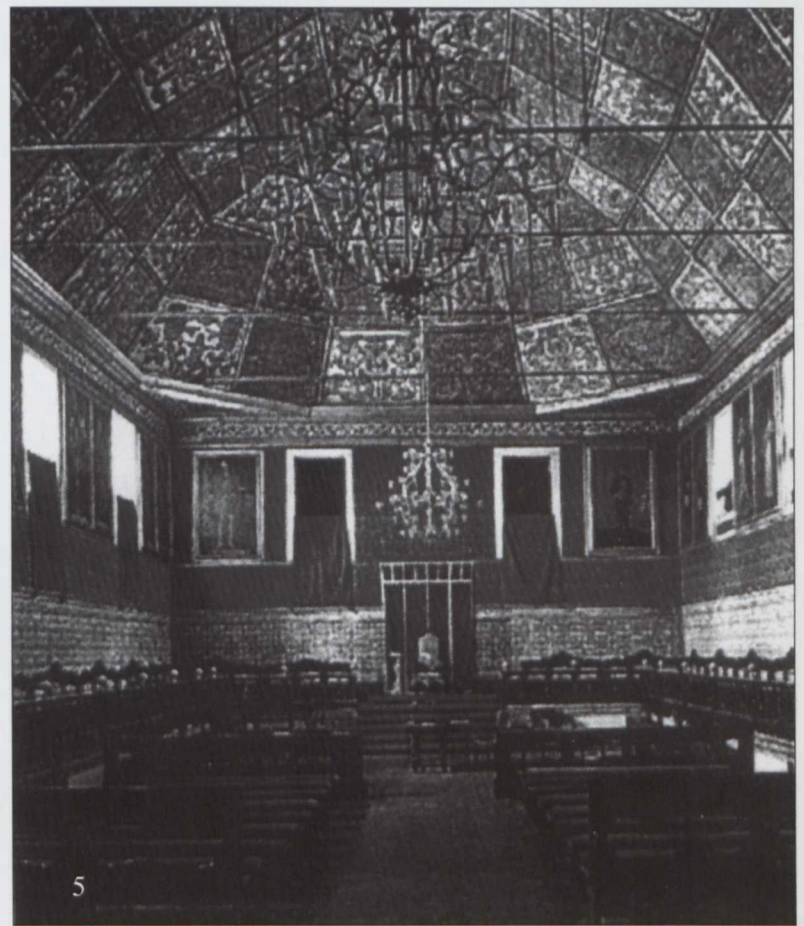
Na zakończenie każdego roku akademickiego, na początku maja odbywa się Queima das Fitas. Centralnym wydarzeniem jest wtedy uroczyste palenie kolorowych wstęg, symbolizujących poszczególne wydziały. Odbywa się kilkudniowy festyn, którym żyje całe miasto. Najpierw królują młodość, później tradycja. W pierwszy czwartek maja tłum młodych ludzi w czarnych pelerynach ozdobionych wstążkami gromadzi się na niewielkim placu przed Starą Katedrą. Są to słuchacze, widzowie i... wykonawcy uczestniczący w Monumentalnej Serenadzie.

O północy na schodach katedry usiadzie pierwszy z nich, z gitarą w ręku, i rozpocznie swoją opowieść o losie, „fatum” w fado – tak nazywa się pieśń, która tej nocy wypełniać będzie zaułki starej Coimbrzy. Nie wolno klaskać. „Fadystów” nagradza się chrząkaniem lub cmokaniem. Nie wolno śpiewać kobietom – tak nakazuje tradycja. I takie właśnie fado rozbrzmiewa do białego rana. Później czas na wypoczynek po całym dniu, rozmowy w kafejkach, restauracjach i przygotowanie kolejnej, szalonej nocy (Galowego Balu). Nie sposób nie pokazać się na tym uroczystym spotkaniu tanecznym, wśród przedstawicieli władz, notabli i... studentów. Bo te szalone dni i noce są ich świętem. Queima das Fitas – palenie wstążek odbędzie się na zakończenie uroczystości. Jeszcze tylko uroczysty pokaz alegorycznych wozów, starannie przygotowanych, ozdobionych (przez każdy wydział) papierowymi kwiatami. Jeszcze tylko jedna szalona kąpiel w zimnym Atlantyku i... pora siadać do książek. Za kilka dni rozpoczynają się egzaminy.

Najtrudniejszą sztuką, jaką muszą „popisać się” tutejsi studenci, jest to, by po kilku dniach absolutnego szaleństwa przygotować się i zdać egzaminy. Hańba temu, kto pokpi sprawę – w następnym roku nie ma prawa wziąć udziału w największej uniwersyteckiej zabawie, a jest to w Coimbrze niemały wstyd!

Przy okazji festynu odbywa się kwesta na rzecz Uniwersytetu. W 1863 r. na wieść o wybuchu powstania styczniowego całą kwotę przeznaczono na pomoc dla polskich powstańców.

Tekst i zdjęcia
Józef Duda

1. Widok Coimbrzy – Uniwersytet zajmuje cały szczyt wzgórza opadającego stromo ku rzece Mondago. Najwyższym punktem miasta jest widoczna po środku zabudowań uniwersyteckich wieża zegarowa.
2. Najważniejsza część uniwersytetu Via Latina, kolumnowy krużganek przed wejściem do pałacu rektorskiego, dobudowany w XVIII w. do brytyjskiego pałacu króla Jana III. Herb Portugalii powyżej schodów zwieńczony posagiem Mądrości, poniżej personifikacje Sprawiedliwości i Potęgi. Nazwa Via Latina wywodzi się stąd, iż na tych schodach do niedawna zarówno ciała profesorskie jak i studenci mogli wymieniać swoje myśli tylko po łacinie. Z lewej strony wieża zegarowa A Cabra (koza) z trzema dzwonami uroczystości oznajmującymi od 1733 roku początek nowego semestru i wzywającymi kolejne roczniki studentów na wykłady.
3. Biblioteka Joanina – perła uniwersyteckiego zespołu architektonicznego, jedna z najpiękniejszych bibliotek na świecie. Została zbudowana za panowania Jana V w latach 1718-1723. Barokowa architektura nawiązuje do biblioteki dworskiej w Wiedniu. W dekoracji wnętrza urządzonego z rozmachem i przepychem szczególną uwagę zwracają: sufit i piękne stylowe inkrustowane meble oraz stoły inkrustowane herbami z palisandru i złote odrzwia. Amfildowy układ pokoiów wprowadza iluzjonistyczne wrażenie, dzięki któremu uwaga skupia się od razu na portrecie króla w głębi trzeciego pokoju. Księgozbiór liczy około 150 tysięcy woluminów, obejmujących cenne rękopisy średniowieczne oraz wspaniały zbiór inkunabułów. Zbiory te są do dziś udostępniane studentom.
4. Na rozległym dziedzińcu uniwersytetu (Patio das Escolas) wchodzi się przez zbudowaną w 1634 r. Porta Ferrea (Żelazną Bramę), okoloną wspaniałymi rzeźbami w stylu manierystycznym; na bramie figury personifikujące kierunki studiów.
5. Sala Grande das Actos zwana także salą das Copelos, albo salą Profesorską, odbywają się tu największe uroczystości, nadawanie tytułów naukowych, w tym doktora honoris causa. Ławy profesorskie znajdują się przy ścianach pod portretami królów portugalskich. Złocenia drewnianych kasetonów na suficie wykonano w stylu manierystycznym.

UNIwersYTETY ŚWIATA – COIMBRA

Coimbra, jedno z najstarszych miast Portugalii, leży 200 km na północ od Lizbony nad rzeką Mondego. Ponad 100 lat pełniła funkcję stolicy kraju (1143-1255). Już w XII w. istniała tu słynna szkoła klasztorna w Santa Crus, prowadzona w zakresie gramatyki i dialektyki przez augustianów z programem zbliżonym do innych tego typu szkół europejskich.

W 1288 roku grupa duchownych z przeorem Santa Crus w Coimbrze i Sao Vincente w Lizbonie zwróciła się do papieża Mikołaja IV o zatwierdzenie uniwersytetu w Lizbonie.

Uniwersytet zaczął funkcjonować w Lizbonie w 1290 roku za panowania króla Dionizego Labradora (Oracza), który zasłynął z tego, że nie prowadził wojen, tylko pisał i tłumaczył wiersze.

Uniwersytet początkowo nie dorównywał ówczesnym najsłynniejszym uczelniom europejskim, ale okazał się bardzo pożyteczny dla lokalnych potrzeb, kształcił bowiem nie tylko duchownych, ale także prawników i lekarzy. Liczba wykładowców nie przekraczała naówczas 20 osób na fakultetach gramatyki, logiki, prawa cywilnego i kanonicznego oraz medycyny.

Początkowo uniwersytet nie miał stałej siedziby i w 1308 r. został przeniesiony do Coimbrzy, by ponownie w latach 1338-1354 i 1377-1537 wracać do Lizbony. Mimo że ciągle zmieniał swoje miejsce, stopniowo umacniał pozycję naukową, bardziej wtedy wspierany przez Kościół i papieża niż króla portugalskiego. Społeczność akademicka uniwersytetu posiadała dużą samorządność i stosowała zasadę obieralności władz i wykładowców.

Na początku XVI w. królowie coraz potężniejszej Portugalii Manuel I i Jan III próbowali bardziej podporządkować uniwersytet swojej władzy, co napotkało jednak opór, tak wykładowców, jak i studentów. Król Jan III postanowił jednak wspierać uniwersytety pragnąc mieć w państwie nowoczesną uczelnię. W 1537 r. ofiarował dla jej potrzeb swój pałac w Coimbrze i od tej pory uniwersytet pozostał tu na stałe. Coimbra była ważnym środowiskiem naukowym z centrum w klasztorze Santa Crus. Większość wykładowców i insygnia dawnego uniwersytetu także przeniesiono do Coimbrzy. Można go więc uznać za kontynuację uczelni założonej w 1290 roku.

Wspierany przez króla i mający wspaniałą siedzibę, uniwersytet w Coimbrze został w XVI w. rozbudowany i zreorganizowany na wzór uczelni w pobliskiej Salamance. Papież zatwierdził wydziały teologii i prawa kanonicznego. Pojawiło się wielu nowych wykładowców i nowe fakultety, jednocześnie jednak uczelnia została bardziej uzależniona

od króla, który mianował rektorów, a od 1541 r. zabronił nawet studentom portugalskim przyjmowania stopni naukowych za granicą, pragnąc w ten sposób wspierać uniwersytet w Coimbrze, konkurujący wówczas z pobliską Salamanką.

Od 1537 roku Coimbra stała się stolicą portugalskiej nauki, a także europejskim centrum sztuki, w którym pojawiali się wielu znakomitych artystów, szczególnie z Francji i Włoch. Utworzono tu słynną szkołę artystyczną inspirowaną włoskim renesansem, której efektem był nowy styl w sztuce, zwany manuelińskim, charakteryzujący się niezwykle bogatym i subtelnym cyzelowaniem kamienia –

wspaniałą wkład Portugalii do europejskiej sztuki zdobniczej.

Coimbra w epoce renesansu była jednym z najznakomitszych środowisk humanistycznych Europy, ale wniosła także znaczny wkład do nauki związanej z potrzebami rozwoju wielkiej żeglugi portugalskiej w dziedzinie astronomii, geografii, matematyki i nauk przyrodniczych.

W XVI w. rozwinęła się tu słynna szkoła komentatorów Arystotelesa „Conimbricenses”, dzięki perfekcji metodologicznej pod kierunkiem Pedra da Fonesca zyskała uznanie w całej Europie i u tak

dokończenie na str. 3 okładki

ISSN 1233-216X

9 771233 216001

WYDAWNICTWO UMCS

Redaguje kolegium: Marek Jędrzych, Elżbieta Mulawa-Pachoł (redaktor naczelny). Stale współpracują: Beata Ajzak, Alicja Cięszczyk-Chmiel, Zofia Gieroba, Elżbieta Kwiatkowska, Maria Młynarska, Ewa Nowak, Małgorzata Samujło, Iwona Adach, Nina Zielińska, Jerzy Żywicki. Adres redakcji: Wydawnictwo UMCS, 20-031 Lublin, Plac Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1411, tel. 537-53-76, faks 537-53-02. Skład i łamanie: **Bifolium**, Lublin. Druk: Zakład Usług Poligraficznych „Tekst”, 20-344 Lublin, ul. Wspólna 19.